సటీక

(లింగబ్రాహ్మణ)

వీరశైవవివాహవిధిః

श्री वीरशैव विवाहविधिः

చిదిరెమఠము వీరభద్రశర్మగారిచే

ఆంధ్రీకృతము వ్రాయబడి,

రావికోటి వీరయ్యగారిచే

ప్రకటింపబడెను.

బెజవాడ, ఆంధ్రగ్రంథాలయ ప్రెస్, ([illegible]) యందు

క. కోదండరామయ్యగారిచే

ముద్రింపబడెను.

౧౯౨౯

వెల ఒక రూపాయి.

ఉపోద్ఘాతము

వీరశైవ వైదికశిరోమణులారా,

జగదీశ్వరానుగ్రహ నిర్మితమగు నీజగతిని విశేషమతములాయా ఆచార్యులచే స్థాపించబడినవను విషయమందరకును విదితమే యైనను ప్రస్తుతము వీరశైవ (లింగిబ్రాహ్మణ) మతస్థాపనాది సాకల్యములు పాశ్చాత్యులు దప్ప ప్రాగ్జనపదులంతగా నెరింగిన వారలుండరనియు నా తలంపు. కొన్ని భాషాద్యది గ్రంధములాంధ్రదేశమ్ముందే గలవు దానం జేసి ఆంధ్రదేశీయ వీరశైవులొక్కొక్క తరి స్వమత ప్రాచీన శ్రేష్ఠత్వ మును స్వీయమనమునందే వర్ణించుచున్నారుగాని శాస్త్రజ్ఞతచే పరమ తీయుల దుర్వాదమునకు సముత్తరదాతృవులు గాకయున్నారని ప్రత్యే కముగా వచింపనవసరము. ఈలోపమును బాఱద్రోలిన కర్ణాటక వీరశైవమహాశయులు ప్రాచీనమతగ్రంధ ప్రకటన మూలమున వీర శైవ మతమున కుపకారమొనర్చి యపారమగుకీర్తిని సంపాదించిరని తెల్పుట కెంతయో సంతసించుచున్నాడ. "చేదబావి జలసమృద్ధిని గ్రామ సింహమానంద మొందినట్లు" పరదేశీయుల సుధారత నీక్షించిన నస్మ త్సుఖ లభ్యమేమియును లేదుగదా. తత్కారణమున యథాశక్తి మతగ్రంధప్రసరణ మాంధ్రదేశమున గావించ నెంచియున్న నన్ను చిరకాలముచేనే తత్ప్రియాత్మతురులగు బ్రహ్మశ్రీ మక్తల్ బసవలిం గసుధీగారును హైదరాబాదు శ్రీమహంతు మఠము చన్నబసవబుసు లును ఇవ్విషయమున నెక్కుడు శ్రద్ధగావచించుచుండెడివారు తన్మధ్య మున దశవర్షములనుండి వివాహాది కర్మల శుద్ధప్రతులకై గాచియున్న వేదమూర్తి రావికోటి మఠము వీరయ్య గారలకు వత్సరత్రయము క్రింద మైసూరు శుద్ధ వివాహప్రతి యొకటి శ్రీ॥ బసవలింగార్యుల మూలముననే కరగతమగుటచే నానందహృదయుడై లక్షణమున మూలమును మాత్రమతిశీఘ్రమున నాంధ్రాక్షరములతో వ్రాసియా గ్రంధమును నాకడ బంపి కర్ణాటక భాషానుసారమున నీపాత్తమునకు ఆంధ్రటిప్పణము వ్రాయుడని యాజ్ఞాపించిరి. తత్సహాయమునకే సం

తుష్టుడనై మస్తురు సన్నిధానమున (మఠము
న) యథామతి తెలుగు టిప్పణము కొన్ని మాసములలో సమాప్తిం
చి తద్గ్రంథమును వే॥ బసవలింగార్యుల సన్నిధికంపింపగల్గితి వారపార
మగుదయచే బరిశోధించిరిగాని స్వదేహముయొక్క అనారోగ్యతవలన
నాగ్రంథమును రా॥ వీరయ్యగారలకందింపజాలరైరి. ఏతత్సంవత్సర
మున స్వదేశాగతుడనగు నన్నుగాంచి వీరయ్యగారు నీగ్రంథమును
గురించియే నెక్కువగప్రశ్నించి మునగ్రా సహాయమొనర్చెదననియు
మరల గ్రంథమునుపూర్తిగావించుడనియు యాజ్ఞాపించి స్వగ్రామమున
కేగిరి. పిదపవల్లయని గ్రంథరచనాప్రారంభ మొనర్చి పత్రాష్టకము
లిఖించునంతలో (మైలవరమున) మత్సహోదరి పగతప్రాణయ్యెను
మహాశయులారా "శ్రేయాంసి బహువిఘ్నాని" యనువాక్యానుభవమింత
టితో సిద్ధించెనుగదా. ఈగ్రంథమున కంతరాయమిది యొండనియే
తెలంపవలదు.ఎన్నియోగలవు. వానినిట బొందుపరచిన గ్రంథవిస్తరమే
గాక కార్యధురంధరత్వమును వెల్లడించిన దోషమునకు బాత్రుడ నగు
దుననుభీతిచే విరమించితి. తదనంతరము మాసద్వయాలస్యమున మర
ల నీపొత్తమును లిఖించ నుద్యమించి యత్యల్పకాలమున సమాప్తించ
గలిగితిని. కామికాది వాతులాంతాగమములలో నొకటగుఅంశ మదా
గమమందుక్తమగు సవీరశైవ వివాహవిధిని మైసూరు వీరశైవ
సమాజాభిమానులు తమదేశీయభాషలో ముద్రించియుండిరి. కాని
ఎతద్గ్రంథోపకారము మనయాంధ్రదేశీయుల కొనర్చుట యత్యవసర
మని తెలుగు టిప్పణమును వ్రాయుటయేగాక మహాసంకల్పము,
సూర్యాసూక్తము అనుదానమంత్రములు, మాంగళిక శ్లోకముల నా
యాక్రియలలో బొందుపరచితి. మరియు గ్రంథాదిని పౌరోహితుల
కతిసులభముగావిషయగ్రాహ్యమగుటకు ప్రధానవిషయములను చివర
ఆశీర్వచన మంత్రములను జేర్చి మూలగ్రంథమునకన్నను సర్వాంగరమ
ణీయముగ వ్రాసితి నని యే నాతెలంపు. ఇవ్విషయమును పాఠకమహా
శయులూహించుచుక యుందురు. ఏతద్గ్రంథప్రయత్నమున బ్రోత్సహించి
స్వమత ప్రేమాప్రదర్శన మూలమున ధన్యులైనట్టి వే॥ మక్తల్ బసవ

లింగార్యులకును హైదరాబాదు వే॥ మహాంతుమఠీయ చన్న బసవార్యుల కును నాకృతజ్ఞతాభివందనములు సూచించెద. ఈ గ్రంథముద్రణాది వ్రయములకు పరిపూర్ణమగు సహాయమొనర్చి మతాభిమానమును వెల్లడించిన చందుపట్ల వీరయ్యగారలకు నాయభివాదనము లర్పించెద. ఇందుగలదోషములను పండిత మహాశయు లెఱింగించిన శిరసా స్వీక రించి పునర్ముద్రణమున సవరించెదనని ప్రార్థించుచు నుపోద్ఘాతమును విరమించెద.

ఇట్లు,

శా॥ ౧౮౪౮ క్రోధన జ్యేష్ఠశు॥ ౫
బుధవారము, నల్లగొండ.

బుధజనవిధేయుడు,
చిదిరేమఠం వీరభద్రశర్మ.

ఆర్యులారా! ఆంధ్రదేశీయులగు మనవీరశైవుల కత్యంతోప యుక్తమని దలచి వే॥ చిదిరేమఠము వీరభద్రశర్మగారిచే తెలుగు టిప్పణమును వ్రాసి సుధారించబడిన నీగ్రంథమును ముద్రణజేయించి తిని. వైదికశిఖామణులును ఇతరకాత్పృవులును సరియైన వెలకీ గ్రంథ మునుదీసికొని సహాయమొనర్చిన ఇటులే ప్రతిసంవత్సరమొక్కొక గ్రంథముచొప్పున మనవీరశైవమతదశకర్మలను ఇతరగృహప్రవేశాది విధులను పైవారిచే తెలుగుటిప్పణాదులను వ్రాయించి ముద్రణజేయిం చి మహాశయులగు తమహస్తమునకందింప గలుగుదునని విన్నవించు చున్నాడ. ☞ సూచన ఈగ్రంథము ఆంగ్ల దేశమందు రిజష్టరుచేయబడినది గనుక ఆంగ్లనైజాం ఇలాకా వారెవ్వరును మాయ నుజ్ఞలేక దీనిని ముద్రించిన దావాకు బాధ్యులగుదురు.

ఇట్లు
రావికోటి మఠంవీరయ్య,
చందుపట్ల పోస్టు భువనగిరితాలూక (నైజాం)

శుద్ధపత్రిక

పాఠకులీ పత్రికా ప్రకారము మొదలు తప్పులను దిద్దికొని పిదప చదువుదురని ప్రార్థన.

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౩	౨౬	మాహేశ్వయును	మహేశ్వరులు
,,	౨౭	తపుకునంశం	తెలుసునందు
౪	౨౫	కర్త్రులందిరి	కర్త్రులందిర్చి
౭	౫	గత్రనదం	గనసదం
౮	౨౧	ఇతపుజో	ఇతిపుంజో
౧౩	౨౧	పూవ౬పత్	పూర్వవత్
౧౭	౨౮	యొక్క భాగము	యొక్క సమస్త భాగము
౨౨	౧౦	సుగన్నపంథా	సుగన్నః పంథా
౨౪	౨౨	ఇద్రఈశా	ఇంద్రఈశా
,,	౨౮	పూర్గ్బ భాగ	పూర్వ భాగ
౩౧	౨౯	పూజేను	పూజను
౩౨	౧౭	తిష్టంతు	తిష్ఠంతు
,,	౨౩	అన్త్రాయ	అస్త్రాయ
,,	౨౬	తిష్టంతు	తిష్ఠంతు
౩౪	౨౦	,,	,,
౩౬	౧౫	,,	,,
,,	౨౮	మాహేశ్వరునకు	మాహేశ్వరులకు
౩౮	౨౮	భవత	భవంతు
౪౮	౨౪	వ్యస్తైజో	వ్యస్తైజో
,,	౨౭	పాతాళాక్య	పాతాళాఖ్య
౫౦	౨౬	కనాట	కర్ణాట
౫౮	౩౦	పేయనలయు	వేయావలయు
౬౨	౨౪	[illegible]	[illegible]
౬౪	౨౪	పాంను	పాలును
౬౫	౧౦	ష్టదళపద్మ	అష్టదళపద్మ
౬౬	౨౪	మధమందు	మధ్యమందు
౬౯	౧	అభిగ్రిభి	అభిగ్రిభ్భ
౭౯	౯	భవభవత	భవతిభవతి

విషయానుక్రమణిక

గ్రంథప్రకాశకుల సంక్షిప్తవంశ సంచయము.

శా॥ శ్రీగౌరీహృదయాబ్జషట్పదకృపన్ ♦ శ్రీలన్ రహింపంగాంచుచున్
రాగంబొప్ప గిరీశ తత్పురుష స♦ద్రాజీవసూనుండు నాన్
భోగంబందజనించి దుష్టమతముల్ ♦ బోనాడి తారేవణా
ద్దగోత్రంబున క్షత్రినంగి మహాదా ♦ నందాతిసామ్రాజ్యులై.

ఉ॥ ఉండును వంగాకసాత్మకకు ♦ లోద్భవు శివ్వూరులేమిడా చంగా
మెండగు లగ్నసత్క్రియల ♦ మేలుగనొంది ధరాతలంబునన్
దండిగ సంతతింద్రుదులను ♦ గాఁగని జాతక్రియాదికర్మలన్
పండితమాచరించి బుధ♦మండలి మెచ్చ శివైక్యమొందగా.

కం॥ ఆ రేవణ సుతు లత్తరి| చారుగుణాన్వితులుగాగ ♦ శాస్త్రతరులలో
సారమతుల నెరిగి జగతిని| సూరులగుచు బగులనెల్ల ♦ సూచించిరిగా.

గీ॥ వారివంశ్యపరంపర ♦ వర్ధిగుచు| పొరవడి శ్రోత్రబగియందు ♦ బోలుపుమీర
చెందుపట్ల బుధాబ్ధికి ♦ చంద్రుడనగ| నుదయమొందెను సూరందు డుత్తముండు.

కం॥ అనుగు నపత్ని పుత్రి| రామతుచుండి యనగ ♦ రాజాద్యకనున్
భానుమహేశ్వరులరి| ఆశీవిషభూషపద్మ్యశు♦తనగ జగతిలోన్.

చ॥ పరపవచాత్మశోభితుడు ♦ సజ్జనసంఘనతుండు వయ్యు బూ
ధర సుతకేళి రాజయ సు♦ధాంశుడు ప్రీతిని రాజమాంబనే
గరిమను పెండ్లియాడి రతి♦కాములమాడ్కి నిరంతరంబునన్
పరమసుఖాగ్రమగ్నతను ♦ ప్రానుకప్రవృత్తి చరించుచుండగాన్.

సీ॥ ఎవ్వాడు జగతిని ♦ నెందు ధనుండని| పలుకుదురాతని ♦ పాదకృపను
యెవ్వని రాజరా♦జందురో వాతని| యణిమాది సంపత్సు♦ధాబ్ధిచేత
నెవ్వనిచే దక్ష♦యజ్ఞము ధ్వంసంబు| గావింపబడె వాని♦గరిమచేత
యెవ్వనికై యింద్రుడ ♦ డెలమి గాచుచునుండు| వాతని సద్బుద్ధి ♦ అతిశయమున

గీ॥ జనసముండెను చెలువంపు ♦ చందుపట్ల| పురిని సజ్జనశ్రేణులు ♦ బోలుపుమీర
సంస్తుతులు సేయ రాజాఖ్య♦ సర్కుమార| వరగ వీరార్యనామధే♦యాన్వితుండు.

మ॥ సుగుణాధిక్యముచే ఘసంపదలచే ♦ సౌందర్య గాత్రంబుచే
నగజావల్లభ పాదకంజభజనన్ ♦ యానందచిత్తుండునై
రగ సేరాధ్యయనాది వైదికములన్ ♦ ధన్యుండు వీరుండు మే
లుగ కల్యాణముకుంబునన్ ధరణిలో ♦ లోలాక్షి లోకాంతుడై.

కం॥ సులలితముగ లలితాంబను। లలితాగుణ రూపభావ ♦ లావణ్యములన్
బొలుపారుకాంత నరసి। బలువైభవమునను వేగ ♦ బరిణయమాడెన్.

గీ॥ పరిణయంబైన పిదప తా ♦ భాసురముగ। గరమకాంతారతిని రతి ♦ కారణమున
ధరను యడపీంద్రుడను పేర ♦ దనయునట్టి। బరగనొక సుతరత్నముం బడసెనొక్క

కం॥ ఈసుగుణ పుంజయాత్ముడు। దాసులనరులను బంధు ♦ తతి ననిశంబున్
వేసరక నేకబుద్ధిని। భూషించియు తానుభూర్ధి ♦ బొందుచునుండెన్.

గీ॥ వీరయాఖ్యుండు మూడమున ♦ వీరశైవ। జనుల కుపకారమునరించు ♦ జగతిలోన
నొక్క గ్రంథంబు ముద్రించి ♦ యెందుపుణ్య। మందవలెనని మనసున ♦ నాశచేసి.

సీ॥ వృషభ సోతాస్త్ర్యుండయ్యు ♦ వృద్ధినున్న। కావ్యసూరి గంగాధర ♦ ఘనగురుండు
శేయు ముపకృతిజనులకు ♦ తెలుపముగ। పచ్చనొత్తించె నీగ్రంథ ♦ మాంధ్రమునను.

కం॥ ఏతద్గ్రంథము ముద్రణ। పాతము లేకుండునట్లు ♦ పరిశీలతగా
జేయుచు తాస్వతవనగను। ప్రీతిని దిద్దితిని గిరిశ ♦ ప్రీమోద్భవమై.

ఇట్లు,
బాలకవి చిదిరేమఠం వీరభద్రశర్మ.

శ్రీ గురూమాపతయే నమః

పౌరోహితులు తప్పక గమనించదగిన

ప్రధాన విషయములు

పంచోపచారములు = గంధ, పుష్ప, ధూప, దీప, నైవేద్యములు.

అష్టోపచారములు = గంధ, అక్షత, పుష్ప, వస్త్ర, ధూప, దీప, నైవేద్య, తాంబూలములు.

షోడశోపచారములు = ఆవాహన, ఆసన, పాద్య, అర్ఘ్య, ఆచమనీయ, స్నాన, వస్త్ర. (ఉపవీతము అనగా ఉత్తరీయము) గంధ, అక్షత, పుష్ప, ధూప, దీప, నైవేద్య, తాంబూల, ప్రదక్షిణ, నమస్కారములు.

పాద్యము = తెల్లఆవాలు, కుంకుమపువ్వు, గరిక, చెంగల్వకోష్టు, వట్టివేరు, పచ్చకర్పూరము వీనినిదంచి ఆచూర్ణమును ఉదకమందు కలిపిన నీరియే పాద్యము.

అర్ఘ్యము = దర్భ, తెల్లఆవాలు, నువ్వులు, యవలు, వడ్లు, వీనిచూర్ణమును జలమందు మిశ్రమొనర్చి, దీనియందు పాలనుకలిపిన నీరియే అర్ఘ్యజలము.

ఆచమనీయము = జాజికాయ, కప్పురములు, పచ్చకర్పూరము, చెంగల్వకోష్టు, కుంకుమపువ్వు, ఏలకులు, వీనిచూర్ణముచే మిశ్రించినదే ఆచమనీయజలము.

మధుపర్కము = పాలు, పెరుగు, నెయ్యి, తేనె, వీని నొక్క పాత్రలోపోసిన మధుపర్కమగును.

పంచామృతము = గోవుయొక్క పాలు, పెరుగు, నెయ్యి, తేనె, చక్కెర వీనికూటమియే పంచామృతము.

పంచగవ్యములు = ఎఱ్ఱని ఆవుపాలు, తెల్లని గోవు పెరుగు, పసుపుపచ్చని ఆవునెయ్యి, నల్లని గోవుపేడ, మూత్రము ఇవియే పంచగవ్యములు.

పంచపల్లవములు = రావి, చింత, మేడి, అలనేరేడు, మామిడి, వీనియాకులే పల్లవములు.

అష్టగంధము = చందనము, అగరు, పచ్చకర్పూరము, పొన్నపువ్వు, లవంగపత్రి, కుంకుమపువ్వు, వట్టివేళ్ళు, చెంగల్వకోష్టు ఇవియే సుగంధద్రవ్యములు.

ఆచమనమొనర్చు క్రమము = ఉద్ధరణిచే కుడిచేతిలో గోకర్ణముగ మినుగునన్ని నీళ్ళను పోసికొని ఆనీటిని నాలుకతో స్పృశించి హస్తములు కడగికొనదగు.

ప్రాణాయామక్రమము = తర్జని (చూపుడువ్రేలు) మధ్యమ ఈరెంటిని విడచి అంగుష్ఠ (పెద్దవ్రేలు) అనామిక (పవిత్రపువ్రేలు) కనిష్ఠ (చిటికెనవ్రేలు) ఈమూడువ్రేళ్ళచే ముక్కునుపట్టుకొని ఓం భూః ఓం భువః ఓగ్ం సువః ఓం మహః ఓం జనః ఓం తపః ఓగ్ం సత్యం ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ఓమాపోజ్యోతిరసోమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోం| అనుమంత్రమును మెల్లగ జపించుచు. చంద్రస్వరమగు ఎడమముక్కుచే వాయువును పూరించి (పీల్చి) రెండుముక్కులనుమూసి కుంభించి (వాయువును వెళ్లకుండునటుల నిలిపి) సూర్యస్వరమైన కుడిముక్కునుండి రేచింపవలయు (గాలిని విడువవలయు). ఇదియే ఒక ప్రాణాయామము, ఈ ప్రాణా

యామము కంట యెక్కువగా చేసిన అంత శ్రేష్ఠమే కాని ఒక నిమిషమైనను చేయవలయు. ఇది అగువరకును ఓం భూః అను పై మంత్రము మనస్సం దనుచుండవలయు.

దర్భకూర్చము = తొమ్మిది దర్భలచే చేయవలయును. ఇది ౧౪ అంగుళముల పొడవుండవలయు. మొదళ్ళనుండి ౧౦ అంగుళములు విడిచి ౧ ౭౪ అంగుళము వెడల్పు ముడిని చేసి చివరకు నాల్గంగుళములు ఖాళీగా నుంచదగును. ఈ దర్భకట్ట చేతనె పాద్యమును అర్ఘ్యజలమును ముట్టించి దీని చేతనే శుద్ధజలమును పూజించెడు దేవుని ప్రోక్షించదగును. మరియు సమస్త పూజాద్రవ్యాదులపై నీటిని ప్రోక్షించవలయు.

దర్భపవిత్రము = రెండు దర్భలచే అనామికపు వేలునకు రెండు చుట్లు చుట్టి ఒక అంగుళము వెడల్పు ముడి వేసి నాల్గంగుళముల పొడవునకొనలుంచుట యోగ్యము. ఈ పవిత్రమును పురోహితుడు సమస్తకర్మలయందు ధరించుట శుభము.

ముద్రాలక్షణము = ముద్రలనెరయనివారిచే చేయబడిన కర్మఫలము సిద్ధించదు. కావున మంత్రసిద్ధి క్రింద నుదహరించు ముద్రలు పూజాసమయ మందాచరించదగు.

ఆవాహినీముద్ర = రెండు చేతులను దోసిలిగాపట్టుకొని అనామిక వ్రేళ్ళ క్రింది కొటునంకు పెద్దవేళ్ళ చివరలనుంచిన ఆవాహినీ ముద్రయగును.

స్థాపినీముద్ర = ఈ పై చేసిన చేతులను బోర్లగా బట్టిన స్థాపినీ ముద్రయగును.

సన్నిధాపినీముద్ర = రెండు హస్తముల పెద్దవ్రేళ్ళను మీదికి నిలిపి వేర్వేరుగా ముష్టులను (పిడికిళ్లను) బట్టినదియే సన్నిధాపినీ ముద్రయనంబరగు.

సంరోధినీ = పెద్దవేళ్ళను ముష్టియందుంచి వేర్వేరుగా బట్టుటది సంరోధినీముద్ర.

సమ్ముఖీకరణముద్ర = పై పిడికిళ్లను వెల్లెలకగాబట్టిన సమ్ముఖీకరణ ముద్రయనబరగు.

అవకుంఠినీముద్ర = కుడిచెయ్యి ముష్టిగాబట్టి బోర్లగా చేసి తర్జనీవ్రేలును చాచివెల్లెలకగా నుంచబడిన యెడమహస్తమందు ముట్టించి త్రిప్పిన అవకుంఠినీముద్ర యగును (ఇవియే పంచముద్రలు దేవతాపూజయందనేకస్థలములలో పంచముద్రాః ప్రదర్శ్య, అని వ్రాసియుండును. అనగ - ఆవాహయామి ఆవాహితోభవ - అని - ఆవాహినీముద్రను, స్థాపయామి స్థాపితోభవ అని, స్థాపినీ ముద్రను, సన్నిధాపితోభవయని - సన్నిధాపినీముద్రను, సంరోధితోభవయని సంరోధినీముద్రను సమ్ముఖీకరణోభవయని సమ్ముఖీకరణముద్రను అవకుంఠితోభవయని అవకుంఠినీముద్రను పై ప్రకారము చేసి చూపించిన ఇదియే పంచముద్రా ప్రదర్శనమగును.

వరముద్ర రెండుహస్తముల దోసిలిగాచాపి వరదోభవయని చూపుటే వరముద్ర.

మహాముద్ర = రెండుకరములయొక్క పెద్దవ్రేళ్ళను, ఒకదానికొకటి దగిలించిపట్టి తక్కిన వ్రేళ్ళను చాపి మహాంతోభవయని చూపినదియే మహాముద్ర (అష్టముద్రలు)

నమస్కారముద్ర = రెండుచేతులను జోడించి, వ్రేళ్ళను మీదికి చేసి హృదయప్రదేశమందు పెట్టుకొని నమితోభవయని చేసిన నమస్కారముద్ర యనబడును.

జ్ఞానముద్రకుడిచేతియొక్క పెద్దవ్రేలును చూపుడువ్రేలును చేర్చి పట్టుకొని తక్కిన వాటిని చక్కగాచాపి జ్ఞానీభవయనిచూపిన జ్ఞానముద్ర (ఇదియేతత్వముద్ర)

కురంగముద్ర = పెద్దవ్రేలు తుదియందు మధ్యమానామిక వ్రేళ్ళుకలిపిన నిదియే కురంగముద్ర యనబడును, (దీనినేకొందరు ధేనుముద్రయందురు) ఇవి ఏకాదశముద్రలు, విధియందు షణ్ముద్రాః అన్నచోట ఆరుముద్రలను అష్టముద్రాః అన్నస్థలమున ఎనిమిదిముద్రలను, దశముద్రాః అన్న పదిముద్రలను చూపించి ఆయా స్థలమందుగల వాక్యములను చెప్పుకొనుచు చేసికొనవలయును.

గోత్రసూత్రముల వచించునప్పుడు [ ] ఈగుర్తు వేసియుండు, స్థలమున చెప్పుకొనున దెట్లనగా. వృషగోత్రోత్పన్నాయ, వామదేవార్యప్రపౌత్రాయ, చంద్రశేఖరాఖ్యస్య పౌత్రాయ, నాగభూషణార్య పుత్రాయ, శరభార్య నామ్నే వరాయ, అని వరునిపక్షమునను శ్రీగోత్రోత్పన్నాం మహాదేవార్య ప్రపౌత్రీం గంగాధరాఖ్యస్యపౌత్రీం కేదారేశ్వరార్య పుత్రీం, భద్రకాళీ నామ్నీం కన్యాం అని వధువుయొక్క విషయమందును ఆయాపేరులను ఆపై గుర్తుగల స్థలమున సంబంధముచేసి చెప్పవలయు. ( ) ఈగుండ్రని చిహ్నములుగలవి వేద ఆగమ, మంత్రములని తెలియదగును. మరియు, గణపతిపూజకంటె మొదలు కలశ గణాధిపతిపూజను ఈవ పుటయందుగల, కలశస్యముఖే రుద్రః, అనుమంత్రమున పాత్రపై నెంతు వేళులనుమూసి, అష్టోపచారముల బూజించి దీనియుదకము చేతనే గణపతిపూజ మొదలగునవి ఈవిధ్రి ప్రకారము జేయవలయు. ఇందులో గౌరీపూజలేదని సందేహింపదగదు. ఏలన ముందుజేయబడు పాణిగ్రహణమైనపిమ్మట ప్రత్యేకముగ ఉమామహేశ్వర కలశస్థాపనయగును గాన, ఇటశక్తి నామోచ్చారమే, సమృద్ధియగును. మరియు గణపతిపూజయందు శ్రీ=నమః అని యున్నచోట శ్రీ మహాగణాధిపతయేనమః అని చదువుకొనదగును. స్వస్తివాచనమున వజ్ర, వైడూర్య, నీల, గోమేధిక, పుష్యరాగములను పంచరత్నములు దొరకని పక్షమున వాని మారుగా సువర్ణమునైనను లేక వెండి రాగిదైనను శక్త్యనుసారము వేయవలయును. ప్రతిగృహీతృవుచేతను వధువుచేతను దాత చేతను వరునిచేతను అనిపించవలసిన మంత్రములను వాక్యములను కాలావకాశముండిన వారి ముఖముననే అనిపించుట యుక్తము. అటుల దుర్లభమైన, వారిపక్షమున పురోహితుడు మంత్రపఠనమొనర్చుచు క్రియలను మాత్రము వారిచే చేయించు చుండవలయును. వివాహముగుపర్యంతము పూజాసమయమున వధూవరులను తలిదండ్రులు యెడబాయకుండవలయును. అంకురార్పణ పాత్రలు బంగారు, వెండి, తామ్ర, మట్టిలో నేపాత్రలైనను కంచుళ్ళవలె నుండవలయును. కలశపూజలో అఘోరేభ్యః అంగు అనియున్నస్థలమున అంగుష్ఠాభ్యాంనమః అనియును తర్జని అనుచోట తర్జనీభ్యాంనమః అనియును మధ్యమ అన్నచోట మధ్యమాభ్యాంనమః అనియును అనామి అన్నస్థలమున అనామికాభ్యాంనమః అనియును కని అన్నస్థలమున కనిష్ఠకాభ్యాంనమః అనియును ఈశాన్య కలశపూజలో ఎటులకరన్యాస మొనర్తురో అటులే యొనర్పవలయును. మరియు

విద్యాకలాయై యూపగ్రహణసాధనాయ అను స్థలమున విద్యాకలాయైనమః అని నమః శబ్దమును ప్రతిశబ్దాంత్యమున పూరించి చెప్పవలయును. ఏవం హృదయాదిన్యాసః అనుచోట యేమంత్రముచే కరన్యాసమొనర్తురో ఆమంత్రముచేతనే హృదయాయనమః శిరసేస్వాహా.కవచాయహుం,నేత్రత్రయాయవౌషట్ శిఖాయైవషట్, అస్త్రాయఫట్ అని ఆయా కలశమందు క్రరీతిని జెప్పుకొని ఆయాస్థలములందు ముట్టుచుండవలయు. వివాహము కన్యాగృహమందొనర్చుటయే ముఖ్యము. అట్లుగానిచో వరుని మందిరముననే జేయదగును. కానిసమస్త కర్మలను కన్యతండ్రియే జేయవలసి యుండునుగావున వివాహదినమందు కన్యనుంచి రాత్రివు వరుని గృహమందుండి కర్మనెరవేర్చవలయును. భాషికములను రెండవరి గృహమందు వారికే కట్టవలయు. కాని పంచకలశారాధన జేయునప్పుడు వరుడక్కరలేదు. మధుపర్కపాత్రలు గస్థాలీలుగా నుండదగు. వరపాదార్చన సమయమందు క్వచిత్ మూర్ఖశిరోమణులు కన్యాపాదములను జేర్చి కడుగు దురభ్యాసము కలదుగాని అటులొనర్చ కూడదు. వరపాదార్చనమొనర్చి కన్యను హస్తమునకందించుటయే శాస్త్రసమ్మతము. లగ్నదివసము మొదలుకొని నాలుదినముల పర్యంతము ప్రతిదినమున వధూవరుల నభ్యంగనస్నానమొనర్చి ఉదయ సాయంకాలములయందు కలశపూజ నాచరింపించుచు స్వస్తి నాందీఅంకురార్పణ పాత్రలపై గంధాక్షత పుష్పపూజ జేయించుచు మాహేశ్వరారాధనమైన పిదప నృత్యగీత మంగళతూర్యములచేతను వనవిహారఫలమధుభక్షణాదులచేతను వధూవరుల చిత్తమానందింప జేయుచితమున ప్రొద్దుబుచ్చుచుండదగును. మరియు పంచకలశములను స్వస్తివాచన అంకురార్పణ పాత్రల నిశ్చయముగా వివాహమంటప సమీపాంగణముననే అన్యమతీయులు ముట్టకుండునటుల నిర్బంధించి స్థాపించవలయు. స్థలసంకోచమున వసతిగాకయున్న దేవతాగృహగృహమందుంచవలయు. మరియు పంచకలశములను ఈశాన్య తత్పురుష అఘోర వామదేవ సద్యోజాత ఆచార్యపూజలను క్రమముగా ఆయాగోత్రోత్పన్నులచే జేయించవలయును. కాని ఈశాన్య కలశపూజను గృహగురువుచె జేయించవలయు. కలశములచే లభించిన దక్షిణ మొదలగువానిని ఆయాగోత్రోత్పన్నులు గ్రహించి వివాహమునకు రాబడిన మాహేశ్వరులు విమతమ ఉపబగులతో కూడినవారైనచో వారికితమకలశ దక్షిణలో సగభాగమును బంచి యీయవలయు. నిక్క్రవవిషయము లీపుకస్తమందుండు ప్రకారము నాచరించిన నేసందేహము సంభవించనేరదు. కావున పాఠకులు జాగ్రత్తగా చదివి నీయంశములన్ని స్మరణలోనుంచుకొనుటకు గద్యరూపమె సాధ్యమనియు ఈపైని వివరించిన పంచోపచారములు ముద్రాలక్షణము మొదలగు సమస్తవిషయములకును వీరశైవసిద్ధాంతగ్రంధరీత్యా ప్రమాణములున్నను గ్రంథవిస్తరభీతిని మాతృభాషయందు మద్యథామతిచే తేటతెల్లముగ సాధ్యమైనన్ని నీవిషయములను మహాశయులగు మీరు సార్థకమొనర్తురనియు వ్రాసితిని:—

పి|| వ|| వీరభద్రశర్మ.

శ్రీ గురూమాపతయే నమః

వీరశైవవివాహవిధిః

వివాహాంగ భూతవాగ్దానం

జ్యోతిర్విదాదిష్టే వివాహనక్షత్రాదియుతే శుభకాలే ద్వాభ్యాం చతుర్భి రష్టభిః ప్రశస్తవేషధారిభిః (అనృక్షరా ఋజవ స్సంతు పంథాయేభిస్సఖాయో యంతి నోవరేయం| సమర్యమా సంభగో నోనినీయాత్సంజాస్పత్యం సుయమమస్తుదేవాః) ఇతిమంత్ర ముచ్చరద్భిర్మాహేశ్వరైః| తావతీభిః పురంధ్రీభిర్మంగళగీత తూర్యైశ్చసహ శకున దర్శనపూర్వక మలంకృత వరయుతాః కన్యాగృహమేత్య వరేణ తత్పితాదినాపి ప్రార్థితాః బాంధవాస్సదసి భద్రాసనే ప్రాఙ్ముఖీం సాలంకారాం సువేషాం కన్యాముపవేశ్య తద్ధస్తే ఫల తాంబూలాదీని దత్వా శ్రీసాంబసదాశివస్మరణపూర్వకం ప్రాఙ్ముఖాసీనాః ప్రత్యఙ్ముఖావా [ ] ప్రవరాన్వితగోత్రోత్పన్నాయ [ ] ప్రపౌత్రాయ [ ] పౌత్రాయ [ ] పుత్రాయ [ ] నామ్నేవరాయ [ ] గోత్రోత్పన్నాం [ ] ప్రపౌత్రీం పౌత్రీం

అనగా వివాహమొనర్చుటకు పూర్వము నిశ్చితార్థము చేయుటకై వరుని బంధువులు తమవెంట సమసంఖ్యగల మాహేశ్వరులను ముత్తైదువలను తీసికొని శుభముహూర్తమందు మంగళవాద్యసమేతులై మాహేశ్వరులు 'అనృక్షరాఋజవస్సంతు' అనుమంత్రమును జెప్పుచు, శుభశకునములం జూచికొని, వరసహితులై కన్యాగృహమును ప్రవేశించి తమచే ప్రార్థింపబడిన కన్యాపక్షమువారలు సభయందు కన్యనలంకరించి పూర్వాభిముఖముగా పీఠమందు గూర్చుండబెట్టి ఆమె హస్తమందు ఫలతాంబూలాదులనిచ్చి, వరునిపక్షమువారలు పూర్వాభిముఖముగానైనను లేక పశ్చిమాభిముఖముగానైనను కూర్చొని, ఈగోత్రోత్పన్నులైన వీరల మునిమనుమలైన ఇటువంటివారల మనుమలైన వీరలపుత్రుడగు ఈపేరుగల వరునికి ఈగోత్రోత్పన్నయైన యీయాయనముని మనుమరాలైన ఇటువంటివారల మనుమరాలగు వీరలపుత్రియగు ఈనామముగలకన్యను

[ ] పుత్రీం [ ] నామ్నీం కన్యాం భార్యాత్వాయ వృణీమహే.
ఇతిబ్రూయుః॥ అథ దాతా భార్యాజ్ఞాతిబంధ్వనుమతిం కృత్వా యథో
క్తమనూద్య వృణీధ్వమితి వదేత్. ఏవం పునర్ద్విః ప్రయుజ్య ప్రదాస్యా
మీతిచోచ్చైస్త్రిర్వదేత్. తతో వరపిత్రాదిగణో గంధాక్షతవస్త్రభూషణ
పుష్పాదిభిః కన్యామలంకుర్యాత్. అథదాతా స్వయం ఉదఙ్ముఖః ప్రాఙ్ము
ఖం వరం పూజయిత్వా ఆచమ్య పూర్వాభిముఖస్సన్ కన్యాం వామత
ఉపవేశ్య పత్న్యాసహ దేశకాలౌ స్మృత్వా కరిష్యమాణ వివాహాంగ
భూతవాగ్దానమహం కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య కలశపూజాదిమాహేశ్వర
పూజాంతం యథాచారం కృత్వా స్వస్థానే ప్రతిగృహీతారముపవేశ్య
స్వయం తత్పురత ఉదఙ్ముఖ ఉపవిశ్య తం గంధతాంబూలాదినా సోపి దా
తారం పూజయిత్వా తతో దాతా ఆచారతః పంచహరిద్రాఖండాని
పంచపూగఫలాని గంధాక్షతాలంకృతాని గృహీత్వా [ ] ప్రవరా
న్వితగోత్రోత్పన్నాయ [ ] ప్రపౌత్రాయ [ ] పౌత్రాయ [ ]
పుత్రాయ [ ] నామ్నే వరాయ [ ] ప్రవరాన్విత గోత్రోత్పన్నాం
[ ] ప్రపౌత్రీం [ ] పౌత్రీం [ ] పుత్రీం [ ] నామ్నీం కన్యా
మిమాం జ్యోతిర్విదాదిష్టే సుముహూర్తే వాచా సంప్రదదే. ఇతి వో
క్త్వా, అవ్యంగేపతితే క్లీబే దశదోషవివర్జితే। ఇమాంకన్యాం ప్రదా
స్యామి భక్త మాహేశసన్నిధౌ॥ ఇతి ప్రతిగృహీత్రే వస్త్రప్రాంతే తాని

పత్నినిగా వరించెదమని చెప్పెది. అనంతరము కన్యనిచ్చువాడు తనపత్నిబంధు మొద
లగు వారల అనుమతిపై అటులె కానిండని వప్పుకొనవలె. ఈపైన జెప్పినట్లె మరియు
రెండుసార్లుజేసి, కన్యను నిశ్చయముగా ఇచ్చెదమని అందరు వినునట్లు గట్టిగా
చెప్పెది. తర్వాత వరునిసంబంధులు కన్యను వస్త్రాదులచేత అలంకరింపగా దాత్రువు
(కన్యాతండ్రి) ఉత్తరముఖముగా గూర్చొని పూర్వముఖుడగు వరుని బూజించి ఆచమన
మొనర్చి పూర్వముఖముగా కన్యను తనయెడమభాగమందు పత్నిసమేతుడై కూర్చుండ
బెట్టుకొని వాగ్దానముజేసెదనని సంకల్పించి తదుపరి కలశపూజ మహేశ్వరపూజ
మొదలగు వానినిజేసి తన స్థలమందు ప్రతిగృహీత్రువు (వరుని తండ్రిని) కూర్చుండ
బెట్టి తాను ఆయనముందర ఉత్తరముఖముగా గూర్చొని, ప్రతిగృహీత్రువు పుష్పాదు
లచే పూజించెది. ఆయనకూడా దాత్రువును పూజించినపిదప దాత్రువు ౫ పసుపుకొమ్ములను
౫ పోకలను తీసికొని పైనజెప్పినట్లె కన్యావరుల గోత్రాదులను జెప్పి వాగ్దానమును

పూగఫలాని, పంచహరిద్రాఖండాని బధ్వా గ్రంథిం గంధాదిభిరభ్య
ర్చయేత్। తతః ప్రతిగృహీతాపి పంచపూగఫలాని పంచహరిద్రా
ఖండాని [ ] గోత్రోత్పన్నవరవిషయే భవంతో నిశ్చితా
భవంతు. ఇతి దాతృవస్త్రప్రాంతే ప్రక్షేపాది కుర్యాత్। తతో దాతా
వాచాదత్తా మయా కన్యా పుత్రార్థం స్వీకృతా త్వయా। కన్యావలో
కనవిధౌ నిశ్చితస్త్వం సుఖీభవ॥ ఇతి వరపితరం ప్రతివదేత్। వరపితాపి
వాచాదత్తా త్వయా కన్యా। పుత్రార్థం స్వీకృతా మయా। వరా
వలోకనవిధౌ నిశ్చితస్త్వం సుఖీభవ॥ ఇతి దాతారం ప్రతివదేత్। తతో
మాహేశ్వరాః। ఓం స్వస్తి శివా ఆపస్సంతు। సౌమనస్యమస్తు, అక్షతం
చారిష్టంచాస్తు, దీర్ఘమాయుశ్శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు। ఏతద్వచస్సత్య
మస్తు, ఇత్యుక్త్వా (సమానీవ ఆకూతిస్సమానాహృదయాని వః సమాన
మస్తు వో మనో యథా వస్సుసహాసతి ప్రసుగ్మంతాధియా సానస్యసక్షణి
వరేభిర్వరాం అభిషుప్రసీదత॥ అస్మాకమింద్ర ఉభయం జుజోషతి యత్సో
మ్యస్యాంధసో బుబోధతి హింకృణ్వతి వసుపత్నీ వసూనాంవత్సమిచ్ఛంతి
మనసాభ్యాగాత్। దుహామశ్విభ్యాం పయో అఘ్న్యేయం సావర్ధ
తాం మహతే సౌభగాయ) ఇతిపఠేయుః తతో దాతా పాత్రస్థ సితతండు
లపుంజే. త్రైలోక్యవల్లభాం దివ్యాం గంధమాల్యాంబరాన్వితాం। సర్వ
లక్షణసంయుక్తాం సర్వాభరణభూషితాం॥ అనర్ఘమణిమాలాభిర్భా
సయంతీం దిగంతరం। విలాసినీసహస్రైస్తు సేవ్యమానామహర్నిశం॥
ఇతి గౌరీమావాహ్య షోడశోపచారైః పూజయేత్। కాత్యాయని నమస్తు
భ్యం శంకరప్రియభామిని। వివాహభాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచ
దేహి మే॥ ఇతి కన్యా గౌరీం ప్రార్థయేత్. తతః పురంధ్రీభిః నీరాజనాది

నిశ్చితవని చెప్పి 'అద్యం... సన్నిధౌ'' అని ప్రతిగృహీతృవుయొక్క వస్త్రము కొనయందు
వాటినిగట్టి ఆముడిని గంధాదులచే పూజించేది. ఇటులే ప్రతిగృహీతృవుకూడా చేసేది.
దాతృవు "వాచా...సుఖీ...భవ" అని ప్రతిగృహీతృవును గురించి చెప్పేది. ఆయన
కూడా "వాచా...సుఖీభవ" యని దాతనుగురించి చెప్పేది. తదుపరి మాహేశ్వరులు
"సమానీవ...సౌభగాయ" అని ఆశీర్వాదమును చేసేది. తర్వాత ఒకతట్టుకుంశ
శుభ్రమగు బియ్యమును నింపి, దానియందు గౌరిని 'త్రైలోక్య.....మహర్నిశం'
అనుచు నావాహించి పూజించవలయు. తదుపరి కన్య 'కాత్యా...దేహి మే' అని

మాంగళికం కార్యం మాహేశ్వరాశ్చ గంధతాంబూలాదినా పూజితాః. ఆశీర్మంత్రాన్ పఠేయుః॥ ఇతివాగ్దానవిధిః॥

వివాహపూర్వదినకర్తవ్యం

తతః వైవాహికే శుభముహూర్తే వధూవరయోః తైలహరిద్రారోపణాది యథాచారం కార్యం॥ అథ వధూపితా వరపితా చ వివాహదినాత్పూర్వేద్యుః। పూర్వాహ్ణే సపత్నీకః కృతాభ్యంగో ధృతమాంగళికవేషః కృతనిత్యక్రియః మంగళసంభారం సంభృత్య కృతలేపన రంగమాలికే ప్రాంగణే శుభాసనే ప్రాఙ్ముఖ ఉపవిశ్య స్వస్య దక్షిణతః పత్నీం తద్దక్షిణతః కన్యాం వరం చోపవేశ్య తదేవలగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేంఘ్రియుగం స్మరామి॥ దేవీం వాచమజనయంత దేవాస్తాం విశ్వరూపాః పశవో వదంతి। సానో మంద్రేషమూర్జం దుహానా ధేనుర్వాగస్మానుపసుష్టుతైతు॥ ధ్రువం తే రాజా వరుణో ధ్రువం దేవో బృహస్పతిః ధ్రువం త ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ రాష్ట్రం ధారయతాం ధ్రువం। సుముహూర్తోస్తు. సుప్రతిష్ఠితమస్తు॥ ఆగమార్థం తు దేవానాం గమనార్థం తు రక్షసాం। కుర్యాద్ఘంటారవం భక్త్యా దేవతాహ్వానలాంఛనం॥ నాదశబ్దమయీం ఘంటాం సర్వవిఘ్నాపహారిణీం పూజయేదస్త్రమంత్రేణ దేవతాహ్వానలక్షణాం॥ ఘంటామూలే తథా దేవి గళో ధ్వజశిరమూలకే। వసవస్థాలమగ్రస్తాస్సర్వే వసతు శంకర॥ ఇతిఘంటానాదం కృత్వా ఇష్టదేవతాం ధ్యాత్వా ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య

ప్రార్థించెద. తర్వాత హారతి మొదలగువానిని జేసెది. మాహేశ్వరులు ఆశీర్వదించవలయును.

ఇక ముందు చెప్పు కర్మలను వివాహపూర్వదినమందు చేసెదరు. 'శ్వఃకరిష్యమాణ' యనిగూడా వివాహదివసమందే చెప్పెదరు కాని "అద్యకరిష్యమాణ" యని సంకల్పమును వచించునప్పుడు జాగరూకతగా వచింపవలయును. తదుపరి వధూవరులకు తైలహరిద్రాలేపనకార్యములను సల్పెదరు. ఆపైన దాతృప్పు స్నానాది నిత్యకర్మలం దీర్చి, పత్నీసమేతుడై శుచిగా రంగవల్ల్యాదులచే నలంకృతమగు ప్రదేశమందు పీఠముపై కూడి ప్రక్కన భార్యను ఆమెపడి ప్రక్కన కన్యను కూర్చుండబెట్టుకొని ప్రతిగృహీతృవుగూడా పెండ్లివరునిగూర్చుండబెట్టుకొని 'తదేవ స్మరామి' అని ఇష్టదేవతలను ధ్యానించి 'దేవీం...... ధ్రువం' అని చెప్పి ఘంటానాదమొనర్చి ఆచమన ప్రాణాయామముల సల్పి గోత్రాదు

దేశకాలౌ సంకీర్త్య. [ ] శర్మణః పుత్రస్య కన్యాయాః శ్వఃకరిష్యమాణ వివాహాంగభూత స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం నాందీసమారాధనం అంకురారోపణం మంటపదేవతాప్రతిష్ఠాం కులదేవతాప్రార్థనంచ కరిష్యే......॥ ప్రారిప్సితస్య వివాహకర్మణః నిర్విఘ్నేన ఉత్తరోత్తరాభివృద్ధ్యర్థం ఆదౌ శ్రీమహాగణపతిపూజాం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య.

సుముఖశ్చైకదంతశ్చ కపిలో గజకర్ణకః లంబోదరశ్చ వికటో విఘ్నరాజో గణాధిపః । ధూమ్రకేతుర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రో గజాననః ద్వాదశైతాని నామాని యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి। విద్యారంభే వివాహే చ ప్రవేశే నిర్గమే తథా॥ సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్య న జాయతే। శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం। ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ అభీప్సితార్థసిద్ధ్యర్థం పూజితో యస్సురైరపి। సర్వవిఘ్నచ్ఛిదే తస్మై గణాధిపతయే నమః॥ గణానాంత్వా గృత్సమదో గణపతిర్జగతీ గణపత్యావాహనే వినియోగః॥

(గణానాంత్వా గణపతిం హవామహే కవింకవీనాముపమశ్రవస్తమం జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీద సాదనం) అస్మిన్మండలే భూః, గణపతిమావాహయామి। భువః గణపతిమావాహయామి। స్వః గణపతిమావాహయామి । భూర్భువస్వః గణపతిమావాహయామి. ఇత్యావాహ్య నవశక్తిపూజాం కరిష్యే॥ తీవ్రాయైనమః, జ్వాలిన్యైనమః, నందాయైనమః, భోగదాయిన్యైనమః, కామరూపిణ్యైనమః, ఉగ్రాయైనమః, తేజోవత్యైనమః, సత్యాయైనమః, విఘ్ననాశిన్యైనమః, ఓం నమో భగవతే సకలగుణాత్మకశక్తియుతాయ మహాగణాధీశ్వరాయ యోగపద్మపీఠాత్మనేనమః। సువర్ణపీఠం కల్పయామి। స్వాత్మసంస్థమజం శుద్ధం త్వామద్య గణనాయక । అరణావివ హవ్యాశం మూర్తిమావాహయామ్యహం॥ ఓం భూర్భువస్సువరోం సశక్తిసాంగసాయుధ, సవాహన సపరివార మహాగణాధీశ్వర

లను జెప్పి ఇటువంటి పేరునకును ఈకన్యకును రేపటిదివసము జేయదగు వివాహకర్మమున కంగమగు పుణ్యాహమొదలైన కర్మలను జేసెదనని మరియు నారంభించుకర్మలు నిర్విఘ్నముగా సమాప్తియగుటకై ఆదియందు విఘ్నేశ్వరపూజ నొనర్చెదనని సంక

పుష్పాంజలిం సమర్పయామి॥ ప్రకృష్టపాపనాశాయ ప్రకృష్టఫలసిద్ధయే
ప్రదక్షిణం కరోమీశ ప్రసీద పరమేశ్వర॥ సర్వార్థసాధనోపాయ
సర్వైశ్వర్యప్రదాయక। సమస్తాపత్ప్రతీకార చంద్రశేఖర తేనమః॥ ఇతి
శిరసా ప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి॥ యస్య స్మృత్యా చ నా
మోక్త్యా తపఃపూజాక్రియాదిషు న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో
వందే సదాశివం॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం గణాధిప।
యత్పూజితం మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ అనయా పూజయా శ్రీ
మహాగణాధిపతి స్సుప్రీత స్సుప్రసన్నో వరదో భవతు॥ ఇతి సాక్షతజలం
విసృజేత్। యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవా స్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్
తేహ నాకం మహిమానస్సచంతే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః॥
ఇతిగణపతిం యథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి। పునరాగమనాయ చ ఇతి
గణపతిపూజాం కుర్యాత్॥

స్వస్తివాచనం

రంగవల్ల్యాదియుక్తే భూతలే (మహీద్యౌః పృథివీ చ న ఇమం యజ్ఞం
మిమిక్షతాం పిపృతాన్నో భరీమభిః) ఇతి దక్షిణోత్తరతః ప్రత్యేకం
భూమిం స్పృష్ట్వా జపేత్। (ఓషధయ స్సంవదంతే సోమేన సహ రాజ్ఞా
యస్మై కృణోతి బ్రాహ్మణ స్తం రాజన్పారయామసి) ఇతి మంత్రావృత్యా
పర్ణద్వయమాస్తీర్య (యేన తోకాయ తనయాయ ధాన్యం బీజం వహ
ధ్వే అక్షితం అస్మభ్యం తద్ధత్తన యద్వ ఈమహే రాధో విశ్వాయు సౌ
భగం) ఇతి ప్రస్థపరిమితం తండులపుంజౌ కృత్వా॥ (ఆకలశేషు ధావతే
శ్యేనో వర్మ విగాహతే అభిద్రోణా కనిక్రదత్) ఇతి పుంజయోః పరి ధాతు
మయౌ మృణ్మయౌ వా కలశౌ నిధాయ (ఇమం మే గంగే యమునే సర

జెప్పి జలాక్షతలను విడిచేది. తర్వాత 'యజ్ఞేన.....సంతిదేవాః' యను వరకు జెప్పి గణ
పతిని పీఠమునుండి క్రిందికి బెట్టవలయును.

శుద్ధమగు ప్రదేశమందు 'మహీ.....మభిః' అని దక్షిణోత్తరభాగములందు ప్ర
త్యేకముగా భూమిని ముట్టి జపించి ఆ రెండుస్థలములలో 'ఓష.....మసి' అని రెండు
అరటియాకులను బరచి వానిపై "ఆక.....వర్ధతే" అని మృణ్మయాదిగా సే
లోహపాత్రనైననుంచి వానిలో "ఇమం.....మయా' అని శుద్ధజలముచే నింపి

స్వతి శుతుద్రి స్తోమం సచతా పరుష్ణ్యా అసిక్న్యా మరుద్వృధే వితస్తయా
ర్జీకీయే, శృణుహ్యా సుషోమయా) ఇతి తీర్థజలేన ప్రత్యేకం పూర
యిత్వా, (గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్। ఈశ్వ
రీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియం) ఇతి గంధం కల
శయోర్దద్యాత్॥ చందనాదినా తావనలిప్య, [illegible]మాలాభూషితౌ
కృత్వా, (సహిరత్నాని దాశుషే సువాతి సవితా భగః। తం భాగం
చిత్రమీమహే) ఇతి పంచరత్నాని నిక్షిప్య. (ప్రవో యజ్ఞేషు దేవ
యంతో అర్చన్ ద్యావా నమోభిః, పృథివీ ఇషధ్యై యేషాం
బ్రహ్మాణ్యసమాని విప్రా విష్వగ్వియంతి వనినో న శాఖాః) ఇతి ఆమ్ర
పల్లవాని నిక్షిప్య, (హిరణ్యరూపః స హిరణ్యసందృగపాన్నపా
త్సేదు హిరణ్యవర్ణః। హిరణ్యయాత్ పరియోనేర్నిషద్యా హిర
ణ్యదా దదత్యన్నమస్మై) ఇతి హిరణ్యం నిదధ్యాత్। (పూర్ణాదర్వి పరా
పత సుపూర్ణా పునరాపత వస్నేవ విక్రీణావహై। ఇషమూర్జం శత
క్రతో॥ యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః। బృహ
స్పతిప్రసూతాస్తానో ముంచంత్వంహసః) ఇతి మంత్రాభ్యాం కలశయో
రుపరి నారికేళఫలే నిక్షిప్య. (అభివస్త్రా సువసనాన్యర్షాభిధేనూ
స్సుదుఘాః పూయమానః। అభిచంద్రా భర్తవే నో హిరణ్యాభ్యశ్వా
న్రథినో దేవసోమ) ఇతి కలశయోరుపరి వస్త్రే నిదధ్యాత్॥ (తంతుం
తన్వన్రజసో భానుమన్విహి। జ్యోతిష్మతః పథో రక్ష ధియా కృతాన్।
అనుల్బణం వయత జోగువామపో మనుర్భవ జనయా దైవ్యం జనం)
ఇతి శ్వేతతంతుభిర్వేష్టయేత్॥ తత్త్వాయామీత్యస్య శునశ్శేపో
వరుణస్త్రిష్టుప్ కలశే వరుణావాహనే వినియోగః। (తత్త్వాయామి
బ్రహ్మణా వందమానస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః। అహేడ
మానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ంస మాన ఆయుః ప్రమోషీః) ఇతి
వరుణమావాహ్య, కలశస్య ముఖే విష్ణుః కంఠే రుద్రస్సమాశ్రితః।
మూలే తత్ర స్థితో బ్రహ్మా మధ్యే మాతృగణాస్స్మృతాః। కుక్షౌ తు సాగరా

“గంధ...శ్రియం” అని గంధమును కలశములందు వేసి మీదనూలు యలంకరించి పుష్ప
మాలికలను జుట్టెది. “సహి...మహే” యని పంచరత్నములను వనియుంచి

సృర్వేసప్తద్వీపావసుంధరా। ఋగ్వేదోఽథయజుర్వేదస్సామవేదోహ్యథర్వణః। అంగైశ్చ సహితాస్సర్వే కలశాంబుసమాశ్రితాః। గాయత్రీచాత్ర సావిత్రీ శాంతిః పుష్టికరీతథా। సర్వేసముద్రాః సరితస్తీర్థాని జలదా నదాః। ఆయాంతు మమశాంత్యర్థం దురితక్షయకారకాః। ఇతి ఉత్తరకలశే దేవతామావాహయేత్॥ వరుణాది దేవతాభ్యో నమః। ధ్యాయామి ధ్యానం సమర్పయామి। ఇత్యాదిషోడశోపచారైస్సంపూజ్య సర్వేషు కాలేషు సమస్తదేశేష్వశేషకార్యేషు తథేశ్వరేశ్వరః। సర్వస్వరూపీ భగవానసాదిమాన్। మయాస్తు మాంగల్యవివృద్ధయే హరః॥ సర్వేష్వారబ్ధకార్యేషు త్రయస్త్రిభువనేశ్వరాః। దేవా దిశంతు మే సిద్ధిం బ్రహ్మేశాన జనార్దనాః॥ స్వస్తితే సకలకల్యాణభాజనం యత్రజాయతే పురుషస్తమజం నిత్యం వ్రజామి శరణంశివం॥ సర్వమంగలమాంగల్యే శివేసర్వార్థసాధకే। శరణ్యేత్ర్యంబకేదేవి నారాయణి నమోస్తుతే॥ తదేవలగ్నం... స్మరామి॥ ఇతి అక్షతాంశ్చ నిక్షిపేత్॥ మాతృభ్యో నమః పితృభ్యో నమః। ఆచార్యేభ్యో నమః। గురుభ్యో నమః। అతిథిభ్యో నమః ఉమామహేశ్వరాభ్యాం నమః। ప్రమథగణేభ్యో నమః। భక్తమాహేశ్వరేభ్యో నమః। ఇతి కలశస్థాపనపూర్వకం కృత్వా। తతః కర్తా ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ సంకీర్త్య వివాహకర్మ కర్తుమారభ్య శుద్ధివృద్ధ్యభ్యుదయసిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రతినియమసాధ్యాయ దమదానవిశిష్టైర్మాహేశ్వరైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ పుణ్యాహాంగ చతుర్థో మాహేశ్వరాన్ తోషయిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య తతః ప్రశస్తాన్ ప్రతివచన

"ప్రవో...శాఖాః" అని మామిడిచిగురులు చేసలంకరించి "హిరణ్య...నమస్తే" యని బంగారమువాటియందు నుంచి, "పూర్ణా...హసః" అని కలశములపై నారికేళఫలములను బెట్టి "అభి...నోవా" యని వస్త్రములు మొదలి "తంతుం...జనం" అనిదారమునుజుట్టి "తత్వా......యామి" యని కలశమునందు వరుణునావాహించి 'కలశస్య...... కారకాః' అని ఉత్తరకలశమందు దేవతలనావాహించి యథాక్రమముగా 'వరుణాదిదేవతాభ్యోనమః' అనిచెప్పుచు షోడశోపచారపూజనొనర్చి 'సర్వేషు.. ...నమోస్తుతే' అను శ్లోకములను 'తదేవ......స్మరామి' యను శ్లోకమును చెప్పుకొని కలశములపై అక్షతలనువేసి 'మాతృభ్యోనమః' ఈ మొదలగు వాక్యములను చెప్పుకొని కలశములను నమ

సమర్థాన్ శుచీన్ సోత్తరీయాన్ దర్భపవిత్రపాణీన్ యుగ్మాన్ మాహే
శ్వరాన్, ప్రాఙ్ముఖానుదఙ్ముఖాన్వోపవేశ్య తాన్ గంధపుష్పాక్షతాదిభి
రభ్యర్చ్య తాంబూలదక్షిణాదిభిః పరితోష్య మాతృపితృగుర్వాచా
ర్యాదీన్ సంపూజ్య ప్రణమ్య॥ అవనీకృతజానుమండలః ప్రణతిముపాగ్రం
శిరసి ఆధాయ। ఆశిషః ప్రార్థయామీత్యుక్త్వా సత్యా ఏతా ఆశిష
స్సంతు దీర్ఘానాగా నద్యోగిరయః త్రీణి విష్ణుపదానిచ తేనాయుః,
ప్రమాణేన పుణ్యాహం దీర్ఘమాయురస్తు। ఇతి త్రైరుక్తే పునస్తాన్ మా
హేశ్వరాన్ సంప్రార్థయేదేవం॥ శివా ఆపస్సంతు, సౌమనస్యమస్తు।
అక్షతం చారిష్టం చాస్తు। గంధాః పాంతు। సౌమంగల్యంచాస్తు। అక్ష
తాః పాంతు। ఆయుష్యమస్తు। పుష్పాణి పాంతు। సౌశ్రియమస్తు। తాం
బూలాని పాంతు। ఐశ్వర్యమస్తు। దక్షిణాః పాంతు। బహుదేయం
చాస్తు। దీర్ఘమాయుశ్శాంతిః పుష్టిశ్చాస్తు। అస్తు ఇతిమాహేశ్వరా
స్సవర్ణా త్రిబ్రూయుః। యమాదింకృత్వా సర్వవేదక్రియారంభాః శుభాః
ప్రవర్తంతే తమహ మోంకార మాదిం కృత్వా భవద్భిరనుజ్ఞాతః
పుణ్యాం పుణ్యాహం వాచయిష్యే॥ ఇతిసంప్రార్థయేత్॥ వాచ్యతామితి
మాహేశ్వరావదేయుః॥ తతః కలశ సన్నిధౌ స్వహ భద్రం కర్ణేభిశ్శృణు
యామ దేవాః భద్రంపశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః। స్థిరైరంగైస్తుష్టువాం సస్త
నూభిర్వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ద్రవిణోదాద్రవిణసస్తురస్య
ద్రవిణోదా సనరస్య ప్రయంసత్। ద్రవిణోదావీరవతీమిషంనో ద్రవి
ణోదారాసతే దీర్ఘమాయుః॥ సవితా పశ్చాతా త్సవితా పురస్తా
త్సవితోత్తరాత్తా త్సవితాధరాత్తాత్ సవితానస్సువతు సర్వతాతిం

ప్రారంభించవలెను. పిదప యజమానుడు ఆచమనప్రాణాయామములను జేసికొని క్రమముగా
సంకల్పించి 8 జనమాహేశ్వరులను కూర్చుండబెట్టుకొని గంధపుష్పాదులచే పూజించి
దక్షిణతాంబూలాదుల సత్కరించి ఆచార్యమొదలగువారిని నమస్కరించి మోకాళ్లను
భూమిమీనానించి కూర్చొని శిరస్సునందు దోసిలిని జోడించుకొని "ఆశిషః ప్రార్థ
యామి" అని చెప్పవలెను. మాహేశ్వరులు 'సత్యాః ...... స్తు' అని చెప్పవలెను. పునః యజమా
నుడు "శివా ......పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు. అనువరకును చెప్పవలెను. మాహేశ్వరులందరును
గూడి 'అస్తు......అని చెప్పవలయును. యజమానుడు. 'యమాదింకృత్వా......వాచ
యిష్యే'......యనువరకును పఠింపవలయును. మాహేశ్వరులు వాచ్యతాం......అని

సవితానో రాసతాం దీర్ఘమాయుః॥ నవోనవో భవతి జాయమానో ఽహ్నాం కేతురుష సామేత్యగ్రే । భాగం దేవేభ్యో విదధాత్యాయన్ప్ర చంద్రమాస్తిరతే దీర్ఘమాయుః ।అప ఉదంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే॥ యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానో ఽమర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యాం॥ యస్మై త్వం సుకృతే జాతవేద ఉ లోకమగ్నే కృణవస్స్యోనం। అశ్వినం స పుత్రిణం వీరవంతం గోమంతం రయిం నశతే స్వస్తి॥ సంత్వాసించామి యజుషా ప్రజామాయుర్ధనంచ॥ మనస్సమాధీయతాం ఇతి తాన్ సంప్రార్థ్య సమాహితమనసస్స్మః ఇతి తైరుక్తః ప్రసీదంతు భవంతః ఇతి పునర్వదేత్॥ ప్రసన్నాస్స్మః ఇతి తే ప్రతిబ్రూయుః॥ అథ ఆచారాదేకస్మిన్ స్థాలే సువర్ణాదిభాజనే అక్షతాన్నిక్షిప్య ఉత్తరం కలశమాదాయ తదుపరి స్థితం ఫలం భూమౌ సన్ధాయ తత్కలశం సపల్లవం శంఖముద్రయా గృహీత్వా తస్మిన్పాత్రే ప్రతిమంత్రం సంచేత్॥ తత్ర మంత్రాః శాంతిరస్తు పుష్టిరస్తు తుష్టిరస్తు వృద్ధిరస్తు అవిఘ్నమస్తు ఆయుష్యమస్తు ఆరోగ్యమస్తు స్వస్త్యస్తు శివకర్మాస్తు కర్మసమృద్ధిరస్తు శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు వేదసమృద్ధిరస్తు పుత్రసమృద్ధిరస్తు ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు ఇష్టసంపదస్తు॥ తత్పాత్రస్థ జలం ఈశాన్యాం అరిష్టనిరసనమస్తు యత్పాపం తత్ప్రతిహతమస్తు॥ ఇతి ద్వాభ్యాం నిషిచ్య యచ్ఛ్రేయస్తదస్తు ఉత్తరే కర్మణ్యవిఘ్నమస్తు. ఉత్తరోత్తర మహరహరభివృద్ధిరస్తు. ఉత్తరోత్తరాః క్రియాః శుభాశ్శోభనాః సంపద్యంతాం. తిథికరణ ముహూర్త నక్షత్ర సంపదస్తు. తిథికరణ ముహూర్త నక్షత్రలగ్నాధిదేవతాః ప్రీయంతాం, భగవాన్ స్వాహాదేవస్సశక్తికః స్స

నుకూలపడియున. పిదప యజమానుడు "భద్రం...ప్రజామాయుర్ధనంచ" అని చెప్పి మనస్సమాధీయతాం అని వేడవలయును. సమాహితమనసస్స్మః అని మాహేశ్వరులు చెప్పిరి. యజమానుడు..."ప్రసీదంతు భవంతః"...అని చెప్పిరి...ప్రసన్నాస్స్మః'... అనిమాహేశ్వరులు చెప్పిరి. ఇమ్మట ఒక పాత్రమగు పాత్రను కుండనుండి కొని శంఖముద్రచే ఉత్తరదిక్కు కలశమును తీసికొని ఫలమును భూమిమీద నుంచి "శాంతిరస్తు ...... ఇష్టసంపదస్తు" అను పదహారు వాక్యములను చెప్పుచు పాత్రలలో నుంచె. ఆపాత్రలోని జలము ఈశాన్యభాగమందు "అరిష్ట......తత్ప్రతి

సుతః ప్రీయతాం. రేణుకాదిప్రమథగణాః ప్రీయంతాం. అగ్నిపురోగా విశ్వేదేవాః ప్రీయంతాం, ఇంద్రపురోగా మరుద్గణాః ప్రీయంతాం, మాహేశ్వరీ పురోగా మాతరః ప్రీయంతాం, శ్రీవిష్ణుపురోగాస్సర్వే దేవాః ప్రీయంతాం. ఋషయశ్ఛందాంస్యాచార్యా వేదా యజ్ఞాదక్షిణాశ్చప్రీయంతాం. బ్రహ్మ బ్రాహ్మణాశ్చప్రీయంతాం. శ్రీసరస్వత్యౌ ప్రీయేతాం. శ్రద్ధామేధే ప్రీయేతాం. భగవతీ శాంతికరీ ప్రీయతాం. భగవతీ పుష్టికరీ ప్రీయతాం, భగవతీ తుష్టికరీ ప్రీయతాం, భగవతీ వృద్ధికరీ ప్రీయతాం, భగవతీ బుద్ధికరీ ప్రీయతాం, భగవత్యస్త్రైలోక్యమాతరః ప్రీయంతాం, సర్వేస్థానగతాః ప్రీయంతాం, సర్వా గ్రామదేవతాః ప్రీయంతాం, సర్వాః కులదేవతాః ప్రీయంతాం॥ ఇతిపుష్పాక్షతాన్ సించేత్॥ (హతాః పరిపంథినో హతా అస్యకర్మణో విఘ్నకర్తారః శత్రవః పరాభవం యాంతు. శామ్యంతు ఘోరాణి శామ్యంతు పాపాని, శామ్యంత్వీతయః, ఇతి సప్తభిః బహిఃప్రదేశే నైరృత్యాం నిక్షిపేత్॥ శుభానివర్ధంతాం, శివా ఆపస్సంతు, శివా ఋతవస్సంతు, శివా ఓషధయస్సంతు, శివా వనస్పతయస్సంతు, శివా ఆహుతయస్సంతు, శివా అతిథయస్సంతు, అహోరాత్రే శివేస్యాతాం నికామే నికామే నః పర్జన్యో వర్షతు। ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యంతాం యోగక్షేమో నః కల్పతాం॥ శుక్రాంగారక బుధ బృహస్పతి శనైశ్చర రాహు కేతు సోమ సహితా ఆదిత్యపురోగాస్సర్వేగ్రహాః ప్రీయంతాం. ప్రీయతాం భగవాన్మహేశ్వరః, ప్రీయతాం భగవాన్ పర్జన్యః, ప్రీయతాం భగవాన్ శక్తిధరః॥ ఇతిపూర్వాన్ హస్తే కించిత్ కించి జ్జలం నిషిచ్య తత్కలశం పూర్వవత్స్థాపయేత్। పుణ్యాహకాలాన్వాచయిష్యే. ఇతి వదేత్। పుణ్యాహకాలా న్వాచ్యతామితి వదేయుః॥ (ఉద్గాతేవ శకునే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర)

హారిబస్సు' అని పఠించెను. పుణ్యాహవాచనమంత్రములందు 'యచ్ఛ్రేయ స్తదస్తు......కులదేవతాః ప్రీయంతాం'' అను వాక్యములను చెప్పుకొని విషేచేసి. 'హతాః ...త్వీతయః' అను వాక్యములను చెప్పుచు నైరృతిమూలకు చల్లవలెను. 'శుభాని... శక్తిధరః' అని చెప్పుచు పుష్పాక్షతలు చల్లుచు అభిషేకించవలెను. కలశమును మొదటివలెనె యుంచి 'పుణ్యాహకాలాన్ వాచయిష్యే' అని చెప్పెది. 'పుణ్యాహకాలా వాచ్యంతాం' అని మాహేశ్వరులు చెప్పెది. 'ఉద్గాతేవ...మహ్యంసర్వతోబాయ భక్తమాహేశ్వర

ఇడసవనేషు శంససి। వృషేవ వాజీ శిశుమతీరపీత్యా సర్వతో న శ్శకునే భద్రమావద। విశ్వతో న శ్శకునే పుణ్యమావద॥ యాజ్యయా యజతి ప్రత్తిర్వై యాజ్యాః పుణ్యైవ లక్ష్మీః పుణ్యామేవ తల్లక్ష్మీం సంభావయతి పుణ్యాం లక్ష్మీం సంస్కురుతే యత్పుణ్యం నక్షత్రం తద్వట్కుర్వీతోపవ్యుషం। యదా వై సూర్య ఉదేతి అథ నక్షత్రం నైతి యావతి తత్ర సూర్యో గచ్ఛేత్। యత్ర జఘన్యం పశ్యేత్। తావతి కుర్వీత యత్కారీ స్యాత్। పుణ్యాహ ఏవ కురుతే। ఓంతాని వా ఏతాని యమ నక్షత్రాణి। యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి। తేషు కుర్వీత యత్కారీ స్యాత్। పుణ్యాహ ఏవ కురుతే మహ్యం సకుటుంబాయ భక్తమాహేశ్వరమహాజనాన్నమస్కుర్వాణాయ ఆశీర్వచనమపేక్షమాణాయ వివాహకర్మణే పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు॥ ఇతి స్వయం మంద్రస్వరేణోక్త్వా, ఓం పుణ్యాహమితి తథైవ తైరుక్తే పునరేవ మధ్యమస్వరేణోక్త్వా తథైవ తైరుక్తే। పునరేవోచ్చైః స్వరేణోక్త్వా। తథైవ తైరుక్తే (స్వస్తయే వాయుముపబ్రవామహై సోమం స్వస్తిభువనస్య యస్పతిః బృహస్పతిం సర్వగణం స్వస్తయే స్వస్తయ ఆదిత్యాసో భవంతు నః। ఆదిత్య ఉదనియతః పథ్యాయై వేశస్వస్త్యాప్రియంతి పథ్యాం స్వస్తి మభ్యుద్యంతి స్వస్త్యైవ తేః ప్రయంతి స్వస్త్యుద్యంతి స్వస్త్యుద్యంతి॥ స్వస్తిన ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః స్వస్తినః పూషా విశ్వవేదాః స్వస్తిన స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు॥ అష్టౌ దేవా వసవస్సోమ్యాసః చతస్రో దేవీరజరాః శ్రవిష్ఠాః॥ తే యజ్ఞం పాంతు, రజసః పరస్తాత్। సంవత్సరీణ మమృతం స్వస్తి) మహ్యం సకుటుంబాయ భక్తమాహేశ్వర మహాజనాన్నమస్కుర్వాణాయ ఆశీర్వచనమపేక్షమాణాయ వివాహకర్మణే స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు. ఇతి పూర్వవత్త్రివారముక్త్వా। వివాహకర్మణే స్వస్తి ఇతి తైస్తథోక్తే (ఋధ్యాసమస్తోమం

మహాజనాన్నమస్కుర్వాణాయ. వివాహకర్మణే పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు' అని సాధారణముగా చిన్నగ పలించేది. 'ఓం పుణ్యాహం' అని మాహేశ్వరు లటులే చెప్పేది. కర్తవు ''స్వస్తయే...భవంతో బ్రువంతు' అని పునః మూడుసార్లు చెప్పవలెను. 'వివాహకర్మణే స్వస్తి' అని మాహేశ్వరులు చెప్పేది. కర్తవు ''ఋధ్యామ...

సనుయామ వాజమానో మంత్రిం సరథేవోపయాతం యశసేనపక్వం
మధుగోప్యంతరాభూతాంశో అశ్వినోః కామమప్రాః సర్వామృద్ధి
మృధ్నుయామితి తం వై తేజసైవ పురస్తాత్పర్యభవచ్ఛందోభిర్మధ్య
తోఽక్షరైరుపరిష్టాద్గాయత్ర్యా సర్వతోద్యావదశాహం పరిభూయాత్స
ర్వామృద్ధిమార్ధ్నోత్సర్వామృద్ధిమృధ్నోతి య ఏవం వేద॥ ఋధ్యా
స్మ హవ్యైర్నమసోపసద్య మిత్రం దేవం మిత్రధేయం నో అస్తు॥ అనూ
రాధాన్ హవిషా వర్ధయంతః శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః॥ త్రీణిత్రీణి వై
దేవానామృద్ధాని త్రీణిఛందాగంసి త్రీణిసవనాని త్రయఇమే లోకాః
ఋధ్యామేవ తదృధ్య ఏషులోకేషు ప్రతితిష్ఠతి) మహ్యం సకుటుం
బాయ భక్తమాహేశ్వరాన్నమస్కుర్వాణాయ ఆశీర్వచన మపేక్ష
మాణాయ వివాహకర్మణే పుణ్యాహం భవంతోబ్రువంతు. వివాహ
కర్మణే ఋద్ధిం భవంతోబ్రువంతు. ఓం ఋధ్యతాం ఋద్ధిస్సమృద్ధిః
ఏవంత్రిరుక్త్వా (శ్రియే జాతశ్రియ ఆనిరియాయ శ్రియం వయో జరితృ
భ్యోదధాతి శ్రియంవసానా అమృతత్వమాయన్భవంతీ సత్యాసమిధా
మితద్రౌ॥ శ్రియ ఏవైనం తచ్ఛ్రియామాదధాతి సంతతమృచావష
ట్కృత్యం సంతత్యైసంధీయతే ప్రజయా పశుభిర్య ఏవం వేద॥ ఋచ
స్సామాని యజూగంషి సాహిశ్రీరమృతాసతాం॥ శుక్రేభిరంగై రజ
ఆతతన్వాన్క్రతుం పునానః కవిభిః పవిత్రైః శోచిర్వసానపర్యాయు
రపాం శ్రియోమిమీతే బృహతీరనూనాః) మహ్యం సకుటుంబాయ భక్త
మాహేశ్వరాన్నమస్కుర్వాణాయ ఆశీర్వచన మపేక్షమాణాయ
వివాహకర్మణః శ్రీరస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు. ఇతివనేత్. అస్తుశ్రీః
ఇతితైః ప్రత్యుక్తే కర్మదేవతాత్మకో భగవాన్ప్రజాపతిః ప్రీయతా

భవంతోబ్రువంతు'' అని చెప్పవలెను. 'వివాహకర్మణే ఋద్ధిం భవంతోబ్రువంతు'
'ఓం ఋధ్యతాం ఋద్ధిస్సమృద్ధిః' అని మూడు వేళల మాహేశ్వరులు వచిం
చెదరు, ''శ్రియే ..వివాహకర్మణః శ్రీరస్తు, ఇతిభవంతో బ్రువంతు'' అని కర్త
చెప్పేది. పిదప మాహేశ్వరులు ''అస్తు...శ్రీః'' అని వచించేది. కర్తృప్రకర్మ...బ్రు
వంతు' అనివచించేది. ''ప్రీయతాం...శివం శివమస్తు'' అని మాహేశ్వరులు చెప్పేది.
అనంతరము ఉత్తరకలశమును కుడిహస్తముచే పశ్చిమకలశమును వామహస్తము చేతను

మితి భవంతో౽బ్రువంతు. ఇతి పునర్వదేత్॥ మాహేశ్వరాశ్చ ప్రీయ
తాం భగవాన్ కర్మదేవతాత్మకః ప్రజాపతిః॥ వర్షశతం సంపూర్ణ
మస్తు. గోత్రాభివృద్ధిరస్తు, శివంశివమస్తు. ఇతిమాహేశ్వరాః ప్రతిబ్రూ
యుః॥ తతః ఉత్తరకలశం దక్షిణహస్తే దక్షిణకలశం వామహస్తే గృహీ
త్వా తాభ్యామేకధారాభ్యాం పూర్ణస్త్రిన్పాత్రేమంత్రపూర్వకం ని
షించేత్॥ అత్రమంత్రాః [వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యస్మాంత్స్వావేశో
అనమీవో భవానః॥ యత్త్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వశన్నో భవద్విపదే
శం చతుష్పదే॥ వాస్తోష్పతే ప్రతరణో న ఏధి గయస్ఫానో గోభిరశ్వేభిరిం
దో| అజరాసస్తే సఖ్యే స్యామ పితేవ పుత్రాన్ప్రతినో జుషస్వ॥ వాస్తోష్పతే
శగ్మయా సంసదా తే సక్షీమహి రణ్వయా గాతుమత్యా| పాహి క్షేమ ఉత
యోగే వరంనో యూయం పాత స్వస్తిభిస్సదా నః॥ అమీవహా వాస్తోష్ప
తే విశ్వారూపాణ్యావిశన్, సఖాసు, శేవఏధినః] తతః పత్నీం వామతఉప
వేశ్య తజ్జలేనైవ సర్వే మాహేశ్వరాః స్తిష్ఠంతః సపల్లవ దూర్వాంకురాది
భిర్మంత్రపూర్వక మభిషించేయుః| అత్రమంత్రాః [సముద్రజ్యేష్ఠా
స్సలిలస్య మధ్యాత్పునానా యన్త్యనివిశమానాః| ఇంద్రోయావజ్రీ వృష
భోరరాదతా ఆపో దేవీ రిహమామవంతు॥ యా ఆపో దివ్యఉతవాస్ర
వంతి, ఖనిత్రిమా ఉతవాయాః స్వయంజాః| సముద్రార్థా యాశ్శు
చయః పావకాస్త ఆపో దేవీ రిహమామవంతు॥ యాసాం రాజా వరుణో
యాతిమధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యన్ జనానాం మధుశ్చుతశ్శుచయో
యాః పావకాస్తా ఆపో దేవీ రిహమామవంతు| యాసు రాజా వరుణో యాసు
సోమో విశ్వేదేవా యాసూర్జం మదంతి| వైశ్వానరో యాస్వగ్నిః
ప్రవిష్టస్తా| ఆపో దేవీ| రిహమామవంతు| త్రాయంతా మిహ దేవాస్త్రా
యంతాం మరుతాంగణాః| త్రాయంతాం విశ్వాభూతాని, యథాయమర
పా అసత్ ఆపద్వ్యాభేషజేరాపో అమీవచాతనీః| ఆపస్సర్వస్య భేష
జీస్తాస్తే కృణ్వంతు భేషజం॥ హస్తాభ్యాం, దశశాఖాభ్యాం జిహ్వావాచః

గ్రహించి, "వాస్తోష్పతే... సఖాసుశేవ ఏధినః" అనిచెప్పుచు నొకొక్క ధార
నేలనే పాత్రలయందు విడిచెని. ఆదేశమునుచే మాహేశ్వరులు "సముద్ర... భూ
భుజ వస్వరోమ పృతాభిషేకోస్తు" అని యజమానునకు ఆయనపత్నికిని ప్రోక్షించి

పురోగవీ। అనామయిత్నుభ్యాం, త్వా తాభ్యాం, తేజోవస్వ్యశ్రామసి
ఇమా ఆపశ్శివతమా ఇమా స్సర్వస్య భేషజీః ఇమా రాష్ట్రస్య వర్ధనీ
రిమా రాష్ట్రభృతోఽమృతాః యాభిరింద్ర మభ్యషించత్ప్రజాపతిస్సోమం
రాజానం వరుణం యమం మనుం తాభిరద్భిరభిషించామిత్వామహం రా
జ్ఞాం త్వమధిరాజో భవేహ మహాంతం త్వా మహీనాం సమ్రాజం చర్షణీ
నాం దేవీ జనిత్ర్యజీజన ద్భద్రా జనిత్ర్యజీజనత్॥ దేవస్య త్వా సవితుః
ప్రసవేఽశ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యా మగ్నే స్తేజసా సూ
ర్యస్య వర్చ సేంద్రస్యేంద్రియేణాభిషించామి॥ (బలాయ శ్రియై య
శసేఽన్నాద్యాయ భూర్భువస్సువరో మమృతాభిషేకోఽస్తు) తతో
యజమాన స్సర్వేభ్యో మాహేశ్వరేభ్యో దక్షిణాం దత్వా [శన్నో దే
వా విశ్వేదేవా భవంతు శం సరస్వతీ సహ ధీభిరస్తు। శమభిషాచశ్శమురాతి
షాచశ్శంనో దివ్యాః పార్థివాశ్శంనో అప్యాః। శంనస్సత్యస్య పతయో
భవంతు శంనో అర్వంతశ్శము సంతు గావః। శంన్న ఋభవస్సుకృతస్సుహ
స్తా శ్శంనో భవంతు పితరో హవేషు॥ శంనో అజఏకపాద్దేవో అస్తు శం
నోఽహిర్బుధ్న్య శ్శం సముద్రః। శంనో అపాం నపాత్పేరురస్తు శంనః
పృశ్నిర్భవతు దేవగోపా॥ ఆదిత్యా రుద్రా వసవో జుషంతేదం బ్రహ్మ
క్రియమాణం నవీయః। శృణ్వంతు నో దివ్యాః పార్థివాసో గోజాతా
ఉత యే యజ్ఞియాసః॥ యే దేవానాం యజ్ఞియా యజ్ఞియానాం మనో
ర్యజత్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః। తే నో రాసంతా మురుగాయ మద్య
యూయం పాత స్వస్తిభి స్సదా నః) ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మా
ర్జయంతాం దక్షిణస్యాం దిశి మాసాః పితరో మార్జయంతాం ప్రతీ
చ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతాం ఉదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధ
యో వనస్పతయో మార్జయంతాం ఊర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞస్సంవ
త్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతాం। అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపా
ణ్యావిశన్ సఖా సుశేవ ఏధినః॥ ఇతి మంత్రై స్సర్వత్ర తజ్జలేనాభ్యుక్ష్య
శుభం శుభం స్వస్తిపుణ్యాహ సమృద్ధిరస్తు. తతో మాహేశ్వరేభ్యో

పిదప మాహేశ్వరులకు దక్షిణనిచ్చి "శంనోదేవా... ఏధినః" అను పుణ్యాహవాచకము
ను ఇంటియొక్క [illegible] భాగములయందు ప్రోక్షించి మాహేశ్వరుల వేదోక్తముగా

వేదోక్త మంత్రాశిషోగృహీత్వా తైర్మాహేశ్వరై ర్దత్తాక్షత పుష్పాదికం శిరసి ధారయేత్॥ (ఇతి పుణ్యాహవాచనం)

అథ నాందీసమారాధనం

తండులపూరితపాత్రే ఫలంనిధాయ చతుర్వింశతి మాహేశ్వరారాధనపరిమితం హిరణ్యం దద్యాత్॥ తద్యథా॥ దేశకాలౌ సంకీర్త్య అస్యాంశుభతిథౌ శ్వఃకరిష్యమాణ వివాహాంగభూత నాందీశోభనదేవతాప్రీత్యర్థం నాందీసమారాధనం కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య శ్రీనంది భృంగిరిటి వీరక వీరభద్ర పుష్పదంత అండాభరణ దండపాణి చండేశ్వర దారుక రేణుక వికర్ణ విజయకర్ణ ఘంటాకర్ణ రేణుకకర్ణ గోకర్ణ రేవణసిద్ధ మరుళసిద్ధ ఏకోరామ పండితారాధ్య సుకేతు రురు ఉపమన్యు భృగు దధీచి గౌతమాది ప్రమథగణాన్ పురాతనభక్తమహాగణా నత్రావాహయామి॥ నంద్యాదిమహాగణా స్స్వాయుధా స్సశక్తయ స్సపరివారా స్సమాగత్యాత్రపూజాం భవంతో గృహ్ణంతు. ఇతి ప్రజ్ఞాప్య వస్త్రద్వయేన మాచ్ఛాద్య నంద్యాదిప్రమథగణేభ్యో నమః. ధ్యాయామి ధ్యానంసమర్పయామి. ఇత్యాది అష్టవిధార్చనం కుర్యాత్. హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ అనేన హిరణ్యేన నాందీశోభనదేవతాస్సుప్రీతా స్సుప్రసన్నా వరదాభవంతు. ఇతి చతుర్వింశతి మాహేశ్వరాణాం దద్యాత్. తత శ్చతుర్వింశతిమాహేశ్వ రారాధనం కుర్యాత్॥

ఇతినాందివిధానం.

ఆశీర్వాదములను జేసి, మంత్రాక్షతలను యిచ్చెదరు. యజమానుడు ఆమంత్రాక్షత పుష్పములను గ్రహించి శిరస్సునందు ధరించుకొనునది.

నాందీ సమారాధనము.

కర్త యొక్క తబుకునందు బియ్యమును నింపియుంచి వానిలో కాయలు పండ్లు” కొందఱగువానినుంచి ౨౪ రు, అ. కా. లనైనాని శక్త్యనుసారముగా బెట్టి పిదప సంకల్పముజేసి 'శ్రీనంది...ఆవాహయామి' అని ఆవాహించి నంద్యాది ప్రమథగణేభ్యోనమః” అని చెప్పుచు, అష్టవిధార్చన చేసి, పైన జెప్పినధనమును "హిరణ్య... ప్రీయతాం” అని ౨౪ జన వీరమాహేశ్వరులకు పంచునది.

అథ అంకురార్పణ విధిః.

దేశకాలావనుకీర్త్య అముకనామ్న్యాః కన్యాయాః అము కనామ్నో వరస్యచ వివాహకర్మకర్తుం మాగా తత్కర్మసాఫల్య శుచిత్వ సిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అంకురార్పణం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య శుద్ధస్థలం గోమయేనోపలిప్య రంగవల్ల్యాదిభి రలంకృత్య శ్వేతాక్షతైః సంప్రకీర్య తత్ర శ్వేతతంతువేష్టితాః సువర్ణ రజత తామ్ర మృణ్మయాన్యతమాః పంచపాలికా స్సంస్థాప్య పాలికామూలే దూర్వాంకుర అశ్వత్థ శిరీషబిల్వాదీనిచ నిక్షిప్య, తాసుపాలికాసు వల్మీకమృత్తికాం హ్రదపంకం శుష్కగోమయంచ ప్రక్షిప్యపంచపాలి కాసు బ్రహ్మాదిపంచదేవతాపూజాం కుర్యాత్. తత్రాయంక్రమః బ్రహ్మజజ్ఞాన మిత్యస్యనకులో బ్రహ్మ త్రిష్టుప్ (బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమత స్సురుచో వేన ఆవః సబుధ్న్యా ఉపమా అస్యవిష్ఠాః సతశ్చ యోనిమసతశ్చవివః) ఇతి మధ్యమపాలికాయాం బ్రహ్మాణమావాహ్య పూజయేత్॥ ఇంద్రంవో మధుచ్ఛంద ఇంద్రో గాయత్రీ (ఇంద్రంవో విశ్వతస్పరి హవామహే జనేభ్యః అస్మాకమస్తు కేవలః) ఇతిప్రాచ్యాం పాలికాయామింద్రమావాహ్య పూజయేత్॥ యమాయసోమం యమోయమోనుష్టుప్) యమాయసోమం సునుతయమాయ జుహుతాహవిః యమం హయజ్ఞోగచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః) ఇతిదక్షిణ

అంకురార్పణము.

కర్తృవు యథాశక్తుగా సంకల్పమొనర్చి భూమినలికి రంగవల్లిని వేసి శుభ్రమగు బియ్యమునుపరచి తెల్లదారముచే చుట్టబడిన బంగారు వెండి రాగి మన్ను వీనిలో దేనివియైననూ 5 పాత్రలను పెట్టేది. పాత్రలయొక్క క్రింద రావి దిర్సెన మారేడు మొదలగు చెట్లచిగురుటాకులను వేసేది. పిమ్మట పుట్టమన్ను వాగునందుండు మన్ను ఎండిన గోమయము వీనిచే పాత్రలను నింపేది. ఆమీద 'బ్రహ్మజజ్ఞానం...మివః' అని ఉచ్చరించుచు మధ్యపాత్రలో బ్రహ్మనావాహించి పూజించేది. అనంతరము "ఇంద్ర...కేవలః" అని చెప్పుచు తూర్పునుండు పాత్రయందు ఇంద్రునావాహించి పూజించవలయును. పిదప "యమాయ...అరంకృతః" అని చెప్పుచుదక్షిణదిశనుండు పాత్రయందు యము నావాహించి పూజించవలయును. అటుపైన "తత్వా...ప్రమోషీః" అని పశ్చిమమందుండు పాత్రలో వరుణు నావాహించి పూజించేది.

స్యాం పాలికాయాం యమమావాహ్య పూజయేత్॥ తత్త్వాయామీ
త్యస్య శునశ్శేఫోవరుణస్త్రిష్టుప్. తత్త్వాయామి బ్రహ్మణావందమా
నస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః అహేళమనో వరుణేహబో ధ్యురు
శగ్ంస మానఆయుః ప్రమోషీః) ఇతిప్రతీచ్యాం పాలికాయాం వరుణ
మావాహ్య పూజయేత్॥ సోమో ధేనుమిత్యస్య గౌతమస్సోమ
స్త్రిష్టుప్ (సోమో ధేనుఁసోమో అర్వంతమాశుం సోమోవీరం
కర్మణ్యందదాతి। సాదన్యం విదథ్యం సభేయం పితృశ్రవణం యోదదా
శదస్మై) ఇతి ఉదీచ్యాం పాలికాయాం చంద్రమావాహ్య పూ
జయేత్॥ ఇత్యావాహనాద్యుపచారై స్సమ్యగభ్యర్చ్య (దిశాం
పశ్చిమస్యామి, సర్వకామఫలప్రదాన్। కుర్వంతు సఫలంకర్మ కు
ర్వంతు సతతంశుభం)ఇతిపాలికానాం పశ్చాద్భాగే ప్రాఙ్ముఖస్తిష్ఠన్,
ఉపస్థానం కుర్యాత్॥ తతో వ్రీహి, ముద్గ, చణక, తిల, గోధూమ,
పంచధాన్యాని తోయేన ప్రక్షాళ్య, బ్రహ్మజజ్ఞానేతి పూర్వమంత్రే
ణైవ మధ్యమపాలికాయామావాపయేత్॥ యతఇన్ద్రేత్యస్య ప్రగాథ
ఇన్ద్రోబృహతీ (యతఇన్ద్ర భయామహే, తతో నో అభయం కృధి
మఘవ ఞ్ఛగ్ధితవతన్న ఊతిభిర్విద్విషో విమృధో జహి) ఇతి ప్రా
చ్యాం పాలికాయాం మావాపయేత్॥ నాకేసుపర్ణ మిత్యస్య భార్గ
వో వేనో యమస్త్రిష్టుప్) నాకేసుపర్ణముపయత్పతంతం హృదావే
నంతో అభ్యచక్షతత్వా। హిరణ్యపక్షం వరుణస్యదూతం యమ
స్యయోనౌ శకునంభురణ్యుం) ఇతిదక్షిణస్యాం పాలికాయా మావాప

“సోమోధేనుం...దస్మై” అనిచెప్పుచు ఉత్తరదిశయందుండు పాత్రయందు
చంద్రునావాహించి షోడశోపచారముల బూజించేది. పిదప “దిశాం...శుభం” అని
చెప్పుచు పాత్రల పశ్చిమభాగమందు నిలబడి జపించుచున్నది. ఆపైన వడ్లు, పెసలు, శన
గలు, నూవులు, గోధుమలు- ఈ 5 ధాన్యములను నీటిచే కడగిబ్రహ్మజజ్ఞాన అను మంత్ర
ముచే మధ్యపాత్రయందు కొన్నిటిని చల్లవలయును. ‘యతఇంద్ర...జహి’ అని చెప్పి
పూర్వదిశ పాత్రయందు చల్లేది. “నాకే...భురణ్యుం” అని దక్షిణదిశ పాత్ర
యందు చల్లవలయును. ‘తత్త్వాయామి’...యను మంత్రముచే పశ్చిమదిశ పాత్రయందు
చల్లేది. “సోమోధేను”...అను మంత్రమున ఉత్తరదిశయందుగల పాత్రలో చల్లేది.
“ఆపోహిష్ఠా”యనుమంత్రముచే నీళ్ళను జల్లి పుష్పములచే నలంకరించవలయును.

న్యసేత్॥ తత్వాయామి శునశ్శేఫో వరుణస్త్రిష్టుప్ (తత్వాయామి బ్రహ్మణా...ఆయుః ప్రమోషీః) ఇతిప్రతీచ్యాం పాలికాయాం మావాపయేత్॥ సోమో ధేనుమిత్యస్య గౌతమోగ్నిస్త్రిష్టుప్ (సోమో ధేనుం......దదాశదస్మై) ఇతి ఉదీచ్యాం పాలికాయాం మావాపయేత్॥ ఏవం చతుర్దిక్ష్వావాప్య ఆపోహిష్ఠేతి మంత్రేణ కలశోదకం పాలికాసు నిషిచ్య పద్మాభైః పుష్పైరలంకుర్యాత్॥ ఇత్యంకురార్పణ విధిః॥

అథ మంటపదేవతాప్రతిష్ఠా

దేశకాలౌ సంకీర్త్య కర్తుః కరిష్యమాణ వివాహాంగభూత మంటపదేవతాస్థాపనం కరిష్యే. అథ సర్వైరనుజ్ఞాయ (యాజాతా ఓషధయో దేవేభ్యస్త్రియుగం పురా॥ తా సాంపర్వరాభ్యాం సంపత్స్త్రయమాహరన్ మందామి బభ్రూణామహం శతం. ధామానిసప్తచ శతంవో అంబధామాని సహస్రముతవోరుహః అధశతక్రత్వో యూయమిమంమే అగదంకృత పుష్పావతీః ప్రసూవతీః ఫలినీరఫలాఉత అశ్వాఇవ సజిత్వరీర్వీరుధః పారయిష్ణవః॥ (యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పాయాశ్చ పుష్పిణీః బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముంచత్వంహసః) ఇతి మంటపోపరి అక్షతాన్నిక్షిప్య, అథ శతరుద్రా నావాహయేత్॥ తద్యథా॥ ఇంద్రదిశి (త్రాతారమింద్రమవితార మింద్రం హవేహవే సుహవం శూరమింద్రం హువేనుశక్రః పురుహూతమింద్రం స్వస్తినో మఘవా ధాత్వింద్రః) అనేన ఇంద్రం కపిలేశాయనమః అజాయనమః బద్ధాయనమః వజ్రదేహాయనమః ప్రమర్దనాయనమః విభూతయేనమః అవ్యయాయనమః శాస్త్రేనమః పినాకినేనమః త్రిదశాధిపాయనమః ఇంద్ర

మంటప దేవతాప్రతిష్ఠ

కర్తృవు "యాజాతా...హసః" అనిచెప్పి మంటపముపై నక్షతలనువేసి ఇంద్ర దిశయందు, "త్రాతారం...ధాత్వింద్రః" అని ఇంద్రునావాహించి "కపిలే...ప్రసీదంతు భవంతః" అని ఇంద్రపూజిత దశరుద్రుల నావాహించి పూజించవలయును. అగ్ని దిశయందు, "త్వంనో...స్మృత్" అని అగ్నినావాహించి అగ్నిపూజిత దశరుద్రులను

వీర్యాః ఇంద్రపూజితాః హేదశరుద్రాః సవాహనా స్సశక్తయస్స పరివారాస్సమాగత్యాత్ర మంటపే సుత్ప్రీతా నశేషోపచారాం స్త్వ త్కృత్య ప్రశివంతు భవంతః॥ ఇత్యావాహ్య పూజయేత్॥ అథా గ్నేయాం దిశి. (త్వంనో అగ్నేవరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేళో అవ యాసి సీష్ఠాః యజిష్ఠో వహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్ర ముముగ్ధ్యస్మత్) అనేనాగ్నిమావాహ్య అగ్నివీర్యాయనమః హుతాశ నేనమః, పింగళాయ నమః ఖాదకాయ నమః, హరాయ నమః, జ్వాలాయ నమః, దహనాయ నమః, బభ్రవే నమః, భస్మాంతకాయ నమః, క్షయాం తకాయ నమః, అగ్నివీర్యాః అగ్నిపూజితాః హేదశరుద్రాః, ఇత్యాది పూజాంతం పూర్వవత్॥ అథ యమదిశి (సుగన్ను పంథాం ప్రదిశన్న ఏహి జ్యోతిష్మ దేహ్యజరన్న ఆయుః। అపైతు మృత్యు రమృతం న ఆగా ద్వైవస్వతో నో అభయం కృణోతు యస్మిన్వృక్షే సుపలాశే దేవైస్సంపిబతే యమః। అత్రా నో విశ్పతిః పితా పురాణాం అనువేనతి।) ...

తు యస్మిన్నృతే యమ ఏతి రాజా యస్మిన్నేన మభ్యషించంతి దేవాః తదస్యచిత్రం హవిషా యజామ) ఇతి యమం॥ తత్ర విధాత్రేనమః, కర్త్రేనమః, ధాత్రేనమః శ్రీకామాయనమః సర్వనియోక్త్రేనమః యామ్యేశాయనమః, రమేశాయనమః సంహర్త్రేనమః, హరాయ నమః, యమపూజితాః యమవీర్యాః హేదశరుద్రాః ఇత్యాదిపూజాం తం పూర్వవత్॥ అథ నైఋత్యాం దిశి॥ (అసున్వంతమయజమాన మి చ్ఛస్తే నస్యేత్యామన్విహి తస్కరస్య అన్యమస్మదిచ్ఛసాత ఇత్యాన మోదేవి నిఋతే తుభ్యమస్తు) అనేన నిఋతిమావాహ్య తత్ర నైఋతేశాయనమః, కర్బురాయనమః, హంత్రేనమః, క్రూరదృష్టయే నమః, భయానకాయ నమః, ఊర్ధ్వకేశాయనమః, విరూపాక్షాయ నమః, ధూమ్రాయ నమః, లోహితాయ నమః దంష్ట్రికాయ నమః నైఋతివీర్యాః నైఋతిపూజితాః హేదశరుద్రాః ఇత్యాదిపూజాంతం పూర్వవత్॥ అథ వరుణదిశి (తత్వాయామి బ్రహ్మణా వందమాన

"అగ్నివీర్యాః...భవంతః" అనిపూజించేది. యమదిశయందు, "సుగంనః...యజామ, అని యము నావాహించి "విధాత్రే...భవంతిః" అని దశరుద్రులను పూజించేది. నైఋ త్యదిక్కునందు "అసున్వం...మస్తు" అని నైఋతి నావాహించి నైఋతేశా... భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించేది. వరుణదిశయందు "తత్వా...ప్రమోషీః" అని వరుణునావాహించి, "బలాయ...భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించేది.

స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః అహేళమానో వరుణేహబో ధ్యురుశగ్ం సమాన ఆయుః ప్రమోషీః) అనేన వరుణమావాహ్య బలాయ నమః, అతిబలాయ నమః, పాశహస్తాయ నమః, మహాబలాయ నమః, శ్వేతాయ నమః, జయభద్రాయ నమః, దీర్ఘబాహవే నమః బలాంతకాయ నమః, బడబాముఖాయ నమః భైరవాయ నమః వరుణవీర్యాః వరుణపూజితాః హేదశరుద్రాః ఇత్యాది పూజాంతం పూర్వవత్॥ అథ వాయువ్య దిశి [ఆనో నియుద్భిశ్శతినీభిరధ్వరం సహస్రి ణీభి రుపయాహి యజ్ఞం॥ వాయో అస్మిన్ సవనే మాదయస్వ। యూ యం పాతస్వస్తిభిస్సదానః) ఇత్యనేనవాయు మావాహ్య। అతి శీఘ్రాయనమః। లఘువేనమః। అతివేగాయ నమః। సూక్ష్మాయనమః తీక్ష్ణాయనమః। భయంకరాయనమః। పంచాత్మకాయనమః। పంచ శిఖాయనమః। కపర్దినేనమః। మేఘవాహనాయనమః। వాయువీర్యాః వాయుపూజితాః హేదశరుద్రాః, ఇత్యాది పూజాంతం పూర్వవత్॥ అథకుబేరదిశి [వయంసోమ వ్రతేతవ మనస్తనూషుభిభ్రతః॥ ప్రజా వంతో అశీమహి। ఇంద్రాణీ దేవీ సుభగాసుపత్నీ। ఇత్యనేన కుబేర మావాహ్య। తతి నిధి శాయనమః। రూపవతేనమః। ధన్యాయనమః। సౌమ్యాయనమః। శాంతాయనమః। జటాధరాయనమః। కామప్రసా దాయనమః। లక్ష్మీశాయనమః। ప్రకాశాయనమః। ఇందుయజ్ఞపా యనమః। కుబేరవీర్యాః కుబేరపూజితాః హేదశరుద్రాః। ఇత్యాది పూజాంతం పూర్వవత్॥ అథేశాన దిశి [తమీశానం జగతస్తస్థుషస్ప తిం। ధియంజిన్వమవసేహూమహేవయం। పూషానో యథావేదసా మసద్వృధే। రక్షితాపాయు రదబ్ధస్స్వస్తయే) ఇత్యనేన ఈశానమా వాహ్య। తతి ఈశానాయనమః। విద్యేశాయనమః। జ్ఞానవతేనమః। మా

వాయువ్య దిక్కునందు "ఆనో ... సదానః" అని వాయువు నావాహించి "శీఘ్రాః ... భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించేది. కుబేర దిశయందు "వయం ... సుపత్నీ" అని కుబేరు నావాహించి "నిధీశా ... భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించునది. ఈశానదిశయందు, "తమీశానం ... స్వస్తయే" అని ఈశాను నావాహించి "ఈశానా ... భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించవలయును, వరుణవాయువ్య దిక్కులమధ్యన

త్రిపింగళాయనమః। భూతపాలాయనమః। అజాయనమః। బలమేన
మః। మిత్రాయనమః। సర్వవిద్యాధిపాయనమః। సుఖకృతేనమః। ఈ
శానవీర్యాః ఈశానపూజితాః హేదశరుద్రాః। ఇత్యాదిపూజాంతం
పూర్వవత్॥ అథవాయువ్యపశ్చిమయోర్మధ్యే అధస్తాత్ అధోదిశి
(స్యోనాపృథివి భవానృక్షరానివేశనీయచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః) ఇత్య
నేన విష్ణుమావాహ్య। తత్ర బలిప్రియాయ నమః। విషధరాయనమః। వీరో
గ్రసనాయనమః। పాలకాయనమః। శుభాయనమః। సువీర్యాయనమః।
వృషభాయనమః। పాతాళేశాయనమః। లోహితాయనమః। అనంతాయ
నమః। విష్ణువీర్యాః విష్ణుపూజితాః హేదశరుద్రాః ఇత్యాదిపూజాంతం
పూర్వవత్॥ అథ పూర్వేశానయోర్మధ్యే ఊర్ధ్వోర్ధ్వ దిశి (అస్మే
రుద్రా మేహనా పర్వతాసోవృత్రహత్యే భరహూతౌ సజోషాః
యశ్శంసతే స్తువతే ధాయివజ్రమింద్ర జ్యేష్ఠా అస్మా అవంతు దేవాః।
ఇత్యనేన బ్రహ్మాణమావాహ్య। అధ్యక్షాయ నమః నభసే నమః
లిప్సవే నమః శంభవే నమః విభవే నమః గణాధ్యక్షాయ నమః వివా
హాయ నమః గుణసంవాహాయ నమః త్ర్యక్షాయ నమః త్రిదశవంది
తాయ నమః బ్రహ్మవీర్యాః బ్రహ్మపూజితాః హేదశరుద్రాః
ఇత్యాది పూజాంతం పూర్వవత్॥ ఏవం శతరుద్రాన్ తత్తద్దిక్ష్వావాహ్య
పూజయేత్॥

అష్టమంగళద్రవ్యాణి నిక్షిప్య యోజాతా... అగదంకృత ఇతి
మంటప మభిమంత్ర్య (క్షేత్రే) స్థిత్వా నిరఋత్యాం దృహా

క్రిందికి "స్యోనా...సప్రథాః" అని విష్ణునావాహించి "బలిప్రియా......భవంతు"
అని దశరుద్రులను పూజించేది. ఇట్టి ఈశాన్య దిక్కులమధ్యలో మీద పైన
"అస్మే...దేవాః" అని బ్రహ్మనావాహించి "అధ్యక్షా...భవంతు" అని దశరుద్రు
లను పూజించవలెను. వెనుక చెప్పినట్లే ౧౦ దిశలయందు ౧౦౦ రుద్రుల నావాహించి
పూజించేది. యోజాతా అను మంత్రముచే మంటపమును మంత్రించి "క్షేత్రే...శుభే
ఇమే" అని దర్భలచే జేయబడి ౭౫ మూరలు పొడవుగల పగ్గముచే మంటపమును చుట్టేది.
"ఓం మంటపా...హృదయాయ నమః" అని మంటపముపై నక్షత్రములను వేసి పిదప మంటప
పూర్ణభాగమునందు "తీక్ష్ణ...ప్రచోదయాత్" అని నంది నావాహించి, ఏకదంతాయ
...ప్రచోదయాత్"... అని మంటప దక్షిణభాగమందు విఘ్నేశ్వరు నావాహించి

ముంచామి వరుణస్య పాశాత్ అనాగసం బ్రహ్మణే త్వా కరోమి శివే తేద్యావా పృథివీ ఉభే ఇమే) ఇతి పంచవింశతి హస్తప్రమాణదర్భపాశేన మంటపమావేష్టయేత్। ఓం మంటపాయ నమః హ్రీంపాశహస్తాయ నమః హ్రీంకారస్వరూపాయ నమః ఓంకార శిరసే నమః వకార హస్తాయ నమః యకారాభయవరప్రదాయ నమః నకారదేహాయ నమః మకారపీఠాయ నమః మహాధర్మాయ నమః శివాయ సచ్చిదానందవిగ్రహాయ నమః అం ఆం జ్యోతిర్లింగస్వరూపాయ హృదయాయ నమః (తీక్ష్ణశృంగాయ విద్మహే వేదపాదాయ ధీమహి తన్నో వృషభః ప్రచోదయాత్) ఇతి మంటపస్య పూర్వదిశి నందినమావాహయేత్ (ఏకదంతాయ విద్మహే వక్రతుండాయ ధీమహి తన్నో విఘ్నేశ్వరః ప్రచోదయాత్) ఇతి దక్షిణదిశి విఘ్నేశ్వరమావాహయేత్ (తత్పురుషాయ విద్మహే మహాసేనాయ ధీమహి తన్నో షణ్ముఖః ప్రచోదయాత్) ఇతి పశ్చిమదిశి షణ్ముఖమావాహయేత్। (తత్పురుషాయ విద్మహే మహారౌద్రాయ ధీమహి. తన్నో వీరః ప్రచోదయాత్. ఇత్యుత్తరదిశి వీరభద్రమావాహయేత్) గణాంబికాయై విద్మహే మహాతపాయై ధీమహి తన్నో గౌరీ ప్రచోదయాత్) ఓం హాం వ్యోమవ్యోమాయ విద్మహే సూక్ష్మసూక్ష్మాయ ధీమహి తన్నో శివః ప్రచో

"తత్పురుషాయ...ప్రచోదయాత్" అని మంటపపశ్చిమభాగమందు షణ్ముఖుని యావాహించి "తత్పురుషాయ...ప్రచోదయాత్" అని మంటపోత్తరభాగమందు వీరభద్రునావాహించి 'గణాంబి...శివఃప్రచోదయాత్' అని మంటపమధ్యభాగమందు ఉమామహేశ్వరుల నావాహించి షోడశోపచారములచే పూజింపవలయును.

కంకణధారణము.

వివాహపూర్వదివసపు రాత్రియందు మంగళవాద్యములగుచుండగా అంకురార్పణముయొక్క పాత్రిలను బెట్టిన గృహమందు ఆచార్యుడు పూర్వోయథాక్రమముగా సంకల్పమొనర్చి "వివాహకర్మ......కౌతుకబంధనం కరిష్యామి" అని చెప్పి రంగవల్లిచే యలంకరించిన భూమియందు తొమ్మిదికాని ఏడుకాని ఐదుగాని దర్భలనుదీసికొని చివరయందు నాల్గంగుళములు, ముడియందు రెండంగుళములు, మొదటియందు పదునారు అంగుళములను విడచి పవిత్రమువలెకట్టి పూర్వదిక్కున కగ్రములుండునట్లుగా దర్భకూర్చమునుంచి దానిపై జలకుంభమునుంచి బియ్యముచే నింపిన ఒక తాంబాళమందు తాంబూలము వీభూతి మొదలగువాని నుంచి కంకణమును దానిలో

దయాత్) ఇతి మంటపమధ్యే ఉమామాహేశ్వర మావాహ్య షోడ
శోపచారై స్సంపూజయేత్॥

అథ కౌతుకబంధనం

వివాహకర్మణి పూర్వదినే రాత్రౌ సాంకురే పాలికాయుక్తే
స్థలే మంగళతూర్య నాదే కృతే కౌతుకబంధనం కుర్యాత్॥
తత్రాయంక్రమః ఆచార్యస్తిథ్యాదికం సంకీర్త్య వివాహకర్మ
కర్తుర్మాదా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం కౌతుకబంధనం కరి
ష్యామి। ఇతి సంకల్ప్య రంగవల్ల్యాద్యలంకృత భూమౌ నవస ప్తపంచ
స్వన్యతమ సంఖ్యాకాః కుశశలాకాగృహీత్వా చతురంగులాగ్రం
ద్వ్యంగులగ్రంథిం షోడశాంగులమూలం యథాభవతి తథా పవిత్రి
వద్బధ్వా ఏవంకృతం కూర్చం ప్రాగగ్రం నిధాయ తత్ర కుంభం
సంస్థాప్య ఏకస్మిన్ తండులపూరిత కాంస్యపాత్రే, క్రముక తాంబూల
పత్రైస్సహ భస్మనిధాయ, తత్ర పంచగుణీకృతం కార్పాససూత్రం
నిధాయ, తత్సమీపే యజమాన ముపవేశ్య, కుశహస్తైర్మాహేశ్వ
రైః స్సహకుంభోదకేన |తత్సవితుర్వరేణ్యం అగ్నిమీళే, ఇషేత్వోర్జే
త్వా అగ్నఆవాహిశన్నో దేవీ రభిష్టయ, ఆపోహిష్ఠేత్యాది మంత్రైః॥
పురుషసూక్త విష్ణుసూక్త శ్రీసూక్త శివసంకల్పాదిభిశ్చ॥ తత్కూర్చం త్రి రభి
షిచ్య జాతవేదస ఇత్యస్య మరీచిః కశ్యపో జాతవేదా అగ్నిస్త్రిష్టుప్।
జాతవేదసే సునవామ, సోమమరాతీయతో నిదహాతి వేదః। సనః పర్ష
దతి, దుర్గాణి విశ్వానావేవ సింధుం దురితాత్యగ్నిః అనేనమంత్రేణ

శెట్టి దానిదగ్గర యజమానుని గూర్చుండబెట్టి కంకణమునకు ఆకుంభోదకముచే 'తత్సవితు'
అను మంత్రముచే 'అగ్నిమీళే'యను మంత్రముచేతనూ 'ఇషేత్వోర్జేత్వా' అను మంత్ర
ముచేతనూ, 'అగ్నయాయి' యను మంత్రముచేతను, 'శన్నోదేవీ' యను మంత్రముచేతనూ,
'ఆపోహిష్ఠా'యను మంత్రముచేతనూ, పురుషసూక్త, విష్ణుసూక్త శివసంకల్పముల చేత
ను (శివసంకల్పము చివర పుటలలో కలదు) స్నానము చేయించి జాతవేదా అనుమంత్ర
ముచే గంధమును ధరించి ఆకంకణమును షోడశోపచారముల బూజించి 'విశ్వాత్తా తే... బు
ద్ధిబంధనే' అనుమంత్రముచే వరుని కుడిహస్తమునకు కట్టెది. 'శ్రియో జాత...సవితా ధా
మితదా' అని కన్యయొక్క యెడమ హస్తమునకు కట్టెది. అనంతరము మాహే

సూత్రం గంధేన లేపయిత్వా షోడశోపచారైస్సంపూజ్య, విశ్వాత్త్రాతేతి మంత్రభాగస్య వేనఋషిః ఇంద్రో దేవతా విశ్వాత్త్రాతే సవనేషు ప్రవాచ్యా యాశ్చ కధ్రమఘవన్నిదిస్సు స్థితే పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్వస్పావృణోత్సరభాయ ఋషిబంధవే ఇతిమంత్రేణ వరస్య దక్షిణకరే బధ్నీయాత్॥ శ్రియేజాత ఇత్యస్య ఋణ్వాః పవమానస్సోమ స్త్రిష్టుప్ శ్రియేజాతశ్శ్రియ అనిరియాయ శ్రియంవయో జరితృభ్యో దధాతి। శ్రియం వసానా అమృతత్వమాయన్ భవంతి సత్యాసమిథామితద్రౌ ఇతిమంత్రేణ వధ్వాః వామహస్తే బధ్నీయాత్॥ తతో మాహేశ్వరాః శతంజీవశరదో వర్ధమాన శ్శతం హేమంతాఞ్ఛత మువసంతాన్ శతమింద్రాగ్నీసవితా బృహస్పతిశ్శతాయుషా, హవిషేమం పునర్దుః॥ అహార్షంత్వా విదంత్వా పునరాగాః పునర్నవ। సర్వాంగసర్వంతే చక్షుస్సర్వమాయుశ్చ తేవిదం॥ బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణ్యం త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష॥ రోగాయజ్ఞేన...నానాయమంహతే॥ త్ర్యంబకం...మామృతాత్। ఏతైర్మంత్రైః రక్షాం కుర్యుః॥ తతో యజమానః కర్మణాద్గుణ్యార్థం ఆచార్యాదిభ్యో యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్॥

శ్వరులు “శతంజీవ...బృహత్సామ” మొదలగు మంత్రములను బఠించునది. పిదప యజమానుడు యథాశక్తిగా మాహేశ్వరులకు దక్షిణనొసంగవలయును.

వివాహదినమున జేయదగినది.

అనంతరము దాత్రివు స్నానాదికర్మలను నెరవేర్చి సపత్నీకుడై మంగళపీఠమందు గూర్చొని తనభార్యయొక్క కుడిప్రక్కలో కన్యనుకూర్చుండబెట్టి ఆచమనప్రాణాయామములుజేసి తమఇష్టదేవతలను నమస్కరించి యథాక్రమముగా ఇటువంటి గోత్రోత్పన్నుడగు వరునకును ఈగోత్రోత్పన్నయగు కన్యకును నేటిదినమున జేయు వివాహమునకు అంగభూతమగు పంచకలశస్థాపన జేసెదనని సంకల్పముజేసి అనంతరము ‘మహీద్యౌః...భరీభమభిః’ అని మంటపముయొభాగమందు భూమినిముట్టి జపించి అస్థళమందు అష్టదళకమలము ను రచించి దానిపై ‘ఓషధయః...మసి’ అని వడ్లనుబరచి వానిపై బియ్యమును వీనిపై నువ్వులను బరచి దానిపై బంగారము మొదలగు శక్త్యనుసారమగు ౫ కలశములను, ‘ఆకల...క్రదత్’ అని పెట్టి ‘ఇమంమే...రాపరం’

అథ వివాహదినకర్తవ్యం.

వధూపితా సపత్నీకః కృతాభ్యంగో ధృతమాంగళికవేషః కృత తోరణ రంగమాలికే మంటపస్య పురోభాగే శుభాసనే ప్రాఙ్ముఖ ఉపవిశ్య స్వదక్షిణతః పత్నీం తద్దక్షిణతః కన్యాంచోపవిశ్య ఆచమ్య. ఇష్టదేవతాగుర్వాదీ న్నమస్కృత్య అపఉపస్పృశ్య ప్రాణానాయమ్య దేశకాలావనుకీర్త్య [ ] గోత్రోత్పన్నాయాః [ ] నామ్న్యాః కన్యాయాః అముకగోత్రోత్పన్నవరస్య చ అద్య కరిష్యమాణ వివాహకర్మ ప్రయుక్త ఈశానాది పంచకలశస్థాపనం కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య మహీద్యౌః పృథివీచన ఇమం యజ్ఞం మిమిక్షతాం పిపృతాన్నో భరీమభిః) ఇతి భూమిం స్పృష్ట్వా జపేత్ (ఓషధయస్సంవదంతే సోమేనసహరాజ్ఞా యస్మైకృణోతిబ్రాహ్మణస్తం రాజన్ పారయామసి) ఇతిప్రతికలశం ద్వౌఃప్రస్థధాన్యం పద్మేషు నిదధ్యాత్ | తద్ధాన్యోపరి తదర్ధతండులం తదుపరి తదర్ధతిలం నిదధ్యాత్ | తత్ర ఆకలశేషు ధావతిశ్యేనో వర్మవిగాహతే| అభిద్రోణాకనిక్రదత్) ఇతి సౌవర్ణాద్యన్యతమ కలశాన్ నిదధ్యాత్ (ఇమంమే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రిస్తోమం సచతా పరుష్ణ్యా అసిక్న్యా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా|| ఆపోవా ఇదగ్ంసర్వం విశ్వాభూతాన్యాపః ప్రాణావా ఆపః పశవఆపో న్నమాపోమృతమాపః సమ్రాడాపో విరాడాపస్స్వరాడాప శ్ఛందాగ్ంస్యాపో జ్యోతిగ్ంష్యాపో యజూగ్ంష్యాప స్సత్యమాపః సర్వాదేవతా ఆపోభూర్భువస్సువరాప ఓం) ఇతిమంత్రాభ్యాం తీర్థోదకమభిమంత్ర్య ఈశానాది సద్యోజాతాంతమంత్రైః కలశేషు జలంపూరయేత్. (గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం- ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయేశ్రియం)

అని శుద్ధజలమును అభిమంత్రించి ఈశానాదిమంత్రముచే క్రమముగా ఏదుకలశముల లోనింపి 'గంధ...శ్రియం' అని కలశములకు అష్టగంధమును (గంధము) ధరించి 'కాండా...శతేనచ' అని ౫ చెట్లచిగురును, ౫ చెట్లచెక్కను, ౫ గరికపోచలను వాని లోబెట్టి "సో,నా...సప్రథా" అని పుట్టమొదలైన ౫ స్థలములమన్నును బెట్టి శక్తిపంతులైనచో 'సహిరత్నాని...మామహే" అని పంచరత్నములనుంచి 'హిరణ్య... నమస్యై'అని దక్షిణనుంచి "పూర్ణా...యంతః"అనివస్త్రమును ధరించి' తంతుం...

ఇతి కలశేషు శివాష్టగంధం నిదధ్యాత్. (కాండాత్కాండాత్ప్రరోహంతి
పరుషః పరుషస్పరి. ఏవానో దూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేనచ) ఇతి పంచ
పల్లవపంచత్వగ్దూర్వాశ్చ దధ్యాత్. (స్యోనా పృథివి భవా నృక్షరా నివేశని
యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథాః) ఇతి పవిత్రపంచమృత్తికాః నిక్షిపేత్ (సహి
రత్నాని దాశుషే సువాతి సవితా భగః తంభాగం చిత్రమీమహే)
ఇతి పంచరత్నాని నిక్షిపేత్ (హిరణ్యరూపస్స హిరణ్య సందృగపాన్న
పాత్సేదు హిరణ్యవర్ణః హిరణ్యయాత్పరియోనేర్నిషద్యా హిరణ్యదా
దదత్యన్నమస్మై॥ ఇతి సువర్ణప్రతిమాం దధ్యాత్॥ పూర్ణాదర్వి పరా
పతేతి ఫలం దద్యాత్। (యువా సువాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉశ్రేయాన్భ
వతి జాయమానః॥ తం ధీరాసః కవయ ఉన్నయంతి స్వాధ్యో మన
సా దేవయంతః) ఇతి వస్త్రం దధ్యాత్. (తంతుం తన్వన్రజసో భాను
మన్విహి. జ్యోతిష్మతః పథో రక్ష ధియాకృతాన్. అనుల్బణం వయ
త జోగువా మపో మనుర్భవ జనయా దైవ్యంజనం) ఇతి శ్వేతతంతుభి ర్వే
ష్టయేత్। పవిత్రంతే వితతం బ్రహ్మణస్పతే ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి
విశ్వతః। అతప్తతనూర్నతదామో అశ్నుతే శ్రితాస ఇద్వహంత స్తత్స
మాశత ఇతి కర్భకూర్చం దధ్యాత్. (యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా
యాశ్చ పుష్పిణీః బృహస్పతిప్రసూతాస్తానో ముంచత్వం హసః) ఇతి
పూగపుష్పఫలాని దధ్యాత్. ఇతి పంచకలశా నలంకృత్య తత్తత్కలశ
పూజార్థం ఋత్విజో వృణీయాత్.

ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్య ఏవంగుణవిశిష్టాయాం మస్యాం శుభ
తిథౌ [ ] గోత్రోత్పన్నాయాః [ ] నామ్న్యాః కన్యాయాః [ ]

జనం అని శుభ్రమగు దారము చేజుట్టి "పవిత్రం ... మాశత" అని దర్భకూర్చములనుంచి
"యాః ఫలి ... హసః" అని పోకకాయలు పుష్పములు టెంకాయలు మొదలగువా
టిచే యలంకరించి ఆయాకలశములను పూజించుటకై ఋత్విక్కులను వరించవలయును.

ఆచమన ప్రాణాయామములనొనర్చి ఏవమ ఈగోత్రోత్పన్నయగు కన్యకను ఈగో
త్రోత్పన్నవరునకును యిప్పుడు చేయవలసిన వివాహకర్మనుద్దేశించి పంచకలశపూజ
నొనర్చుటకై ఋత్విక్కులను వరించుచున్నాను. అని సంకల్పించి పిమ్మట క్రమముగా ఈశా
నముఖోద్భూతగురుసూత్రానువర్తులగు ఒకరిని తనముందర గూర్చుండబెట్టి వారిని
గురించి ఈశానకలశపూజను చేయుటకై మిమ్ములనువరించెదను' అని చెప్పి "ఓంనమో...

గోత్రోత్పన్నస్య వరస్యచ అద్యకరిష్యమాణ వివాహకర్మప్రయుక్త
పంచకలశపూజార్థం ఋత్విజో వరిష్యే. అథేశానకలశపూజార్థం ఈశా
నముఖోద్భూతం గురుం త్వాం వృణీమహే. ఓంనమోభగవతే ఆగమా
ధ్యయనాయ శుద్ధస్ఫటికవర్ణాయ ఈశానముఖోద్భూతాయ మధ్యమక
లశాధీశ్వరాయ లింగయజ్ఞోపవీతినే శివలాంఛనధారకాయ అపరిమితగ
ణాధీశ్వరాయ చిన్ముద్రాంకితాయ అత్యాశ్రమాయ షట్కృతిప్రణవ
జాపకాయ అపరిమితశిఖాయ క్రియాకంధాయ జ్ఞానదండాయ కారుణ్య
మూర్తయేనమః॥ ఇతిఋత్విజం పూజయిత్వా తన్ముఖేన గురుకలశ
పూజాం కారయేత్॥ అథ పూర్వస్యాందిశి॥ తత్పురుషకలశపూజా
ర్థం తత్పురుషముఖోద్భూతం రేవణసిద్ధంత్వాం వృణీమహే. ఓం
నమో భగవతే రేవణసిద్ధాయ సామశాఖాధ్యయనాయ అరుణవ
ర్ణాయ తత్పురుషముఖోద్భూతాయ, పూర్వకలశాధీశ్వరాయ
లింగయజ్ఞోపవీతినే శివలాంఛనధారకాయ ద్వాదశసహస్రచరలిం
గాధ్యక్షాయ గురుధర్మభిక్షాందేహముంద్రాంకితాయ గృహస్థాశ్ర
మాయ శివపంచాక్షరీజాపకాయ షట్త్రింశజ్జటానుకుటమండితాయ
మృత్కంధాయ బిల్వదండాయ ఘనలింగాయ నమోనమః. గంధాద్యుప
చారాంస్తస్కృత్వా తన్ముఖేన తత్పురుషకలశపూజాం కారయేత్.
అథదక్షిణాదిశి అఘోరకలశపూజార్థం అఘోరముఖోద్భూతం మరుళ
సిద్ధంత్వాం వృణీమహే. ఓంనమోభగవతే మరుళసిద్ధాయ అథర్వశ
ఖాధ్యయనాయ శ్యామవర్ణాయ అఘోరముఖోద్భూతాయ దక్షిణ
కలశాధీశ్వరాయ లింగయజ్ఞోపవీతినే శివలాంఛన ధారకాయ

మూర్తయేనమః" అని వారినిపూజించి అనంతరము తత్పురుషకలశపూజను జేయుటకై
తత్పురుషముఖోద్భూత రేవణ సిద్ధసూత్రానుగతులగు మిమ్ములను వరించెదనని చెప్పి
వారిని "ఓంనమో...లింగాయనమోనమః" అనిపూజించి పిదప అఘోరకలశపూజను
శేయుటకై అఘోరముఖోద్భూత మరుళసిద్ధ సూత్రానుగతులగు మిమ్ములను వరిం
చెనని చెప్పి "ఓంనమోభగవతే...అతీతాయనమః అని పూజించి అనంతరము
వామదేవకలశపూజ నొనర్చుటకై వామదేవముఖోద్భూత పండితారాధ్యసూత్రా
నుగతులగు మిమ్ములను వరించెదనని చెప్పి వారిని "ఓంనమో...బ్రహ్మచారిణే నమో
నమః" అని పూజించి అనంతరము సద్యోజాతకలశపూజను శేయుటకై సద్యోజాతముఖో

షట్సహస్రచరలింగాధ్యక్షాయ దయాధర్మభిక్షాందేహీతి ముద్రాంకితాయ వానప్రస్థాశ్రమాయ ఓం నమోహంసాయేతి జాపకాయ ఏకాదశజటామకుటమండితాయ వ్యాఘ్రకంథాయ ఔదుంబరదండాయ అతీతాయ నమోనమః॥ ఇతి ఋత్విజం పూజయిత్వా॥ తన్ముఖేన అఘోరకలశపూజాం కారయేత్॥ అథోత్తరదిశి వామదేవకలశపూజార్థం పండితాచార్యం త్వాం వృణీమహే. ఓం నమోభగవతే పండితాచార్యాయ యజుర్వేదాధ్యయనాయ ప్రవాళవర్ణాయ వామదేవముఖోద్భూతాయ ఉత్తరకలశాధీశ్వరాయ లింగయజ్ఞోపవీతినే శివలాంఛనధారకాయ అసంఖ్యాతచరలింగాధ్యక్షాయ భవతిభిక్షాందేహీతి ముద్రాంకితాయ బ్రహ్మచర్యాశ్రమాయ గాయత్రీజాపకాయ పంచశిఖాయ స్వర్ణకంథాయ పాలాశదండాయ బ్రహ్మచారిణే నమోనమః. ఇతి ఋత్విజం పూజయిత్వా తన్ముఖేన ఉత్తరదిక్కలశపూజాం కారయేత్.
అథపశ్చిమదిశి॥ సద్యోజాతకలశపూజార్థం సద్యోజాతముఖోద్భూతం ఏకోరామదేవం త్వాం వృణీమహే॥ ఓం నమోభగవతే ఏకోరామదేవాచార్యాయ ఋగ్వేదాధ్యయనాయ గోక్షీరవర్ణాయ సద్యోజాతముఖోద్భూతాయ పశ్చిమకలశాధీశ్వరాయ లింగయజ్ఞోపవీతినే శివలాంఛనధారకాయ త్రిసహస్రచరలింగాధ్యక్షాయ లింగార్పిత భిక్షాం దేహీతి ముద్రాంకితాయ విరక్తాశ్రమాయ ప్రణవమంత్రజాపకాయ ఏకశిఖాయ కార్పాసకంథాయ వేణుదండాయ విరక్తాయ నమోనమః ఇతి ఋత్విజం పూజయిత్వా తన్ముఖేన సద్యోజాతకలశపూజాం కారయేత్॥

అథకలశపూజా

ఈశానకలశపూజాం కరిష్యే॥ తదంగత్వేన ప్రాణప్రతిష్ఠాపనంచ కరిష్యే। ఈశానప్రాణప్రతిష్ఠాపనమంత్రస్య బ్రహ్మఋషిః। బృహతీఛందః।

ద్భూత ఏకోరామసూత్రానుగతులగు మిత్రులను వరించెదనని చెప్పి వారిని "ఓం నమో... విరక్తాయ నమోనమః' అని పూజించెను. పైన వివరించబడిన ఆ యా ఋత్విక్కుల క్రమముగా ఆ ఆ కలశపూజ నొనర్చువిధి యెట్లనిన, ఈశానకలశపూజకై వరించబడియున్న ఋత్విజులు తాము ఈశాన్య కలశపూజచేయు చేసెదనని సంకల్పమును చేసి, 'ఈశాన...విని

ఈశానో దేవతా। ఈశానఇతి బీజం। ఈశ్వరీతిశక్తిః। సదాశివోమితి కీలకం, ఈశానప్రాణప్రతిష్ఠార్థే జపే వినియోగః ఈశానస్సర్వవిద్యా నా మంగుష్ఠాభ్యాం నమః ఈశ్వరస్సర్వభూతానాం తర్జనీభ్యాం నమః బ్రహ్మాధిపతిః మధ్యమాభ్యాం నమః బ్రహ్మణోధిపతిః అనామికా భ్యాంనమః బ్రహ్మశివోమే అస్తు కనిష్ఠకాభ్యాంనమః సదాశివోం కర తలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః ఈశానస్సర్వవిద్యానాం హృదయాయనమః ఈశ్వరస్సర్వభూతానాం శిరసేస్వాహా. బ్రహ్మాధిపతిః శిఖాయైవషట్. బ్రాహ్మణోధిపతిః కవచాయహుం. బ్రహ్మశివోమే అస్తు నేత్రత్ర యాయవౌషట్. సదాశివోం అస్త్రాయఫట్॥ ధ్యానం॥ వ్యక్తావ్యక్త సనాతనంచ పరమం షట్త్రింశ తత్వాత్మకం తస్మాదుత్తరతత్వ మక్షర మితిధ్యేయం సదాయోగిభిః ఓంకారాది సమస్తమంత్రజనకం సూక్ష్మాతి సూక్ష్మాత్పరం వందే పంచమమీశ్వరస్యవదనం ఖవ్యా ప్త తేజోమయం॥ (ఈశానస్సర్వవిద్యానాం ఈశ్వర స్సర్వభూ తానాం బ్రహ్మాధిపతి బ్రహ్మణోధిపతి బ్రహ్మ శివోమే అస్తు సదాశివోం) ఈశానస్య ప్రాణా ఇహప్రాణా ఈశానస్యజీవ ఇహస్థితః। ఈశానస్య సర్వేంద్రియాణికాయ వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వాఘ్రాణప్రాణా ఇహైవాగత్య సుఖం చిరం తిష్ఠంతు స్వాహా॥ ప్రసాదలింగాయనమః శ్రోత్రేంద్రియాత్మనే నమః, శరణస్థలస్వరూ పాయనమః, శాంత్యతీత కలాత్మనేనమః శబ్దగ్రహణ సాధనాయనమః పరాశక్త్యైనమః శివసాదాఖ్యాత్మనే ఈశానమూర్తయేనమః సాన్ని ధ్యం కురుకురుస్వాహా. సప్తముద్రాః ప్రదర్శ్య సద్యోజాతం ప్రపద్యా మీత్యాసనం॥ సద్యోజాతాయవై నమః ఇతిపాద్యం॥ భవే భవే నాతి

యోగః' అని ప్రాణప్రతిష్ఠచేసి, అనంతరము, 'ఈశాన స్సర్వవిద్యానాం...అస్త్రాయ ఫట్' అను పర్యంతము క్రమముగా ఆయా మంత్రములచే ఉక్తరీత్యా అంగన్యాసాదులను జేసి 'వ్యక్తా...తేజోమయం' అని ధ్యానించి 'ఈశానస్యజీవ... తిష్ఠంతుస్వాహా' అని ఆవాహించి 'ప్రసాదలింగా...స్వాహా' అని సప్తముద్రలను జూపించి సద్యోజాత అనునది మొదలుగా 'సర్వభూతదమనాయనమః ఇతి ప్రదక్షిణాద్యుపచారాన్' అను పర్యంతముల ఆయా మంత్రములచే ఆయా ఉపచారములను క్రమముగా నడిపించి ఈశానాయనమః అను మూలమంత్రమును ౧౦౮ సార్లు జపంచేసి, పిదప

భవే ఇత్యర్ఘ్యం భవోద్భవాయ నమః ఇత్యాచమనీయం. వామదేవాయనమః ఇతిస్నానం. జ్యేష్ఠాయనమః ఇతివస్త్రం. శ్రేష్ఠాయనమః ఇత్యుత్తరీయం. రుద్రాయనమః ఇతిగంధం. కాలాయనమః ఇత్యక్షతాన్. కలవికరణాయ నమః ఇతిపుష్పం. బలవికరణాయనమః ఇతిధూపం. బలాయనమః ఇతిదీపం. బలప్రమథనాయనమః ఇతికాలే నైవేద్యం. సర్వభూత దమనాయనమః ఇతితాంబూలం. మనోన్మనాయ నమః ఇతిమంత్రపుష్పం. సర్వభూతదమనాయనమః ఇతిప్రదక్షిణాద్యుపచారాన్ కృత్వా మూలమంత్రమష్టోత్తరశతం జపేత్॥

అథ తత్పురుష కలశపూజాం కరిష్యే॥ తదంగత్వేన ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే| అస్యశ్రీతత్పురుషప్రాణప్రతిష్ఠాపన మంత్రస్య బ్రహ్మఋషిః| గాయత్రీఛందః| తత్పురుషో దేవతా| తద్బీజం మహాదేవ ఇతిశక్తిః| రుద్ర ఇతికీలకం| తత్పురుషప్రాణ ప్రతిష్ఠార్థే జపే వినియోగః| తత్పురుషాయనమః అంగుష్ఠాభ్యాంనమః, విద్మహే తర్జనీభ్యాం నమః, మహాదేవాయ మధ్యమాభ్యాంనమః, ధీమహి అనామికాభ్యాం నమః, తన్నోరుద్రః కనిష్ఠకాభ్యాంనమః, ప్రచోదయాత్ కరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః. తత్పురుషాయ హృదయాయనమః విద్మహేశిరసేస్వాహా మహాదేవాయ శిఖాయైవషట్. ప్రచోదయాత్ అస్త్రాయఫట్॥

ధ్యానం॥ సంవర్తాగ్ని తటిత్ ప్రదీప్తకనకప్రస్ఫూర్తి తేజోరుణా| గ్గంభీరధ్వని సామవేదజనకం తామ్రాధరం సుందరం॥ అర్ధేందు ద్యుతిలోలపింగళ జటాభారప్రబద్ధోరగం|వందేసిద్ధసురాసురేంద్రనమితం పూర్వం ముఖం శూలినః॥ తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ ధీమహి తన్నోరుద్రః ప్రచోదయాత్. తత్పురుషస్య ప్రాణాఇహప్రాణాః తత్పురుషస్య జీవ ఇహస్థితః తత్పురుషస్య సర్వేంద్రియాణి కాయవాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర

తత్పురుషకలశపూజచేయుటకై వరించబడిన ఋత్విక్కులు సంకల్పముచేసి "అస్యశ్రీ...జపేవినియోగః' అని ప్రాణప్రతిష్ఠచేసి 'తత్పురుషాయ...అస్త్రాయఫట్' అని అంగన్యాసాదులనొనర్చి 'సంవర్తాగ్ని...ముఖంశూలినః' అని ధ్యానించి 'తత్పురుషాయవిద్మహే...తిష్ఠంతుస్వాహా' అని ఆవాహించి త్వగింద్రియాత్మనే...కురుకురుస్వాహా' అని సప్తముద్రలజూపించి అనంతరము ఆయామంత్రములచే వెనుకచెప్పబడినట్లే

జిహ్వాఘ్రాణపాణ్యాదిహాగత్య సుఖం చిరం తిష్ఠంతుస్వాహా। త్వగింద్రియాత్మనే జంగమలింగాయనమః ప్రాణలింగస్థలాయనమః శాంతికలాద్యైనమః అవిశ్రాంతిశక్త్యైనమః స్పర్శవిషయాత్మనేనమః ఆమూర్తసాదాఖ్యాయనమః। తత్పురుషబ్రహ్మణేనమః సాన్నిధ్యం కురుకురుస్వాహా సప్తముద్రాప్రదర్శనపూర్వకం పూర్వవదుపచారాన్ సృత్కల్ప్య మూలమంత్రి మష్టోత్తరశతం జపేత్॥

అథదక్షిణావక్త్రే॥ అఘోరకలశపూజాం కరిష్యే. తదంగత్వేన ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే. ఓం అస్యశ్రీ అఘోరమంత్రస్య బ్రహ్మర్షిః త్రిష్టుప్ఛందః అఘోరేభ్యః ఇతిబీజం సర్వేభ్యః ఇతిశక్తిః రుద్రరూపేభ్యః ఇతికీలకం అఘోరప్రాణప్రతిష్ఠార్థే జపేవినియోగః. అఘోరేభ్యః అంగు॥ అథఘోరేభ్యః తర్జనీ॥ ఘోరఘోరతరేభ్యః మధ్య॥ సర్వేభ్యః అనా॥ సర్వశర్వేభ్యః కని॥ నమస్తే అస్తురుద్రరూపేభ్యః కరతల॥ ఏవం హృదయాదిన్యాసః॥ ధ్యానం॥ కాలాభ్రభ్రమరాంజన ద్యుతినిభం వ్యావృత్తపింగేక్షణం। కర్ణోద్భాసిత భోగిభూషణ మణిప్రోద్భిన్న దంష్ట్రాంకురం॥ సర్పప్రోతకపాలశుక్తిశకల వ్యాకీర్ణతాశేఖరం వందే దక్షిణమీశ్వరస్యవదనం। చాథర్వనాదోదయం (అఘోరేభ్యోథ ఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః సర్వేభ్యస్సర్వశర్వేభ్యో నమస్తేఅస్తు రుద్రరూపేభ్యః) అఘోరప్రాణఇహప్రాణా అఘోరస్యజీవ ఇహస్థితః అఘోరస్యసర్వేంద్రియాణి కాయవాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణ ప్రాణాఇహైవాగత్య సుఖం చిరం తిష్ఠంతుస్వాహా॥ శివలింగాయనమః నేత్రాత్మనేనమః ప్రసాదస్థలరూపాయనమః విద్యాకలాయైనమః రూపగ్రహణసాధనాయ మూర్తిసాదాఖ్యాయ అఘోరమూర్తయే ఇచ్ఛాశక్తస్తు సాన్నిధ్యం కురుకురు స్వాహా॥ సప్తముద్రాప్రదర్శనపూర్వకం పూర్వవదుపచారాన్ సృత్కల్ప్య మూలమంత్రి మష్టోత్తరశతం జపేత్॥ (అఘోరాయనమః ఇతి మూలమంత్రిం)

ఉపచారములను జేసి 'తత్పురుషాయనమః' అనుమూలమంత్రమును ౧౦౮ సార్లు జపించేది. ఈరీతిగానే దక్షిణఅఘోరకలశమునకును వామదేవకలశమునకును సద్యోజాతకలశము

అథోత్తరదిశి॥ వామదేవపూజాం కరిష్యే. తదంగత్వేన ప్రాణ ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే. అస్యశ్రీవామదేవప్రతిష్ఠాపనమంత్రస్య బ్రహ్మ ర్షిః శక్వరీఛందః వామదేవో దేవతా॥ వామదేవ ఇతిబీజం. రుద్రఇతి శక్తిః సర్వభూతదమనాయనమః ఇతికీలకం. వామదేవ ప్రాణప్రతి ష్ఠార్థే జపేవినియోగః వామదేవాయ జ్యేష్ఠాయనమః అంగు॥ శ్రేష్ఠా యనమో రుద్రాయనమః తర్జ॥ కాలాయనమః కలవికరణాయనమః మధ్య॥ బలవికరణాయనమో బలాయనమః అనా॥ బలప్రమథనా యనమః సర్వభూతదమనాయనమః కని॥ మనోన్మనాయనమః కరతల॥ ఏవంహృదయాదిన్యాసః॥ ధ్యానం॥ గౌరీకుంకుమ పంకిలం సుతిలకం వ్యాపాండుగండస్థలం | భ్రూవిక్షేపకటాక్షవీక్షణ లసత్ప్ర తీక్ష్ణాకర్ణోత్పలం॥ స్నిగ్ధంబింబఫలాధరప్రహసితం నీలాలకాలంకృతం| వందే యాజుషవేదఘోషజనకం వక్త్రంహరేః సోత్తరం॥ వామదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయనమః శ్రేష్ఠాయనమో రుద్రాయనమః కాలాయనమః కలవికరణాయనమో బలాయనమో బలవికరణాయనమో బలప్రమథ నాయనమః సర్వభూతదమనాయనమో మనోన్మనాయనమః. వామ దేవస్య ప్రాణాఇహప్రాణాః వామదేవస్యజీవఇహస్థితః. వామదేవస్య సర్వేంద్రియాణి కాయవాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వాఘ్రాణప్రాణాఇ హైవాగత్య సుఖం చిరం తిష్ఠంతుస్వాహా॥ గుహ్యలింగాయనమః జిహ్వాం ద్రియాత్రినేనమః మూం పేంశ్వగస్థల స్వరూపాయనమః ప్రతిష్ఠాకలా యైనమః ఉపగ్రహణసాధనాయనమః జ్ఞానశక్త్యాత్మనేనమః కిలౄసా దాఖ్యాయనమః॥ వామదేవాయసాన్నిధ్యం కురుకురుస్వాహా॥ అథసప్త ముద్రాప్రదర్శనపూర్వకం పూర్వవత్పూజాం కృత్వా వామదేవా యనమః ఇతిమూలమంత్రమష్టోత్తరశతం జపేత్॥.

అథపశ్చిమదిశి॥ అస్మిన్కలశే సద్యోజాతపూజాం కరిష్యే. తదంగత్వేన ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే. సద్యోజాతప్రాణప్రతిష్ఠాపన మంత్రస్య బ్రహ్మఋషిః ఉష్ణిక్ఛందః సద్యోజాతమూర్తిరితి దేవతా సద్యోజాతమితి బీజం. ప్రపద్యామి ఇతిశక్తిః. భవోద్భవ ఇతికీలకం

నకును తత్తదుక్తమంత్రములచే తత్తత్కార్యములను జేర జేర్చవలయును.

సద్యోజాత ప్రాణప్రతిష్ఠార్థే జపేవినియోగః. సద్యోజాతం అంగు॥ ప్రపద్యామి తర్జనీ॥ సద్యోజాతాయవై నమోనమః ఇతిమధ్య॥ భవే భవే అనా॥ నాతిభవే భవస్వమాం కనిష్ఠ॥ భవోద్భవాయనమః కరతల॥ సద్యోజాతం హృదయాయనమః॥ ప్రపద్యామి శిరసేస్వాహా॥ సద్యోజాతాయవై నమోనమః శిఖాయైవషట్॥ భవేభవే కవచాయహుం॥ నాతిభవే భవస్వమాం నేత్రత్రయాయవౌషట్॥ భవోద్భవాయ నమః అస్త్రాయఫట్॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ ప్రాలేయాచలమిందుకుందధవళం గోక్షీరఫేనప్రభం। భస్మాభ్యంగమనంగదేహదహనజ్వాలావళీలోచనం॥ విష్ణుబ్రహ్మమరుద్గణార్చితపదం ఋగ్వేదనాదోదయం। వందేహం సకలం కళంకరహితం స్థాణోర్ముఖం పశ్చిమం (సద్యోజాతం ప్రపద్యామి సద్యోజాతాయవై నమోనమః భవే భవే నాతిభవే భవస్వమాం భవోద్భవాయనమః) సద్యోజాతస్య ప్రాణాఇహప్రాణాః సద్యోజాతస్య జీవఇహస్థితః సద్యోజాతస్య సర్వేంద్రియాణి కాయవాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణప్రాణాఇహైవాగత్య సుఖం చిరం తిష్ఠంతు స్వాహా॥ ఆచారలింగాయనమః భక్తస్థల స్వరూపాయనమః ఘ్రాణేంద్రియాత్మనేనమః నివృత్తికలాయై నమః గంధగ్రహణ సాధనాయనమః క్రియాశక్త్యైనమః కర్మసాదాఖ్యాయనమః సద్యోజాతమూర్తయే సాన్నిధ్యం కురుకురుస్వాహా. సప్తముద్రాప్రదర్శనపూర్వకం పూర్వవదుపచారాన్ప్రకల్ప్య సద్యోజాతాయ నమః ఇతిమూలమంత్రమష్టోత్తరశతంజపేత్॥ ఇతిపంచకలశస్థాపనవిధిః॥

అథ వధూవరయోః ఫాలఫలకధారణమ్.

(శుభకేశిర ఆరోహ శోభయంతీ ముఖం మమ ముఖగ్ం హి మమశోభయా భూయాగ్ం సంచభగ్ం కురు॥ యామాః రజ్జుం జమ

వధూవరభాషికధారణము.

అనంతరము వరుడు పురోహితుఁడు సమీపమందు మంగళసూత్రసాధకమై మంగళ వాక్యములగుచుండ "శుభకే... సహానచేసా" అని వధూవరుల ఫాలమందు భాషికములను ధరింపవలయును. పిదప వరుడు గంధపుష్పమాలాధారణము మొదలగువానిచే యలంకృతుడై భక్తను పురోహితునకును ఇష్టదేవతలకును జంగముడు మొదలగు బాంధవు

దస్మిశ్రీర్ధామై కామాయాసై ఇమాంత్వామపి। నహ్యాహం భగేనసహ
వర్చసా) ఇతిమంత్రేణ శోభనసూచనార్థం వీరమాహేశ్వర
సన్నిధౌ మంగళతూర్యైస్సహ వధూవరయోర్లలాటే ఫాలఫలకం
బధ్నీయాత్ వరః॥ గంధాక్షతపుష్పమాలాభూషితస్సన్ భక్తమాహే
శ్వరేష్టదేవతాదీన్నమస్కారం కృత్వా, తథాపిత్రాదీంశ్చ నమ
స్కృత్య, తైరనుమోదితో యథావిభవ మశ్వాది యానమారుహ్య
స్వమిత్రజ్ఞాతిబాంధవైరన్యైర్మాహేశ్వరైః పురంధ్రీభిః ధృతఛత్రి
పూర్ణకలశదర్పణ పుష్పాక్షత దీపమాలాధ్వజలాజైర్మంగళతూ
ర్యాదిభిశ్చసహ వధూగృహంగత్వా తద్ద్వారదేశే ప్రాఙ్ముఖస్తిష్ఠేత్॥
నీరాజన పూర్ణకుంభయుతాభిః పురంధ్రీభిః ప్రత్యుద్యాతో నీరాజ
నపూర్వకం మంతర్గృహం ప్రవిశ్య మంటపస్యోత్తరదేశే దర్భాస్తీర్ణే
చతుఃపాదభద్రపీఠే ప్రాఙ్ముఖస్సన్నుపవిశేత్॥

అథ మధుపర్కః

దాతా॥ పాద్యార్థం, అర్ఘ్యార్థం ఆచమనీయార్థం శుద్ధాచ
మనీయార్థం॥ జలపాత్రచతుష్టయం మధుపర్కపాత్రం॥ పంచవింశతి

లకును నమస్కరించి పల్లకి యేనుగు గుఱ్ఱము మొదలగువానిలో దేనినైనను ఆరోహించి
వీరమాహేశ్వరబంధుసుమంగళులు మొదలగువారిచే కూడుకొని, ఛత్రచామరము మొద
లగువాటిచే శోభితుడై మంగళవాద్యసమేతుడై వధూగృహద్వారమందు పూర్వాము
ఖుడై నిలచి మంగళహారతులు మొదలగువానిధరించియుండు సీమంతినులచేత నెదు
ర్కొనబడినవాడై గృహమునుప్రవేశించి వివాహమంటపోత్తరభాగమందు దర్భలచే
పరచబడిన నాలుగుపాదములుగల పీఠమందు పూర్వాముఖుడై కూర్చుండవలయును.

మధుపర్కము.

దాతృవు ౪ జలపాత్రలను ౧ మధుపర్కపాత్రను వరునిపీఠార్థమై ౨౫ దర్భ
లను పెట్టుకొని ప్రాణాయామసంకల్పము మొదలైనవానిని తీర్చుకొని "విష్టరః...
ప్రతిగృహ్యతాం" అనిదాతృవు పైనజూపినదర్భలను వరునకు పీఠార్థముగ నివ్వగా
వరుడు 'ప్రతిగృహ్ణామి' అనిచెప్పి "అహం వర్ష్మ...భిదాసతి" అని ఉత్తరదిక్కునకు
చివరలుండునట్లు దర్భలను తనపాదములచే తొట్టి కూర్చుండవలయును. దాత "పాద్యం
...ప్రతిగృహ్యతాం" అని పూర్వమందుజెప్పబడిన పాత్రలలో నొకదానిని వరుని
హస్తమిందియుగా 'ప్రతిగృహ్ణామి' అని వరుడు పరిగ్రహించి "అస్మిన్రాష్ట్రే...నిర్దహాం

దర్భైః ప్రాగగ్రం వామావర్తేన కృతం. విష్టరంచ సంపాద్య పాణినా నాయమ్య దేశకాలౌ సంకీర్త్య కన్యార్థినే గృహమాగతాయాస్మై వరాయ కన్యాదానాంగభూతం మధుపర్కం కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య ప్రాగుక్త లక్షణం దర్భమయం విష్టరమాదాయ విష్టరో విష్టరో విష్టరః ప్రతిగృహ్యతాం ఇతి ఆసనార్థం వరహస్తే దద్యాత్ ॥ వరః ప్రతిగృహ్ణామీత్యుక్త్వా అహంవర్ష్మేత్యస్య వామదేవో విష్టరోనుష్టుప్ విష్టరోపవేశనే వినియోగః అహంవర్ష్మ సజాతానాం విద్యుతామివ సూర్యః ఇదంతమధితిష్ఠామి యోమాకశ్చాభిదాసతే ఇత్యుదగగ్రే విష్టర ఉపవిశేత్ ॥ పాద్యం పాద్యం పాద్యం ప్రతిగృహ్యతాం ప్రతిగృహ్ణామీతి వరో గృహ్ణీయాత్ అస్మిన్రాష్ట్రే శ్రియమావేశ యామ్యతో దేవీః ప్రతిపశ్యామ్యాపః దక్షిణం పాదమవనే నిజేస్మిన్ రాష్ట్రమింద్రియం దధామి. సవ్యం పాదమవనేనిజేస్మిన్రాష్ట్ర ఇంద్రియం వర్ధయామి. పూర్వమన్యమపరమన్యం పాదావవనేనిజే। దేవా రాష్ట్రగుప్త్వా అభయస్యావరుద్ధ్యై ఆపః పాదావనే జస్రద్విషంతం నిదహంతు మే। ఇతివదేత్ తతో దాతా తేనోదకేన వరస్య దక్షిణసవ్యపాదౌ క్షాళయేత్. తతో వరః లౌకికేన జలేనాచమ్య తతో దాతా అర్ఘ్యమర్ఘ్యమర్ఘ్యం ప్రతిగృహ్యతా మితి వరః ప్రతిగృహ్ణా మీత్యుక్త్వా అంజలినా ప్రతిగృహ్య దాతా ఆచమనీయ మాచమనీయమితి

తుమే” అని చెప్పెడి. దాత్రువు అదేనీటిచే వరుని రెండుపాదములను కడుగుచుండగా వరు డాచమనమును జేయునది. దాత్రువు “అర్ఘ్య......ప్రతిగృహ్యతాం” అని మరియొక జలపాత్రనివ్వగా వరుడు 'ప్రతిగృహ్ణామి' యని చెప్పి రెండుచేతులచేతను అర్ఘ్యమును దీసికొనవలయును. దాత్రువు 'ఆచమనీయ...ప్రతిగృహ్యతాం' అని మరియొక జలపాత్రి నీయగా వరుడు 'ప్రతిగృహ్ణామి' యని చెప్పి దానిని గ్రహించి తనయిష్టలింగమునకు సమర్పించి దానియందు కొంచెము 'అమృతోపస్తరణమసి' యని దాననొనర్చి పునః ఆచమనమును జేసెను. దాత్రువు 'మిత్రస్య...ప్రతీక్షే' యని మధుపర్కమును చూచి పూర్వమువలెనే 'మధుపర్కం......ప్రతిగృహ్యతాం' అని అనగా వరుడు 'దేవస్య త్వా... ప్రతిగృహ్ణామి' అని తనరెండుహస్తములచే గ్రహించి ఇష్టలింగమునకు సమర్పించి పిదప తనఅంజలియందుగల మధుపర్కమును “మధువాతా...భవతుః” అనిచూచి యెడమహస్తమునందుంచుకొని పెద్దవ్రేలు పవిత్రపువ్రేలు ఈరెంటిచేత

ప్రతిగృహ్ణామితి వరః ప్రతిగృహ్ణామీత్యుక్త్వా ప్రతిగృహ్య
స్వేష్టలింగస్య సమర్పణం కృత్వా తస్మిన్నేకదేశం గృహీ
త్వా అమృతోపస్తరణమసీతి మంత్రేణ ప్రాశ్య లౌకికేన జలేనాచమ్య
ఆనీయమానం మధుపర్కం (మిత్రస్య త్వాచక్షుషా ప్రతీక్షే) ఇత్య
వేక్ష్య మధుపర్కో మధుపర్కో మధుపర్కః ప్రతిగృహ్యతామిత్యు
క్త్వా (దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో
హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి) ఇతి మంత్రేణాంజలినా ప్రతిగృహ్య స్వేష్ట
లింగస్య సమర్పణం కృత్వా సాంజలిస్థమేవ మధుపర్కం (మధు
వాతా ఋతాయతే మధుక్షరంతి సింధవః మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః
మధునక్తము తోషసో మధుమత్పార్థివం రజః మధుద్యౌరస్తునః పితా
మధుమాన్నో వనస్పతి ర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః మాధ్వీర్గా
వో భవంతునః) ఇతి మంత్రేణ అనాఙ్ముఖోఽవేక్ష్య తత్పాత్రం సవ్యహ
స్తే ధృత్వా అంగుష్ఠానామికాభ్యాం మధుపర్కం త్రిఃప్రదక్షిణమా
లోడ్య అంగుళిగతం మధుపర్కలేపం (వసవస్త్వా గాయత్రేణ ఛందసా
భక్షయంతు) ఇతిపూర్వస్యాం నిక్షిపేత్. ఏవం రుద్రాస్త్వా జాగతేన
ఛందసా భక్షయంతు ఇతి దక్షిణతః (ఆదిత్యాస్త్వా జాగతేన ఛందసా
భక్షయంతు) ఇతిపశ్చాత్ (విశ్వేత్వా దేవా అనుష్టుభేన ఛందసా భక్ష

మధుపర్కమందు మూడుమార్లు ప్రదక్షిణముగా తిరగించి ఆ వ్రేళ్లను అంటియుండు
మధుపర్కమును 'వసవస్త్వా' అను మంత్రముచే పూర్వదిక్కునకు 'రుద్రాస్త్వా' అను మం
త్రముచే దక్షిణదిక్కునకును, ఆదిత్యా అను మంత్రముచే పశ్చిమమునకును విశ్వేత్వా
అను మంత్రముచే ఉత్తరదిక్కునకును జల్లి 'భూతేభ్యః' అను మంత్రముచే మధుపర్క
మధ్యమందు కొంచమును తీసికొని మూడుసార్లు మీదికి ప్రోక్షించి మధుపర్కపాత్రను
భూమియందుంచి పునః మధుపర్కమందు కొంచెము తీసికొని 'విరాజోదోహమసి'
అని ప్రాశనము చేసి ఆచమనమును చేసి మరల మధుపర్కముయొక్క కొంచెము భాగమును
గ్రహించుకొని 'విరాజోదోహమసీయ' అని త్రాగి మరల ఆచమనమును చేసి పునః
మధుపర్కమందు ఇంచుక గ్రహించి 'మయదోహః పద్యాయై విరాజః' అని ప్రాశనము చేసి
ఆచమనమొనర్చి మిగిలిన మధుపర్కమును ఉత్తరభాగమందు బల్లలో వేసి పిదప
పూర్వమందు దాతచేయివ్వబడి భూమియందు పెట్టబడిన ఆచమనపాత్రయందు కొం
చమును "అమృతాపిధానమసి" అని ప్రాశనము చేసి పునః లౌకిక జలముచే ఆచమనమును చేసి
మిగిలిన ఆచమనీయజలభాగమును సత్యంయశః అను మంత్రముచే ప్రాశనమొనర్చి సామా

యంతు) ఇత్యుత్తరతః క్షిప్త్వా (భూతేభ్యస్త్వా... భక్షయంతు)
ఇతి త్రిరావృత్తేన మంత్రేణ మధ్యాత్కించిద్గృహీత్వా త్రిరూర్ధ్వం
క్షిప్త్వా మధుపర్కపాత్రం భూమౌ నిధాయ మధుపర్కైకదేశం
గృహీత్వా విరాజో దోహోఽసి ఇతి ప్రాశ్య లౌకికేనోదకేన ఆచమ్య.
పునరేకదేశం గృహీత్వా (విరాజో దోహమశీయ ఇతి ప్రాశ్య
పూర్వవదాచమ్య పునఃపూర్వవద్గృహీత్వా (మయి దోహః పద్యా
యై విరాజః) ఇతి ప్రాశ్య పూర్వవదాచమ్య మధుపర్కశేషం ఉద
ఙ్ముఖే అప్సు నిక్షిపేత్. పూర్వనివేదితాచమనీయైకదేశం గృహీత్వా
(అమృతాపిధానమసి) ఇతి పీత్వా లౌకికేన జలేనాచమ్య పూర్వ
నివేదితాచమనీయజలశేషం సర్వం గృహీత్వా (సత్యం యశశ్శ్రీర్మయి
శ్రీః శ్రయతాం) ఇతి మంత్రముచ్చార్య నిరవశేషమాచమనీయమా
చమ్య పునర్లౌకికేన జలేన ద్విరాచమేత్॥ అథ దాతా వరం
గంధపుష్పాక్షత వస్త్రాభరణాదిభిస్సంపూజ్య తేన సహాగతానపి సం
పూజయేత్। ఇతి మధుపర్కః॥ అథ కన్యా స్నాతా పరిహితా హత
వస్త్రా గృహాంతరే సూత్రవేష్టితోపలసితద్రుషదుపరి హరిద్రా గౌరీం
సౌభాగ్యాది కామనయా షోడశోపచారైః పూజయేత్। (కాత్యా
యని నమస్తుభ్యం శంకరప్రియభామిని వివాహభాగ్యమారోగ్యం పుత్ర
లాభం చ దేహి మే॥ ఇతి ప్రార్థయేత్। తతో గౌరీం సౌభాగ్యాది ప్రార్థ
యమానా॥ తత్రైవ తిష్ఠేత్ అథ సభాపూజా॥ అథో యే అస్య సత్వా
నో హం తేభ్యో కరం నమః। నమో వః కిరికేభ్యో దేవానాగ్ం హృద
యేభ్యః। గణేభ్యో గణపతిభ్యశ్చ వో నమో నమః। నమస్తే రుద్రరూపేభ్యః

త్రైమైన జలముచే ఆచమనము చేయవలసినది. అనంతరము వరుని గంధపుష్పాక్షత
వస్త్రాభరణాదులచే పూజించి వరునిపక్షమువారిని పూజించి దక్షిణతాంబూలాదు
లొసంగవలయును. అనంతరమందు కన్య స్నానమొనర్చి వస్త్రాదులచే అలంకృతురాలై
గృహాంతర్భాగమందు ఒకసానపై పసుపుచేత గౌరీదేవిని జేసి పెట్టి షోడశోపచారముల
బూజించి "కాత్యాయని... దేహి మే" అని ప్రార్థించుచు అచటనే కూర్చొన
వలయును. పిదప సభాపూజ॥ వరుడు సభాసదులను, 'అథో యే రుద్రరూపేభ్యః'
అనిస్తోత్రించి దక్షిణతాంబూలాదులనిచ్చి 'నమస్సదసే... పరబ్రహ్మణే నమః' అని
నమస్కరించగా సభాసదులు 'బహుస్వ......రాజాధిపతి' అని ఆశీర్వదించి, వరుని

ఇతి మంత్రేణ సన్తుత్య సదక్షిణాతాంబూలాని దత్వా నమత్స
దసి సదస్పతయే. నమస్సఖినా పురోగణాన్చక్షుషే. నమో దివేనమః॥
పృథివ్యై నమః। యువభ్యోనమః॥ ఆసీనేభ్యో యజామదేవాయ విశత్
నమస్సదస్యేభ్యః ప్రమథగణేభ్యః సదస్యేభ్యో రుద్రగణేభ్యో నమః।
సదస్యేభ్యో అమరగణేభ్యోనమః। సదస్యేభ్యో మాహేశ్వరగణేభ్యో
నమః। పరబ్రహ్మణేనమః। ఇతి శిష్టనమస్కారం కృత్వా అథ (బహు
గ్వై బహ్వాశ్వాయై బహ్వజావికాయై బహువ్రీహియవాయై బహుమా
షతిలాయై। బహుహిరణ్యాయై। బహుహస్తికాయై। బహుదాసపూరు
షాయై రయిమత్యై పుష్టిమత్యై। బహురాయస్పోషాయై రాజాస్తు॥
సామ్రాజ్యం భోజ్యం స్వారాజ్యంవై రాజ్యం పారమేష్ఠ్యం రాజ్యం
మహారాజ్యమాధిపత్యం) సోమోవా ఏతస్య రాజ్యమాధత్తే యోరాజా
సన్। రాజ్యోవా సోమేన యజతే। దేవసువామేతాని హవీంషిభ
వంతి ఏతావంతోవై దేవానాగ్ంసవాః॥ తఏవాస్మై సవాన్ప్రయ
చ్ఛంతి తయేనం పునస్సువంతే రాజ్యాయ। దేవసూ రాజాభవతి
ఇతి మంత్రాభ్యాం భక్తమహేశ్వరా ఆశీర్వచనం కృత్వా మంత్రాక్ష
తాన్ వర శిరసి నిక్షిపేత్॥

అథ కన్యాదానార్థం వినియోజ్యస్య జలస్య శుద్ధిం కుర్యాత్।
తద్యథా॥ పురోధాః వరదక్షిణతః ఉదఙ్ముఖ ఉపవిశ్య వధూవరయో
ర్మధ్యే ప్రాగగ్రానుదగగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య తేషుతైజసం శుద్ధతీర్థాది
జలపూర్ణకలశం నిధాయ. వ్రీహియవానారోప్య. గంధపుష్పాదిభిరలం
కృత్య, దూర్వాపల్లవైస్సుఖమాస్తీర్య, అబ్లింగాభిరృగ్భిరభిమంత్రయేత్।
తత్రమంత్రాః (ఆపోహిష్ఠా మయోభువ స్తాన ఊర్జేదధాతన మహే
రణాయచక్షసే యోవశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతే హనః ఉశతీ

శిరస్సుపైన అక్షతలను వేసెది.

అనంతరము పురోహితుడు వరుని కుడిప్రక్కలో ఉత్తరముఖుడై కూర్చొని మధ్యన పూర్వాగ్రమునకేగాని ఉత్తరమునకేగాని అగ్రములుండునట్లు దర్భలనుపరచి దానిపై పుణ్యజలముచేనింపిన ఒక కలశమునుంచి గంధపుష్పాదుల నలంకరించి “ఆపోహిష్ఠా...స్వస్తిభిస్సదానః” అను మంత్రముచే అభిమంత్రించెది. అనంతరము మంగళ

రివ మాతరః తస్మా అరంగమామవో యస్య క్షయాయ జిన్వథ ఆపో జనయథా చ నః॥ ౧॥ ఆపో యం వః ప్రథమం దేవయంత ఇంద్రపాన మూర్మిమకృణ్వతేళః। తం వో వయం శుచిమరిప్రమద్య ఘృతప్రుషం మధుమంతం వనేమ। తమూర్మిమాపో మధుమత్తమం వో ఽపాం నపాదవత్వాశుహేమా। యస్మిన్నింద్రో వసుభిర్మాదయాతే తమశ్యామ దేవయంతో వో అద్య॥ ౨॥ శతపవిత్రాః స్వధయా మదంతీః దేవీర్దేవానామపి యంతి పాథః। తా ఇంద్రస్య న మినంతి వ్రతాని సింధుభ్యో హవ్యం ఘృతవజ్జుహోత॥ ౩॥ యాః సూర్యో రశ్మిభిరాతతాన యాభ్య ఇంద్రో అరదద్గాతుమూర్మిం। తే సింధవో వరివో ధాతనా నో యూయం పాత స్వస్తిభిస్సదా నః॥ ౪॥) అథ స్థలం కృతవేశ్మని తూర్యమంగళఘోషక్రియామాణే మంటపే పూర్వపశ్చిమయోః హస్తాంతరాళం విహాయ శ్వేతతండులైః ద్వౌ రాశీ ప్రత్యేకం ప్రస్థపరిమితౌ కృత్వా తన్మధ్యే కుంకుమాది స్వస్తికాంకితకాండపటం ఉత్తరదిశం మాహేశ్వరా ధారయేయుః అథ పూర్వరాశౌ ప్రత్యఙ్ముఖం వరం పశ్చిమరాశౌ చ ప్రాఙ్ముఖీం కన్యాం గుడజీరకయుతపాణీ స్థాపయేయుః తౌ వధూవరౌ ఇష్టదేవతా ధ్యాయంతౌ సమాహితౌ తిష్ఠేతాం అథ మాహేశ్వరా స్సూర్యాసూక్త సంజ్ఞ సత్యేనోత్తభితేతి సూక్తం పఠేయుః॥

అథ సూర్యాసూక్తమ్

సత్యేనోత్తభితా భూమిః సూర్యేణోత్తభితా ద్యౌః। ఋతేనాదిత్యాస్తిష్ఠంతి దివి సోమో అధిశ్రితః॥ సోమేనాదిత్యా బలినస్సోమేన

వాద్యము లగుచుండగా వివాహమంటపమందు పూర్వదిశయందొక బియ్యపుకుప్పను పశ్చిమ దిశయందొక రాశిని జేసి ఆరెంటిమధ్యన శుభసూచకములగు కుంకుమాదులచే నలంకరింపబడ్డ తెరవస్త్రమును మాహేశ్వరు లుత్తరదిక్కునకు కొంగుండునటుల బట్టుకొని నిలబడవలయును. తర్వాత పూర్వదిక్కు బియ్యపురాశిపైన వరుని పశ్చిమముఖముగాను పశ్చిమదిశ బియ్యపురాశిపైన కన్యను పూర్వముఖముగాను ఒకరిముఖ మొకరికి గనుపించకుండునటుల (తలలు క్రిందికివంచి) నిలబెట్టి వధూవరులిద్దరి దోసిలియందు ప్రత్యేకముగా జీలకర్ర బెల్లముంచి మాహేశ్వరులు 'సత్యేనోత్తభితా' మొదలుకొని

పృథివీమహీ॥ అథోనక్షత్రాణా మేషాముపస్థే సోమఆహితః॥ సోమం మన్యతే పపివాన్యత్సం పింషంత్యోషధిం సోమం యంబ్రహ్మాణో విదుర్న తస్యాశ్నాతికశ్చన॥ అచ్ఛద్విధానై ర్గుపితో బార్హతైస్సోమరక్షితః। గ్రావ్ణామిచ్ఛృణ్వన్తిష్ఠసి నతేఅశ్నాతిపార్థివః॥ యత్వా దేవప్రపిబంతి తతఆప్యాయసే పునః వాయుస్సోమస్య రక్షితా సమానాం మాసఆకృతిః॥౧॥

రైభ్యాసీదనుదేయీ నారాశంసీన్యోచనీ సూర్యాయా భద్రమిద్వాసో గాథయైతి పరిష్కృతం॥ చిత్తిరా ఉపబర్హణం చక్షురా అభ్యంజనం ద్యౌర్భూమిః కోశ ఆసీద్యదయాత్సూర్యా పతిం। స్తోమా ఆసన్ప్రతిధయః కురీరం ఛంద ఓపశః సూర్యాయా అశ్వినావరాగ్నిరాసీ త్పురోగవః సోమో వధూయుర భవదశ్వినా స్తాముభా వరా సూర్యాం యత్పత్యే శంసంతీం మనసా సవితాఽదదాత్ మనో అస్యా అన ఆసీద్ద్యౌ రాసీదుతచ్ఛదిః। శుక్రావనడ్వాహావాస్తాం యదయా సూర్యాగృహం॥౨॥

ఋక్సామాభ్యా మభిహితౌ గావౌ తేసామనావితః శ్రోత్రంతే చక్రే ఆస్తాం దివిపంథాశ్చరాచరః॥ శుచీతే చక్రే యాత్యావ్యానో అక్షఆహతః అనోమనస్మయం సూర్యారోహత్ ప్రయతీపతిం॥ సూర్యాయావహతుః ప్రాగాత్ సవితాఽయమవాసృజత్. అఘాసు హన్యంతే గావోఽర్జున్యోః పర్యుహ్యతే। యదశ్వినాపృచ్ఛమానావయాతం త్రిచక్రేణవహతుం సూర్యాయాః విశ్వేదేవా అనుతద్వామజానన్పుత్రః పితరావవృణీతపూషా। యదయాతం శుభస్పతీవరేయం సూర్యాముపకైకం చక్రం వామాసీత్క్వదేష్ట్రాయతస్థుః॥౩॥

ద్వేతే చక్రే సూర్యే బ్రహ్మాణ ఋతుథావిదుః। అథైకంచక్రం యద్గుహాత తద్ధాతయ ఇద్విదుః॥ సూర్యాయై దేవేభ్యో మిత్రాయవరుణాయచ। యేభూతస్యప్రచేతస ఇదంతేభ్యోఽకరంనమః పూర్వాపరం

[1] 'సముద్రేప్సిద ధాతునా' అనుతొమ్మిది పన్నములను జరుపుచుండగా శుభాంగనలు శోభన పాటలు పాడుచుండ వధూవరులు తమ మనస్సునందు ఇష్టదేవతా ధ్యాన మొనర్చుచుండ పురోహితుడు ముందుచెప్పు మంగళాష్టకములను చెప్పుచు ....

చరతో మాయయైతౌ శిశూ క్రీళంతౌ పరియాతో అధ్వరం విశ్వా
న్యన్యో భువనాఽభిచష్టఋతూనన్యో విదధజ్జాయతేపునః నవో న
వో భవతి జాయమానోఽహ్నాం కేతురుషసామేత్యగ్రం। భాగందేవేభ్యో
విదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతే దీర్ఘమాయుః॥ సుకింశుకం
శల్మలిం విశ్వరూపం హిరణ్యవర్ణం సువృతం సుచక్రం ఆరోహసూ
ర్యే అమృతస్యలోకం స్యోనంపత్యేవహతుంకృణుష్వ॥ ౧॥

ఉదీర్ష్వాతః పతివతీహ్యేషా విశ్వావసుం నమసాగీర్భిరీళే। అన్యా
మిచ్ఛపితృషదం వ్యక్తాం సతేభాగోజనుషా తస్యవిద్ధి॥ ఉదీర్ష్వాతో
విశ్వావసో నమసేళామహేత్వా అన్యామిచ్ఛప్రఫర్వ్యం సంజాయాం
పత్యాసృజ। అనృక్షరా ఋజవస్సంతు పంథా యేభిస్సఖాయో యంతి
నోవరేయం సమర్యమా సంభగోనో నినీయాత్సం జాస్పత్యం సుయమ
మస్తుదేవాః॥ ప్రత్వాముంచామి వరుణస్యపాశాద్యేనత్వా బధ్నాత్సవి
తాసుశేవః। ఋతస్యయోనౌ సుకృతస్య లోకేరిష్టాంత్వా సహపత్యా
దధామి। ప్రేతోముంచామి నాముతస్సుబద్ధా మముతస్కరం।
యథేయమింద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రా సుభగాసతి॥ ౨॥

పూషాత్వేతో నయతు హస్తగృహ్యాశ్వినా త్వాప్రవహతాం
రథేన। గృహాన్గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాసోవశినీత్వం విదథమావదాసి॥
ఇహప్రియం ప్రజయా తే సమృధ్యతా మస్మిన్గృహే గార్హపత్యా
య జాగృహి। ఏనాపత్యాతన్వ సంసృజస్వాధాజివ్రీవిదథమావదాథః॥
నీలలోహితం భవతి కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే। ఏధంతే అస్యాజ్ఞాతయః
పతిర్బంధేషు బధ్యతే॥ పరాదేహి శాముల్యం బ్రహ్మభ్యో విభజా
వసు। కృత్యైషాపద్వతీభూత్వ్యా జాయావిశతేపతిం॥ అశ్రీరాతనూ
ర్భవతి రుశతీపాపయాఽముయా। పతిర్యద్వధ్వోవాససాస్వమంగమభిధి
త్సతే॥ ౩॥

యేవధ్వశ్చంద్రం వహతుం యక్ష్మాయంతి జనాదను పునస్తా
న్యజ్ఞియా దేవానయంతు యతఆగతాః॥ మావిదన్పరిపంథినో యఆసీ
దంతి దంపతీ। సుగేభిర్దుర్గమతీతా మపద్రాంత్వరాతయః॥ సు
మంగలీరియం వధూరిమాం సమేతపశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై దత్వా

యాం ధారాస్తం విపరేతన। తృష్టమేతత్కటుకమేతదపాష్ఠవద్విషవన్నైతదత్తవే। సూర్యాం యో బ్రహ్మా విద్యాత్స ఇద్వాధూయమర్హతి॥ ఆశసనం విశసనమథో అధివికర్తనమ్। సూర్యాయాః పశ్య రూపాణి తాని బ్రహ్మా తు శుంధతి॥ ౭॥

గృభ్ణామి తే సౌభగత్వాయ హస్తం మయా పత్యా జరదష్టిర్యథాసః॥ భగో అర్యమా సవితా పురంధిర్మహ్యం త్వాదుర్గార్హపత్యాయ దేవాః। తాం పూషంఛివతమామేరయస్వ యస్యాం బీజం మనుష్యా వపంతి॥ యా న ఊరూ ఉశతీ విశ్రయాతే యస్యాముశంతః ప్రహరామ శేపమ్॥ తుభ్యమగ్రే పర్యవహంత్సూర్యాం వహతునా సహ। పునః పతిభ్యో జాయాం దా అగ్నే ప్రజయా సహ॥ పునః పత్నీమగ్నిరదాదాయుషా సహ వర్చసా। దీర్ఘాయురస్యా యః పతిర్జీవాతి శరదః శతమ్॥ సోమః ప్రథమో వివిదే। గంధర్వో వివిద ఉత్తరః। తృతీయో అగ్నిష్టే పతిస్తురీయస్తే మనుష్యజాః ॥౮॥

సోమో దదద్గంధర్వాయ గంధర్వో దదదగ్నయే। రయిం చ పుత్రాంశ్చాదాదగ్నిర్మహ్యమథో ఇమామ్॥ ఇహైవ స్తం మా వి యౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। క్రీళంతౌ పుత్రైర్నప్తృభిర్మోదమానౌ స్వే గృహే। ఆ నః ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతిరాజరసాయ సమనక్త్వర్యమా। అదుర్మంగలీః పతిలోకమా విశ శం నో భవ ద్విపదే శం చతుష్పదే॥ అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధి శివా పశుభ్యః సుమనాః సువర్చాః। వీరసూర్దేవకామా స్యోనా శం నో భవ ద్విపదే శం చతుష్పదే॥ ఇమాం త్వమింద్ర మీఢ్వః సుపుత్రాం సుభగాం కృణు। దశాస్యాం పుత్రానా ధేహి పతిమేకాదశం కృధి। సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే భవ। సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాం భవ। ననాందరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధి దేవృషు॥ సమంజంతు విశ్వే దేవాః సమాపో హృదయాని నౌ। సం మాతరిశ్వా సం ధాతా సము దేష్ట్రీ దధాతు నౌ॥ ౯॥ ఇతి సూర్యాసూక్తం.

తద్దైవపురంధ్ర్యో మంగళగీతీః కుర్యుః। తదేవలగ్నమితి శ్లోక పఠనపూర్వకం కల్యాణైకనిధాన మిత్యాది మంగళాష్టకే పఠ్యమానే॥

అథమంగళాష్టకం॥

కల్యాణాద్రౌ నిధానభూతమితి యత్ఖ్యాతాల్గురుద్రాదిభిః ప్రఖ్యాతోపనిషద్భిరధ్యవసితం విధ్వస్తపాపవ్రజం॥ భస్మేతి స్మృతిమాత్రతో భువి నృణాం మానిందప్రభోగప్రదం। రుద్రాణీ రమణప్రియం తదమితం కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౧॥

లోకే శ్రీశిశిరక్షమాధరసుతా కాంతాక్షిపంకేరుహాస్యం దిక్షీరకణోదితంహి యదితి ఖ్యాతం పురాణేశ్వృతౌ॥ శ్రేయస్సాధనతాం దధాన మనిశం శైవప్రమోదావహం రుద్రాక్షం శ్రితరక్షకం తదమితం కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౨॥

స్వాంతర్గర్భిత సర్వమంత్రకలనాలబ్ధవ్య నానాఫలం। స్వారం స్వారమిహాస్మరారిసదనం పంచాక్షరం పావనం॥ యచ్ఛైభవాః ప్రతరంతి దుస్తర మహాసంసారవారాంనిధిం। భూయస్తద్వరమంత్రరత్నమమితం కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౩॥

అజ్ఞానాతిశయాధికాంధతమసాత్యంధస్యపుంసస్సదా। సుజ్ఞానాంజనసాధనేన మహతా చక్షుస్సమున్మీలితం॥ యేనస్వేచ్ఛయ తుచ్ఛభూరికరుణా కల్లోలినీ వల్లభః। శ్రీమాన్ సద్గురు రత్రసైష భగవాన్ కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౪॥

సంబంధాతిశయం సమావిరచయత్యాగాంగ యోగాంగ సద్భోగాంగ ప్రతిభేద భిన్నతనుషు శ్రుత్యంతసంఘస్తుతం॥ లింగాంగద్వయ సామరస్య విలసచ్చేతస్స్వరూపప్రదం। లింగం శ్రీకరముత్తమం తదమితం కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౫॥

జానాతీహ ముహుః క్షితావతిశయం విశ్వప్రకాశం ప్రభుం। వేదాంతైః ప్రతిపాదితం పరశివం స్వీయస్వరూపేణ యః॥ నానాఘోరతరాఘపూగతిమిర ప్రధ్వంసనద్యోమణి స్సోయం శ్రీవరజంగమస్సమధికం కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౬॥

జ్యోతిష్కులచే నిర్ణయించబడిన కాలమునకు సరిగా కాండపటమును ఉత్తరదిక్కునకు లాగుకొని కన్యచే వరునిశిరస్సుపైనను వరునిచే కన్యాశిరస్సునందును తదేవలగ్నమని గుడజీరకము పెట్టించవలయును.

పీత్వా యత్పరమం పవిత్రమమలం కైలాసశైలోల్లస చ్ఛర్వో దగ్రి వరప్రదేశపదవీ సోపానభూతం సదా॥ భక్త్యా భూమితలే సమీహితతతిం సంప్రాప్నువంత్యాదరా త్తత్పాదోదక మిష్టదం సమధికం కుర్యాత్సదా మంగళం॥౭॥

జుష్ట్వా యం శ్రుతిశంసితం పురహరప్రేమ ప్రకర్షాస్పదం। శస్తంధ్వస్త సమస్త దుష్కృతగణం స్వశ్రేయసం శ్రీప్రదం॥ సాంద్రానందభరా భవంతి పురుషాస్సర్వేపి చోర్వీతలే। హృద్యస్సత్త్రివిధః ప్రసాదనిచయః కుర్యాత్సదా మంగళం॥౮॥

స్పష్టాష్టావరణ ప్రచారచతుర శ్రీవీరశైవాగ్రణీః పంచాచార విచారచారుచతుర స్స్వచ్ఛాంతరంగస్సదా॥ సంఖ్యావజ్జన గీయమాన విలసన్మాహాత్మ్య సంభావితా। భక్తానుగ్రహ కృత్పురాతన గణాః కుర్యాత్సదా మంగళం॥౯॥

లోకేష్టావరణాఖ్య మంగళమిదం సర్వేష్టసిద్ధిప్రదం। భక్త్యా యః పఠతి ప్రహృష్టహృదయః శ్రావ్యస్స్యాః సుధీభిర్ముహుః॥ శ్రీనిర్వాణముదాత్తయే విరచితం యోవాశృణోత్యాదరాత్ పుంసస్తస్య సదా శివస్సమధికం కుర్యాత్సదా మంగళం॥౧౦॥ సుముహూర్తస్సావధానః సులగ్నం సావధానః॥

తరువాత వరుడు వధూముఖమును "అభ్రాతృఘ్నీం......సవితున్నృవ" అని చెప్పుచు చూడవలయును. వధువు వరునిముఖమును 'అఘోర......చక్షుర్వదే' అని వరునిచే జెప్పబడుచుండగా జూడవలయును. అనంతరము 'అన్నృక్షరా...దేవాః' అని చెప్పుచు వరుని పశ్చిమదిశబియ్యపురాశిపై పూర్వముఖునిగాను వధువును పూర్వదిశ యొక్క తండులరాశిపై పశ్చిమముఖినిగాను నిలబెట్టించవలయును. పిదప వరుడు దర్భ యొక్క అగ్రముచే కన్యయొక్క కనుబొమలమధ్యమందు 'ఓంభూః...... ప్రచోద యాత్" అని స్పృశించేది. తదనంతరము దాత కన్యాదానమును జేయుననెట్లనగా, తాను సతీసమేతుడై వధూవరుల దక్షిణభాగమందు ఉత్తరముఖుడై కూర్చొని "పుణ్యాహం......బుద్ధింభవంతో బ్రువంతు" అని మూడుసార్లు మాహేశ్వరులను గురించి చెప్పిన తదుపరి మాహేశ్వరులును 'ఓంపుణ్యాహం' అని అటులే మూడుసార్లు పలికించవలయును. అనంతరము మరల మాహేశ్వరులు "శివాఆపస్సంతు...నక్షత్రసంప దస్తు" అని చెప్పేది. పిదప దాతృవు ఆచమన ప్రాణాయామములను జేసికొని అక్షతలను హస్తమందిడుకొని 'ఓంఅస్య శ్రీమదాదిపరమేశ్వర' అనునదిమొదలుకొని 'కన్యాదాన మహంకరిష్యే' అనువరకుగల మహాసంకల్ప పఠనపూర్వకము.

జ్యోతిషోక్తేన ప్రదిష్టకాలే కాండపట ముదగపసార్య। సుముహూర్తోస్త్విత్యుక్తే వధూవరాభ్యాం పరస్పరం గుడజీరకావకిరణం కారణీయం। తతో వరః (అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహస్పతే। ఇంద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యం తామస్యై సవితుస్సువ) ఇతిజపన్ కన్యాం నిరీక్షేత। (అఘోర చక్షురపతిఘ్న్యేధి శివాపశుభ్యస్సుమనా స్సువర్చాః వీరసూర్దేవకామా స్యోనాశంనో భవద్విపదేశం చతుష్పదే) ఇతి కన్యయా నిరీక్ష్యమాణో జపిత్వా (అనృక్షరా ఋజవస్సంతు పంథాయేభిస్సఖా యోయంతినో వరేయం। సమర్యమా సంభగోనో నినీయాత్సంజాస్పత్యం సుయమమస్తు దేవాః) ఇతి వరం ప్రాఙ్ముఖం వధూం ప్రత్యఙ్ముఖీం చ కుర్యాత్. తతో వరః దర్భాగ్రేణ తస్యాః భ్రువోర్మధ్యం వ్యాహృతిభిః పరిమృజ్య దర్భం నిరస్య అపఉపస్పృశేత్. అథ దాతా వధూవరదక్షిణతః పత్నీసహిత ఉదఙ్ముఖ ఉపవిశ్య పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు. స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు. ఋద్ధింభవంతో బ్రువంతు. ఇత్యేవం త్రివారం మందమధ్యమోచ్చస్వరైర్వాక్యత్రయం మాహేశ్వరాన్ప్రత్యుచ్చార్య తథామాహేశ్వరైరపి ఓం పుణ్యాహం ఇత్యాద్యుక్త్వా శివాఆపస్సంతు సౌమనస్యమస్తు అక్షతమరిష్టంచాస్తు దీర్ఘమాయుశ్శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు. తిథికరణ ముహూర్తనక్షత్ర సంపదస్తు. ఇత్యుక్తే ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య పవిత్రాక్షతపాణిః మహాసంకల్పపూర్వకం దేశకాలౌ నిర్దిశ్య.

అథ మహాసంకల్పప్రారంభః

ఓం అస్య శ్రీమదాది పరమేశ్వరస్య నిత్యనిరుపమ నిరవధికాప్రమేయ మహిమమహిత మాయాశక్త్యాభ్రియమాణ మహాజలౌఘ మధ్యే పరిభ్రమతాం క్రమాద్దశగుణోత్తరైరవ్యక్త మహదహంకార పృథివ్యప్తేజో వాయ్వాకాశాద్యావరణైః పరివేష్టితానా మనేకకోటి బ్రహ్మాండానామేకతమేస్మిన్ మహతిబ్రహ్మాండమండలే ఆదిశక్తికూర్మ వరాహానంతోపరిభాగ ప్రతిష్ఠితానాం అతల వితల సుతల తలాతల రసాతల మహాతల పాతాళాఖ్య సప్తలోకానామూర్ధ్వభాగే భూలోక

భువర్లోక సువర్లోక మహర్లోక జనోలోక తపోలోక సత్యలోకాఖ్య సప్తలోకానామధోభాగే, మహానాళాయమాన ఫణిరాజశేష సహస్రఫణామండల మండితే, ఐరావత పుండరీక వామన కుముదాంజన పుష్పదంత సార్వభౌమ సుప్రతీకాఖ్యాష్టదిగ్వేతండ శుండాదండోత్తంభితే అయోధ్యా మధురా మాయా కాశీ కాంచ్యవంతీ ద్వారవత్యశోకవతీ భోగవతీ సిద్ధవత్యమరావతీ తేజోవతీ సంయమినీ రక్షోవతీ సింధుమతీ గంధవత్యలకావతీ యశోవతీ ప్రభృత్యనేకపుణ్యపురీ విరాజితే ఇంద్రాగ్ని యమ నిఋతి వరుణ వాయు కుబేరేశానాఖ్యాష్టదిక్పాలపాలితే అనలానిల ప్రత్యూషప్రభాస సోమాధ్వర ధ్రువాపాఖ్యాష్టవసువిరాజితే సూర్య చంద్రాంగారక బుధ బృహస్పతి శుక్ర శనైశ్చర రాహు కేత్వాఖ్య నవగ్రహపరిపాలితే ఆవహ నివహ సంవహోనువహ ప్రవహోద్వహ పరివహాఖ్య సప్తమరుత్సంచార సంజీవితజీవనికురంబే వింధ్యారణ్య దండకారణ్య చంపకారణ్య శ్వేతారణ్య నైమిశారణ్య ద్వైతారణ్య గుహారణ్య దేవదారువనేక్షువన కదలికాఖ్య దశారణ్యమండితే శివ శంభు పినాకీ గిరిశ హర స్థాణు భర్గ భైరవ సదాశివ కపాలీశ్వరాఖ్యైకాదశ రుద్రవిద్యోతితే మిత్రార్య మత్వష్టధాతృ వివస్వద్వరుణ భగాంశుమదింద్రపర్జన్య విష్ణుపూషాఖ్య ద్వాదశాదిత్య ప్రకాశితే హరిశ్చంద్ర నళ పురుకుత్స పురూరవ సగర కార్తవీర్యాఖ్య షట్చక్రవర్తిపాలితే భిండివాల దండ భ్రుశుండి నళిక ముసల చక్ర లవిత్ర కాళ రాత్రి మ్రిఘణ బాణ స్థూణ శక్తితోమర పరిఘ పట్టస మాష్టిక కుంతేద శకంటక ప్రాస పాశ ముద్గర శతఘ్ని సీర గదా గోశీర్ష మయూఖి యాపన పినాకాశీ ధేను కాస్త రేఖా హస్తాముక్త వజ్రాఖ్య ద్వాత్రింశదాయుధమండల మండితే దోర్దండ శ్రీరామ జామదగ్న్య దిలీపాంగ గయాంబరీష శశబిందు శిబి మాంధాతృ మరుత్త భరత యయాతి పృథు భగీరథ రంతిదేవ సుహోత్రాఖ్య షోడశభూపాలపాలితే విశాలాక్షీ మీనాక్షీ కామాక్షీ సింహికా శంకరీ కుబ్జికా మహాలక్ష్మీ మహాదేవీ మహాకాళీ పార్వతీ సుప్రభా భ్రమరాంబికా వింధ్యవాసిని

యోగినీ హిమరూపిణీ మాణిక్యదేవీ కాద్రివేయా వ్రాణీ-కాఖ్యా
ష్టాదశపీఠ దేవీసమలంకృతే యమనియమాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యా
హార ధ్యానధారణ సమాధ్యష్టాంగ యోగనిష్ఠానిస్పృహ నిజలింగ
నిష్ఠ శ్రీనందిభృంగిరిటి వీరక వీరభద్ర పుష్పదంత అండాభరణ దండ
పాణి చండీశ్వర కారుక రేణుక వికర్ణ విజయకర్ణ ఘంటాకర్ణ రేణుక
కర్ణ గోకర్ణ రేవణసిద్ధ మరుళసిద్ధ ఏకోరామ పండితారాధ్య సుకేతు
రురు ఉపమన్యు భృగు దధీచి గౌతమ దుర్వాసాది అనేకమునిగణ
విరాజితే మలయమహేంద్ర సహ్యాశుక్తి మదృక్షవద్వింధ్యపారియా
త్రాఖ్య సప్తకులాచలవలయితే ఋష్యమూక మతంగ కిష్కింధమా
ల్యవద్గిరిణ్యా శృంగాఖ్య పంచమహానగసమధిష్ఠితే లవణేక్షుసురాసర్పి
ర్దధిక్షీర శుద్ధోదకాఖ్య సప్తసముద్రపరివృతే వేదవేదాంగేతిహాసాగ
మన్యాయ కావ్యాలంకారనాటక గానకవిత్వ కామశాస్త్రద్యూతనై
పుణ్య దేశభాషాజ్ఞానలిపి కర్మవాచనసమస్తావధాన స్వరశాస్త్ర శకున
సాముద్రిక రత్నపరీక్షా స్వర్ణపరీక్షాశ్వలక్షణ గజలక్షణ మల్లవిద్యా
పాకకర్మ దోహళగంధవాద ధాతువాద ఖనివాద రసవాదాగ్నిస్తంభ
జలస్తంభ వాయుస్తంభ ఖడ్గస్తంభవశ్యాకర్షణ మోహన విద్వేష
ణోచ్చాటన మారణకాలవంచన వాణిజ్యపాశుపాల్య కృష్యాసవ
కర్మలావుకయుద్ధ మృగయా రతికౌశల వశ్యకరణీ ద్యూతకరణీ
చిత్రలోహపాషాణ మృద్దారువేణు చర్మాంబరక్రియా చౌర్యౌషధ
సిద్ధి మంత్రసిద్ధి స్వరవంచన దృష్టివంచనాంజన జలప్లవన వాక్సిద్ధి ఘటి
కాసిద్ధి పాదుకాసిద్ధీంద్రజాలమహేంద్రజాలాఖ్య చతుష్షష్టి విద్యాని
షద్యాయమాన నిరవద్య విద్వజ్జన విద్యోతితే అంగవంగకళింగ కాశ్మీర
కాంభోజ కామరూప సౌవీర సౌరాష్ట్ర మహారాష్ట్ర బంగాళ
నేపాళ మలయాళ కేరళ సింహాళ చోళ పాంచాళ కోసల కుంతళ
జ్వాలా సాల్వ మగధ మాగధ మాళవ మత్స్య వత్స మద్ర మైంద
సింధుసైంధవాంధ్ర గాంధార విదర్భ లాట వరాట కర్ణాట ద్రవిడ
ద్రావిడ పాండ్య పుళింద పారసీక బాహ్లీక బర్బర కేకయ కురు
కిరాత దశార్ణ హూణ టెంకణ కొంకణ యవన శూరసేన ఘూర్జర

విదేహ చేది భోజావంత్యాఖ్య షట్పంచాశద్దేశ సమలంకృతే భాగీరథీ
భీమరథీ సరస్వతీ గౌతమీ నర్మదా యమునా కృష్ణవేణీ వేణుకా
తుంగభద్రా చంద్రభాగా వరుణా మలాపహారిణీ కావేరీ కపిలా
కౌండినీ కృతమాలా విశాలా తాపసీ పూర్ణమా తామ్రపర్ణీ వేగ
వతీ హేమావతీ వేత్రవతీ నేత్రవతీ విశోకా కౌశికీ గండకీ గోముఖీ
పినాకినీ పుణ్యదా ద్యనేకమహానదీ విరాజితే వారాణసీ చిదంబర
శ్రీశైలాహోబల వేంకటాచల శ్రీరంగ సేతు జంబుకేశ్వర కుంభ
ఘోణ హాలాస్య గజారణ్య గోకర్ణ రామనాధ పురావర్త పురానంత
శయనామరగిరి యాదవగిరి మహాబలగిరి కరిగిరి కకుద్గిరి శ్వేతగిరి
గోవర్ధనగిరి త్రిమకుట గయా ప్రయాగాద్యనేక పుణ్యక్షేత్రయుతే
బ్రాహ్మీ మాహేశ్వరీ కౌమారీ వైష్ణవీ వారాహీ ఇంద్రాణీ చాముం
డాఖ్య సప్తమాతృకావిరాజితే సావిత్రీ సత్యవతీ దమయంతీ మద
యంతీ లోపాముద్రా సుకన్యా సుకేశినీ సుశీలానసూయారుంధతీ
ప్రభృతి మహాపతివ్రతాసందోహ సమలంకృతే రమ్యరమణ ద్వార
కా సింహళ కైవల్య మలయాశ్వ భద్రకేతు గోభిలావంత్య పుష్కర
ఋషభ రైవత నిర్మోచనీయామ్య పారావారాలంకార సౌరకృత మా
లాఖ్యాష్టాదశోపద్వీప విరాజితే పంచాశత్కోటి యోజన విస్తీర్ణేఽ
స్మిన్ భూమండలే సుందరతర చందన మందార కోవిదార కుటల వట
పాటల కరవీర కురంటక కంటకీ పిప్పల కర్పూర కదళీ ఖర్జూర
నారికేళ రసాల తమాల తాళ హింతాళ కృతమాల సరళ
వకుళ మంజుళ పున్నాగ జంబూ జంబీర నింబ కదంబ సారంగ లవంగ
రుద్రాక్షేక్షు కపిత్థాశ్వత్థ బిల్వ భల్లాతక సల్లకీ బదరీ లికుచ చంపక
కేతక కుద్దాల బంధూక సింధువార పిచుమందౌదుంబర పలాశ
పారిజాతాద్యనేకానోకహ నివహ నిరంతర మనోహర నందనవన వ్రీడా
కర క్రీడావన విహార దేవదానవ గరుడ గంధర్వ కిన్నర కింపురుష సిద్ధ
సాధ్య విద్యాధర యక్ష రాక్షసాది దివ్యజన నివాససమలంకృత
శీతాంభశ్శ్రీ బిందు ముకుంద మందర కళింద వైకంకతమణిశైల
శక్రశైల మహాకపిల మహాశైల పంచశైల గజశైల భద్రశైల

శ్రీశైల వసుధా రవ సుమార కుమార కాలంజర కౌంజర పాండర
పుష్కర వైడూర్య పారియాత్ర సహాస్రి శిఖర మయూర తామ్రాభ
శిఖివాస సురసహంసనాగ కుముద ముకుట త్రికూట కటుశంఖకూట
మహామేఘ సుమేఘ సుగంధ గంధ మాన సుపార్శ్వ సుషేణ
సుపత్ర కనక విరజాది కేసర శిఖరి విసర భాసుర మేరు ధరాధరస్య
దక్షిణాభాగే జంబూ ప్లక్ష కుశ క్రౌంచ శాఖ శాల్మలి పుష్కరాఖ్య
సప్తద్వీపానాం మధ్యే జంబూద్వీపే భారత కింపురుష హరిళావృత
భద్రాశ్వకేతుమాల హిరణ్య కరమణక కురువర్షాఖ్య నవవర్షాణాం
మధ్యే భరతవర్షే ఇంద్ర కశేరు తామ్ర గభస్తి పున్నాగ గంధర్వ
సౌమ్య వరుణ భరతాఖ్య నవఖండానాం మధ్యే భరతఖండే నిరతిశయ
జని నిరూఢ నిఖిలజన కలుషనికరతిమిరఖరకిరణాసదృశ కవేరకన్యకా
కమనీయ కృపీట పూర పరిరింఖద భంగుర మంగళతర తుంగతరంగ
పరంపరాపరిగత పరిపూత పవమాన పరిస్పంద పరమపావన ప్రచురతర
నిఖిలసస్య సమృద్ధి సమేధమాన మేధావిశేషవిద్యోతమాన నిరవద్య
హృద్య జనపోషణ నిస్తాగరిస్తాంధ్రజనపదాదిస్తాన సహ్యాభిధాన గిరి
వరిష్ఠస్యోపరి పరిభాగే దండకారణ్యేస్మిన్ ప్రజాపతిక్షేత్రే పినాకత్రిశూ
ల పరశు గదా ఖడ్గాది మహాయుధధరస్య దివ్యరత్నఖచిత కిరీట హార
కేయూర నూపుర మకరకుండల ప్రముఖప్రస్ఫురదప్రాకృతభూషణా
వళి విభూషితస్య చతురాననపురందరప్రముఖ సకలసురాసుర విసర
శిరస్తటీవిరాజమాన ముకుటఘటిత దివ్యరత్న మరీచిపరంపరా నీరాజితో
పాంత చరణాంభోరుహస్య నిఖిలలోకాను జిఘృక్షాస్వీకృతవృషభవా
హన మూర్త్యాదిపంచవింశతి లీలావైభవస్య చండేశ రామ భార్గవ
బాణ దశాననాది భాగవత విమలతర హృదయాంతరాళ నిరంతరనిర
ర్గళడోలావిహారసమాసక్తస్య గర్భస్థానేకకోటిబ్రహ్మాండ మండలస్య
భగవతో భవానీపతేః లీలాసముద్భూతస్య శారదనీరదపారదసచ్ఛా
య వాగ్దేవతా నిరర్గళనిరంతర విహరణ విలాస భవనాయమాన వద
నారవిందస్య సరసతర సారసనికరభాసురమానససరోవర విహరణ
లాలన మానసరాజహంస వాహనస్య భగవతశ్శంభోరాజ్ఞయా ప్రప

ర్తమానస్యాద్య బ్రహ్మణః ప్రథమ పరార్థే పంచాశద్వత్సరేష్వతీతే
షు ద్వితీయపరార్థే ప్రథమవర్షే ప్రథమమాసే ప్రథమపక్షే ప్రథ
మ దివసే అహ్ని ద్వితీయేయామే తృతీయేముహూర్తే ప్రథమప్రా
యామసమయే పార్థివ కూర్మ ప్రళయానంత శ్వేతవరాహ బ్రాహ్మ
సావిత్ర్యాఖ్య సప్త కల్పానాంమధ్యే శ్వేతవరాహకల్పే స్వాయంభువ
స్వారోచిషోత్తమ తామస రైవత చాక్షుష వైవస్వత సూర్యసావర్ణ
ధర్మసావర్ణి రుద్రసావర్ణి దక్షసావర్ణి బ్రహ్మసావర్ణీంద్రసావర్ణి
వేదసావర్ణ్యాఖ్య చతుర్దశమన్వంతరాణాం మధ్యే సప్తమే వైవస్వత
మన్వంతరే సప్తవింశతి మహాయుగేష్వతీతేష్వష్టావింశతితమే మహా
యుగే కృత త్రేతా ద్వాపర కలియుగాఖ్యానాం చతుర్ణాం యుగానాం
మధ్యే అష్టావింశతి సహస్రోత్తర సప్తదశలక్షాబ్దే కృతయుగే షణ్ణవతి
సహస్రోత్తర ద్వాదశలక్షాబ్దే త్రేతాయుగే చతుష్షష్టి సహస్రోత్తర
అష్టలక్షాబ్దే ద్వాపరయుగేచ సమతీతే ద్వాత్రింశత్సహస్రాన్విత చతు
ర్లక్షాబ్దే వర్తమానే కలియుగే ప్రథమపాదే యుధిష్ఠిర విక్రమ శాలి
వాహన విజయాభినందన నాగార్జున కలిభూపాఖ్య షట్కర్త పురుష
మధ్యపరిగణిత శాలివాహనశకే బౌద్ధావతారే బ్రాహ్మ్యదైవ పిత్ర్య
ప్రాజాపత్య బార్హస్పత్య సౌర చాంద్ర సావన నాక్షత్ర మానాఖ్య
నవమానమధ్యపరిగణితేన చాంద్రమానేన ప్రవర్తమానే ప్రభవా
దీనాం షష్ట్యాస్సంవత్సరాణాం మధ్యే అస్మిన్సంవత్సరే దక్షిణాయ
నోత్తరాయణయోర్మధ్యేఽస్మిన్నయనే వసంతాదీనాం ఋతూనాం
మధ్యేఽముకఋతౌ చైత్రాదీనాంమధ్యేఽముకమాసే శుక్లకృష్ణపక్ష
యోర్మధ్యేఽముకపక్షే ప్రతిపదాదీనాం మధ్యేఽముకాఖ్యాయాం
శుభతిథౌ భానుప్రభృతి వాసరాణాంమధ్యేఽముకవాసరే అశ్విన్యా
దీనాంమధ్యే అముకనక్షత్రే విష్కంభాదియోగానాంమధ్యేఽముక
యోగే బవాదికరణానాంమధ్యేఽముకకరణే అస్మిన్శుభముహూర్తే
గంగావాలుకాభిస్సప్తర్షి మండలపర్యంతం కృతరాశిభిర్దివ్యసహస్రవర్షా
వసానే ఏకైకవాలుకాపకర్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణ సంమిత కాలే
దశపూర్వేషాం దశాపరేషాం మద్వంశ్యానాం పితౄణాం శివసాయుజ్య

సిద్ధ్యర్థం ఇహజన్మని జన్మాంతరేషుచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ సంభావితానాం సమస్తపాపానా మపనోదనార్థం క్షేమస్థైర్య విజయాభయాయురారోగ్యైశ్వర్యాదీనా ముత్తరోత్తరాభివృద్ధ్యర్థం మమాస్మత్కులీనానాంచ నిరతిశయ శివప్రసాదరూప నిరతిశయానందావాప్త్యర్థం కన్యాదానకల్పోక్త ఫలావాప్తయే అనేన వరేణ అస్యాం కన్యాయాం ఉత్పాదయిష్యమాణ సంతత్యా ద్వాదశపూర్వాన్ ద్వాదశపరాన్పురుషాంశ్చ పవిత్రీకర్తుం ఆత్మనశ్చ శ్రీ సదాశివప్రీతయే బ్రాహ్మ్య వివాహవిధినా షోడశమహాదానాంతర్భూతకన్యాదాన మహం కరిష్యే.

ఇతిసంకల్ప్య వరహస్తే హిరణ్యం నిధాయ సపత్నీక ఉత్థాయ ఉదఙ్ముఖ ఏవ పూర్వార్చితకలశోదకం స్వహస్తే గృహీత్వా కన్యాం సంప్రతిగృహ్య కన్యాం కనకసంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతాం| దాస్యామి శంభవే తుభ్యం శివలోక జిగీషయా॥ విశ్వంభరః పంచభూతా స్సాక్షిణ్య స్సర్వదేవతాః| ఇమాంకన్యాం పదాస్యామి పితౄణాం తారణాయచ) ఇతి మంత్రం పఠిత్వా అముకగోత్రోత్పన్నాం [ ] అముష్యప్రపౌత్రీం [ ] అముష్యపౌత్రీం [ ] అముష్యపుత్రీం [ ] అముకనామ్నీం [ ] ఇమాం గౌరీరూపాం కన్యాం అముకగోత్రోత్పన్నాయ [ ] అముష్యప్రపౌత్రాయ [ ] అముష్యపౌత్రాయ [ ] అముష్యపుత్రాయ [ ] అముకనామ్నే [ ] వరాయ తుభ్యం మమ సమస్తపితౄణాం నిరతిశయ శివలోకావాప్త్యాది కన్యాదాన

వరునిహస్తమునకు బంగారమునిచ్చి పూర్వమందు పురోహితునిచే అభిమంత్రించి పెట్టబడిన కలశముయొక్క తీర్థమును తీసికొనిలేచి కన్యను తన హస్తముచే గ్రహించి 'కన్యాం కనక...తారణాయచ' అను మంత్రమును జెప్పి ఒక కంచుగిన్నెయందు వరుని దోసిలినుంచి కన్యచేతికి యొక కొబ్బరికాయనిచ్చి ఆమె దోసిలిని వరునిదోసిలియందుంచి దానిపైన కుడిప్రక్కన నిలబడియున్న తనభార్యచే కలశోదకమును చల్లించుచు ఇటువంటి గోత్రోత్పన్నురాలైన వీరియొక్క మునిమనుమరాలైన వీరల మనుమరాలైన ఇటువంటివారల పుత్రియైన ఈనామముగల గౌరీస్వరూపురాలైన కన్యను ఈగోత్రోత్పన్నుడగు వీరల మునిమనుమడైన వీరి మనుమడగు వీరియొక్క కుమారుడగు ఈ పేరుగల శివస్వరూపుడగు వరునకు దానమొనర్చెదనని చెప్పేది. పిదప 'శంకరప్రీయతాం' అని మనస్సునందు స్మరించుచు సువర్ణములోగూడిన మారేడుపత్రిని "శ్రియై...భవాన్"

కల్పోక్తసంపూర్ణఫలావాప్తిద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మహాం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యస్స్యం ప్రదదే ప్రతిగృహ్ణాతు. భవానితి బ్రువన్. నవకాంశ్య పాత్రోపరిస్థ వరాంజలౌ ఫలయుక్తకన్యాంజలిం నిధాయ స్వదక్షిణభాగస్థభార్యయా కలశోదకధారామవిచ్ఛిన్నాం సేచయన్ మనసా శంకరః ప్రీయతామితిస్మరన్ సహిరణ్యం బిల్వదళం శ్రియై కన్యాంప్రతిగృహ్ణాతుభవానితి నిక్షిప్య। ధర్మేచ అర్థేచ కామేచ నాతి చరితవ్యా త్వయేయం ఇతివదేత్। నాతిచరామీతి వరః ప్రతిబ్రూ యాత్ తతో దాతా గౌరీం కన్యామిమాం విప్ర యథాశక్తివిభూషి తాం। గోత్రాయ శర్మణే తుభ్యం దత్తాం శైవసమాశ్రయ॥ కన్యేమ మాగ్రతో భూయాః। కన్యే మే దేహపార్శ్వయోః। కన్యే మే సర్వతో భూయా స్త్వద్దానాన్మోక్షమాప్నుయాం॥ మమవంశేకులేజాతా। పాలి తావత్సరాష్టకం। తుభ్యం శైవమయాదత్తా॥ పుత్రపౌత్రప్రవర్ధినీఇతి ప్రార్థయేత్. అథవరః పుణ్యాహం భవంతోబ్రువంతుఇత్యాదిదాతృ వదుక్త్వా తథామాహేశ్వరైరపి ఓంపుణ్యాహం ఇత్యాదావుక్తే। కన్యా యాదక్షిణాం సమభిమృశ్య (క ఇదం కస్మా అదాత్కామః। కామా యాదాత్కామో దాతా కామః ప్రతిగృహీతా॥ కామేనత్వా ప్రతిగృ హ్ణామి కామైతత్తేవృష్టిరసి ద్యౌస్త్వాదదాతు) ఇతిజపిత్వా ధర్మప్రజా సంపత్యర్థం కన్యాం ప్రతిగృహ్ణామి। పునరేవద్విఃప్రయుజ్య ఓంస్వస్తి ఇతిబ్రూయాత్। అథపురోధాః దాతృవరావపశ్యన్ (ఋతస్యహిశురు దస్సంతి పూర్వీఋతస్య ధీతిర్వృజినానిహంతి। ఋతస్యశ్లోకోబధిరా

అనివేసేది.పిదప దాత "ధర్మేచ...త్వయేయం" అని చెప్పవలయును.తరువాత వరుడు 'నాతి చరామి' అనివచించవలయును. పిదప దాత 'గౌరీం...ప్రవర్ధినీ' అనిప్రార్థించునది. పిమ్మటవరుడు 'పుణ్యాహం...బుద్ధింభవంతోబ్రువంతు' అని మాహేశ్వరులనుగురించి చెప్పేది. మాహేశ్వరులు 'ఓంపుణ్యాహం' అని మొదటివలెనే నుడువవలయును' వరుడు 'క ఇదం...దదాతు' అనిచెప్పుచు ధర్మసంతానాభివృద్ధికై నిన్నువరించితినని చెప్పుచు కన్యయొక్క కుడిభుజమును ముట్టేది. ఇట్టుల మూడుసార్లుముట్టి 'ఓంస్వస్తి' యని చెప్పవలయు. పిదప పురోహితుడు దాతృవును వరుని చూచుచు 'ఋతస్యహి...మహాతే' అని మూడుసార్లుచ్చరించి 'ఏతద్వస్సత్యమృద్ధిమదస్తు' అనికృతవించేది. పిదప దాతృవు వరునకు కన్యాదానాంగభూతములైన అనుదానములొసంగెదనని సంకల్పించి ,యజ్ఞ

తదర్థకర్ణా బుదానశ్శుచమానఆయోః ॥౧॥ ఋతస్య దృళ్హా
ధరుణాని సంతి పురూణిచంద్రావపుషే వపూంషి। ఋతేన దీర్ఘమిణ
షంత పృక్షఋతేన గావఋతమావివేశుః ॥౨॥ ఋతం యేమాన ఋత
మిద్వనోత్యృతస్య శుష్మస్తురయా ఉగవ్యుః। ఋతాయ పృథ్వీబహులే
గభీరే ఋతాయ ధేనూపరమే దుహాతే ॥౩॥ ఇతి తిస్రో జపిత్వా
ఏతద్వస్సత్యం వృద్ధిమదస్తు. ఇతి బ్రూయాత్. అథ దాతా. కన్యా
దానాంగాన్యనుదానాని కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య (యజ్ఞసాధనభూతాయా
విశ్వస్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వరూపధరో దేవః ప్రీయతామనయా గవా)
ఇతివరాయ గాం దద్యాత్. (సర్వసస్యాశ్రయా భూమిర్వరాహేణ
సముద్ధృతా। అనంతసస్యఫలదా అతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛతు) ఇతి
యథాశక్త్యా ధరాం దద్యాత్ (హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభా
వసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛతు) ఇతిసువర్ణదానం
కుర్యాత్ (అశూన్యశయనం నిత్యమనూనాం శ్రియమున్నతిం। సౌభా
గ్యం దేహ మే పుష్టిం శయ్యాదానేన శంకర)ఇతిశయ్యాదానంకుర్యాత్.
(హిరణ్యగర్భసంభూతం సౌవర్ణంచాంగులీయకం। సర్వప్రదం ప్రయ
చ్ఛామి ప్రీణాతు గిరిజాపతే) ఇత్యంగులీయకదానం కృత్వా (క్షీరోద
మథనే పూర్వముజ్వలం కుండలద్వయం। శ్రియాసహ సముద్భూతం
దదేశ్రీః ప్రీయతాంసదా) ఇతికర్ణకుండలద్వయం దద్యాత్। (యాని
పాపాన్యనేకాని కామోద్థానికృతాని వై। కాంస్యపాత్రప్రదానేన తాని
నశ్యంతుమేసదా) ఇత్యనేన కాంస్యపాత్రం దద్యాత్. (పరాపవాద
పైశున్యాదభక్ష్యస్యచభక్షణాత్। ఉత్పన్నపాపం దానేనతామ్రపాత్రస్య
నశ్యతు) ఇతి తామ్రపాత్రందద్యాత్ (ఇదం గృహం గృహాణత్వం సర్వో

సా...గవా' అనిగోదానము నొసంగి 'సర్వస...యచ్ఛతు' అనివరునకు యథాశక్తి
భూదానమొసంగి 'హిరణ్య...ప్రయచ్ఛతు' అనుమంత్రముచే సువర్ణమునిచ్చి 'అశూ
న్య...శంకర' అని శయ్యాదానమొసంగి 'హిరణ్యగర్భసం...గిరిజాపతే' అనియుంగరము
నిచ్చి 'క్షీరోద...ప్రీయతాంసదా' అనుమంత్రమున కర్ణకుండలములను (పోగులను)
దానమిచ్చి 'యానిపా...మేసదా' యని కంచుపాత్రను 'పరాప...నశ్యతు' అని
తామ్రపాత్రను (రాగిచెంబును) 'ఇదంగృహ...ఫలం' అనిగృహమును దానమొసంగ
వలయు. పిదప ఒకపాత్రయందు అప్పాలను నెయ్యిని పోసియుంచి మరియొక

వత్సరసంయుతం। తవవిప్రప్రదానేన మమాస్త్వభిహితం ఫలం) ఇత్య
నేన మందిరం దద్యాత్॥ అథ వధూవరావాయుర్వర్ధనకర మక్ష
తారోపణం కుర్యాస్తాం॥ తద్యథా॥ తైజసపాత్రే గవ్యక్షీరమానీయ తత్ర
ఘృతమాసిచ్య పాత్రాంతరేణ శుద్ధతండులానాదాయ వరః ప్రక్షా
ళితపాణిః ప్రక్షాళితవధ్వంజలౌ క్షీరఘృతం స్వహస్తాంగుళిభిః ద్విరు
పస్తీర్య ద్వివారం తండులానారోప్య తేనైవద్విరభిఘారయేత్॥ తతో
వరాంజలావప్యేవం దాత్రాన్యేన వా పూరితే దాతా తదంజల్యోస్సు
వర్ణం నిధాయ వరాంజలిం కన్యాంజల్యుపరి నిధాయ కన్యాతార
యతు దక్షిణాః పాంతు బహుదేయంచాస్తు పుణ్యం వర్ధతాం శాంతిః
పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు తిథి కరణ ముహూర్త లగ్న సంపదస్తు ఇత్యుచ్చార్య
కన్యాంజలిస్థానక్షతాన్ (భగో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరమూ
ర్ధ్న్యారోపయేత్. తతో వరః స్వాంజలిస్థానక్షతాన్ (యజ్ఞో మే
కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి కన్యా శిరసి నిక్షిపేత్. ఏవం పునర్ద్వివా
రం కార్యం తత్ర ద్వితీయే (శ్రీర్మే మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వధూః
(యశో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరః తత్ర తృతీయే (ప్రజా మే
కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి కన్యా (ధర్మో మే కామస్సమృధ్యతాం)
ఇతి వరః॥ తతః కన్యా వరాంజలౌ క్షీరఘృతం స్వహస్తాంగుళి
భిః ద్విరుపస్తీర్య ద్విస్తండులైరాపూర్య ద్విరభిఘార్య స్వాంజలిమ

పళ్లెరమందు తెల్లబియ్యముబోసి వధూవరులిరువురును హస్తములను కడిగికొనిన
పిదప వరుడు కన్యాంజలియందు పాలు నెయ్యిని రెండుతూర్లు వ్రేళ్ళచేరాచి అటులనే
రెండుసార్లు బియ్యమునునింపగా దాతృవే కాని ఇంకెవరేని కాని వరుని అంజలియందు
ఇదేప్రకారముచేయగా యిట్లైనపిదప కన్యతోసిలిపై వరుని అంజలినుంచి దానియందు
దాత ఇంచుక బంగారమునుంచి,'కన్యాతార ... సంపదస్తు' అనిచెప్పి ఆకన్యాంజలియందు
గల తండులములను వరుని శిరస్సునందు (భగో మేకామస్సమృధ్యతాం) అని విడిచేరి
పిదప వరుడు తన అంజలియందుండు బియ్యమును (యజ్ఞో మేకామస్సమృధ్యతాం) అని
కన్య శిరస్సందు బోయవలయు. మీదజెప్పినరీతిగానే మరల రెండుసార్లు చేయుచుం
డగా కన్య (శ్రీర్మేకామస్సమృధ్యతాం) అనియును వరుడు (యశోమేకామస్స
మృధ్యతాం) అనియును వధువు (ప్రజామేకామస్సమృధ్యతాం) అనియును వరుడు
(ధర్మోమేకామస్సమృధ్యతాం) అనియును విడువవలయును. పిదప కన్య వరాంజలి
యందు పాలు నెయ్యిని వ్రేళ్ళచే రెండుసార్లురాచి రెండుసార్లు బియ్యమును నింపి

న్యేన పూరయేత్. తతో దాతరి తదంజలౌ హిరణ్యం పూర్వవ
న్నిధాయ కన్యాంజలిం వరాంజల్యుపరి నిధాయ కన్యా తారయతు
ఇత్యాది పూర్ణవచనముచ్చరతి సతి వరేణ (యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతాం)
ఇతి కన్యామూర్ధ్న్యారోపయేత్ తతః కన్యా (భగో మే కామ
స్సమృధ్యతాం) ఇతి వరమూర్ధ్న్యారోపయేత్. ఏవం ద్వివారం
కార్యం తత్ర ద్వితీయే (యశో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరః
(శ్రియో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వధూః తత్ర తృతీయే (ధర్మో
మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరః (ప్రజా మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి
కన్యా అథ వరః వధ్వంజలిం పూర్వవదాపూర్య స్వాంజలిమన్యేన పూర
యేత్. పూర్ణవచనమథ వధూపూర్వకమారోపయేతాం॥ అథ స్వశేఖర
పుష్పదళమేకం క్షీరఘృతేనాప్లావ్య కన్యాలలాటే తిలకం కుర్యాత్.
సాపి స్వశేఖరపుష్పదళేన వరలలాటే తిలకం కుర్యాత్. అథ వధూః
పుష్పమాలాం వరకంఠే నిదధ్యాత్. వరోఽపి పుష్పమాలాం వధూకంఠే
నిదధ్యాత్. అథ పురోధాః (గణానాం త్వా గణపతిం) ఇతి మంత్రేణ

దానియందు పాలు నెయ్యిని రెండుసార్లు విడచి కన్యాంజలియందు దాతగాని మరె
వరైనగాని అదేరీతిగా బియ్యమును నింపి వరుని అంజలిపై కన్యాంజలినుంచి వీరలదోసి
ళ్ళయందు దాత బంగారమును ఉంచి 'కన్యా తారయతు...సంపద్యస్తు' అని దాత వచింపు
చుండగా వరుడు (యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతాం) అని కన్యయొక్క శిరస్సునందు
పోసేది. పిదప వధువు (భగో మే కామస్సమృధ్యతాం) అని తనదోసిలియందుగల బియ్య
మును వరుని శిరస్సునందు విడువవలయు. ఇకరీతిగా మరల రెండుసార్లు చేయునపుడు
వరుడు (యశో మే కామస్సమృధ్యతాం) అనియును కన్యా (శ్రియో మే కామస్స
మృధ్యతాం) అనియును వరుడు (ధర్మో మే కామస్సమృధ్యతాం) అనియును కన్య (ప్ర
జా మే కామస్సమృధ్యతాం) అనియును అక్షతారోపణము నొనర్చవలయును. పిదప
వరుడు కన్యాంజలిని మొదటివలెనే నింపి తనదోసిలి మరియొకరిచే నింపించుకొని మొద
టివలెనే కన్య వరుని శిరస్సునందు మూడుసార్లు పోసిన తదుపరి వరుడు విడువవల
యును. పిదప వరుడు తనశిరస్సునందుగల ఒకపుష్పదళమును దీసికొని పాలు నెయ్యిలో
అద్ది దానిని కన్యయొక్క లలాటమున దలదవలయును కన్యకూడా తన శిరమందుగల
పుష్పదళమును పాలు నెయ్యిలోనుంచి ఆదేరీతిగా వరుని లలాటమందు బెట్టవలయును.
అనంతరము వధువు పుష్పమాలికను వరుని కంఠమందును వరుడు కన్యకంఠమందును
వేయవలయును. పురోహితుడు 'గణా...సాదనం'

(ఆతూనఇంద్రక్షుమంతం చిత్రంగ్రాభం సంగృభాయ మఘవా హస్తిదక్షిణేన) ఇతిమంత్రేణచ తయోరుత్తరీయాంతయోః హరిద్రాఖండయుతాని పంచపంచపూగఫలాని సహిరణ్యాని బధ్నీయాత్. వధూవరౌ వివాహవ్రతసమాప్తిపర్యంతం తద్గ్రంథిద్వయం నవిస్సృజేతాం తతః పురోధాః (నీలలోహితం భవతి కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే। ఏధంతే అస్యా జ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు బధ్యతే) ధృవంతే నందికేశోయం ధృవందేవో గణాధిపాః। ధృవంతే సాంబకేశానో మంగళం ధారయేద్ధృవం) ఇతి మంత్రాభ్యాం తయోరుత్తరీయాంతావాబధ్నీయాత్॥ తతః సభార్యో దాతా వధూవరయోః ఆశీఃపురస్సర మార్ద్రాక్షతారోపణం కుర్యాత్॥

అథ మాంగల్యధారణం

అథ దంపతీ ప్రాఙ్ముఖౌ భద్రపీఠోపరి ఉపవిశ్య పాత్రస్థితతండుల పుంజేషు శ్రీపార్వతీమహాలక్ష్మీశచీంచ ఆవాహ్య తత్సమీపే మంగళసూత్రసంజ్ఞక కృష్ణమణిమాలికాంచ సంస్థాప్య శ్రీపార్వతీమహాలక్ష్మీశచీభ్యోనమః ధ్యాయామి ధ్యానం సమర్పయామీత్యాదినా మంత్రైః

'ఆతూన...దక్షిణేన' అను మంత్రములచే వధూవరుల వస్త్రములకొనలయందు సువర్ణముచేగూడిన ౫ పసుపుకొమ్ములను ౫ పోకలను కట్టెది. ఆరెండుముళ్ళను వధూవరులు వివాహవ్రతము సమాప్తించువరకును విడువకూడదు. పిమ్మట పురోహితుడు 'నీలలోహితం' 'ధృవం' అను రెండు మంత్రములచే వధూవరుల వస్త్రముల కొంగులను రెంటినిజేర్చి ముడినివేయవలయు. అనంతరము దాతృవు పత్నీసమేతుడై వధూవరుల కాశీర్వదించుచు ఆర్ద్రాక్షతలను వారి శిరస్సున వేయవలయును.

మాంగల్య ధారణము.

వధూవరులు శుభపీఠములపై పూర్వముఖులై కూర్చొని ఒక తాంబాళమందు మూడుబియ్యపుకుప్పలనుపోసి ఆరాసులయందు మాంగల్యమునకధిదేవతలగు పార్వతీ మహాలక్ష్మీ శచీదేవులను క్రమముగానావాహించి ఆమాంగల్యాధిదేవతల సమీపమందు మాంగల్యముంచి "శ్రీపార్వతీమహాలక్ష్మీశచీభ్యోనమః ధ్యాయామి ధ్యానంసమర్పయామి." అనిచెప్పుచు ముగ్గురను క్రమముగా షోడశోపచారములచే పూజించి, మంగళసూత్రమును పూజించి "శ్రీపార్వతీ...దేహిమే" "మహాలక్ష్మీ...దేహిమే", శచీదేవి...దేహిమే' అని వధూవరులిర్వురును ప్రార్థించెది. ఆపైన వరుడు

క్రమేణ షోడశోపచారైర్మాంగల్యదేవతాత్రయం స్వర్ణమణిమాల
కాంచసంపూజ్య శ్రీపార్వతినమస్తుభ్యం శంకరప్రియభామిని వివాహ
భాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచ దేహి మే॥ ౧॥ మహాలక్ష్మీర్నమ
స్తుభ్యం కేశవప్రియవల్లభే। వివాహ భాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచ
దేహి మే॥ ౨॥ శచీదేవినమస్తుభ్యం వాసవప్రియకామిని। వివాహ
భాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచ దేహి మే॥ ౩॥) ఇతి దేవతాత్రయం
ప్రార్థయేతాం। అథ వరః మంగళతూర్యైస్సహ మంగళసూత్రమా
దాయ ఇష్టదేవతాం స్మరన్ (మాంగల్యంతంతునానేన మమజీవన
హేతునా కంఠేబధ్నామి సుభగే త్వంజీవ శరదాంశతం) ఇతి మంత్ర
ముచ్చరన్ వధూకంఠే బధ్నీయాత్॥ అథ వరః ఆయుష్యం వర్చస్యమితి
సూక్తంపఠన్ వధూం భూషణాదిభిర్భూషయేత్॥ తత్సూక్తం యథా॥
ఆయుష్యం వర్చస్యం రాయస్పోషమౌద్భిదం ఇదం హిరణ్యం వర్చస్వ
జ్జైత్రాయావిశతాదిమాం॥ ఉచ్చైర్వాజిపృతనాషాట్ సభాసాహం
ధనంజయం॥ సర్వాస్సముగ్రా ఋద్ధయో హిరణ్యేఽస్మిన్ సమాహితాః
శునముహం హిరణ్య స్వపితుర్నామేవ జగ్రభ తేనమాం సూర్యత్వచ
మకరం పూరుషప్రియం॥ సమ్రాజంచ విరాజంచాభిష్టిర్యాచమే
ధ్రువా। లక్ష్మీర్రాష్ట్రస్యయాముఖే తయామామింద్రసంసృజ అగ్నేః
ప్రయాతం పరియద్ధిరణ్యమమృతం జజ్ఞే అధిమర్త్యేషు యఏనద్వేదస
ఇదేన జర్హాతి జరామృత్యుర్భవతి యోబిభర్తి యద్వేదరాజావరుణో
యదు దేవీసరస్వతీ। ఇంద్రోయద్వృత్రహావేద తన్మేవర్చస ఆయు
షా। నతద్రక్షాంసి నపిశాచాశ్చరంతి దేవానామోజః ప్రథమ
జం హ్యేతత్। యోబిభర్తి దాక్షాయణం హిరణ్యం సదేవేషుకృణుతే
దీర్ఘమాయుస్సమనుష్యేషు కృణుతే దీర్ఘమాయుః యదాబధ్నన్
దాక్షాయణాహిరణ్యం శతానీకాస సుమనస్యమానా తన్మఆబధ్నామి

మంగళవాద్యములగుచుండగా హస్తమునందు మంగళసూత్రమును దీసికొని తనయిష్టదేవుని
స్మరించుచు "మాంగల్యం...శతం" అని వధూకంఠమందు కట్టవలయును. అటుపిమ్మట
వరుడు "ఆయుష్య॥...మేదినంత్వా" అను సూక్తమును చెప్పుచు వధువును ఆభరణా
దులచే అలంకరించవలయును. అనంతరము వధువు సువాసినులకు మంగళద్రవ్యములచే

శతశారదాయాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాసత్ ఘృతాదుల్లుప్తం మధు మత్స్వవర్ణం ధనంజయం ధరుణం ధారయిష్ణు ఋణక్సపత్నాన్నధరాంశ్చ కృణ్వదారోహయాం మహతే సౌభగాయ॥ ప్రియం మా కురు దేవేషు ప్రియం రాజసు మా కురు ప్రియం విశ్వేషు గోప్త్రిషు మయి ధేహి రుచా రుచా॥ అర్వాంచమింద్రమముతో హవామహే యో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః। ఇమం నో యజ్ఞం విహవే జుషస్వాస్య కుర్మో హరివో మేమేదినంత్వా॥ అథ వధూః మంగళద్రవ్యపరిపూర్ణాన్యుపాయనాని సువాసినీభ్యః శ్రీపార్వత్యాది మాంగల్యదేవతాప్రీత్యై దద్యాత్। తతో వరేణ మాహేశ్వరేభ్యో దక్షిణా దేయా॥

అథ పాణిగ్రహణం

అథ వరః ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ సంకీర్త్య ప్రతిగృహీతాయామస్యాం భార్యాత్వసిద్ధయే ఉమామహేశ్వరపూజాం కరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య యథాసిద్ధి ఉమామహేశ్వరకలశం ప్రతిష్ఠాప్య (వ్యోమ వ్యోమాయ విద్మహే సూక్ష్మసూక్ష్మాయ ధీమహి తన్నశ్శివః ప్రచోదయాత్) ఇత్యావాహ్య షోడశోపచారైః పూజాం కుర్యాత్. అథ వరః ప్రత్యఙ్ముఖస్తిష్ఠన్ అవాఙ్ముఖేన కరేణ గృభ్ణామి తే ఇత్యస్య సూర్యా సావిత్రీ త్రిష్టుప్ వధూపాణిగ్రహణే వినియోగః (ఓం గృభ్ణామి తే సౌభగత్వాయ హస్తం మయా పత్యా జరదష్టిర్యథాసః॥ భగో అర్యమా స

నింపబడిన వాయనములను శ్రీపార్వతీ మహాలక్ష్మీ శచీదేవులకు ప్రీతియగుగాక యని ఇవ్వవలయును. అనంతరము వరుడు మాహేశ్వరులకు దక్షిణనీయవలయును.

హస్తమును బట్టుట.

అనంతరము వరుడు ప్రాణాయామమొనర్చి 'ప్రతిగృహీతాయాం......పూజాం కరిష్యే' అని సంకల్పించి వివాహమంటపమందు విధ్యుక్తప్రకారముగా ఉమామహేశ్వరకలశమును ప్రతిష్ఠించి యథాక్రమముగా 'వ్యోమవ్యోమా......ప్రచోదయాత్' అని ఆవాహించి షోడశోపచారములచే పూజించవలయును. పిదప పూర్వాభిముఖుడై శుభపీఠముపై కూర్చొనియుండు వధువుముందర వరుడు పశ్చిమముఖుడై నిలచి చక్కగా చాచియుండు కన్యయొక్క కుడిహస్తమును పెద్దనవ్రేలు సహితముగా ఆ వేలికన చక్కగా చాపబడిన తన కుడిచేయిచే 'గృభ్ణామి.........దేవాః

పితా పురంధిర్బ్రహ్మాంత్యాద్దుర్గార్క్ష్యపత్యాయ దేవాః) ఇతిమంత్రానుచ్చ
రన్ ప్రాఙ్ముఖ్యా ఉపవిష్టాయా వధ్వా ఉత్తానకరన్యాంగుష్ఠప్రదేశం
గృహ్ణీయాత్ । అథవధూముత్థాప్య తయాసహకరౌ ప్రక్షాళ్య ఉమామ
హేశ్వరాయపుష్పాంజలిం దద్యాత్. అస్మిన్ స్థలే అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదికం
వాకుర్యాత్. తత్ప్రకారస్తు అగ్రే సంక్షేపతః వక్ష్యతే॥ అథ సప్తపదీ॥ తతః
మంటపే ఉమామహేశ్వరకలశస్యోదీచ్యాం సప్తధాతండులరాశిషు వరః
స్వదక్షిణహస్తేన వధూదక్షిణపాదం గృహీత్వా పశ్చిమాదితః అభ్య
త్రాన్ క్రామయేత్. తత్రమంత్రాః (ఇషఏకపదీభవ సామామనువ్రతాభవ
పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తేసంతు జరదష్టయః॥౧। ఊర్జేద్విపదీభవ
సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహైబహూంస్తేసంతు జరదష్ట
యః ॥౨॥ రాయస్పోషాయత్రిపదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రా
న్విందావహై బహూంస్తేసంతు జరదష్టయః॥౩॥ మాయోభవ్యాయ
చతుష్పదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహై బహూం
స్తే సంతుజరదష్టయః ॥౪॥ ప్రజాభ్యః పంచపదీభవ సామామనువ్ర
తాభవ పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తే సంతుజరదష్టయః ॥౫॥ ఋతు
భ్యష్షట్పదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తే
సంతుజరదష్టయః॥౬॥సఖాసప్తపదీభవసామామనువ్రతాభవ పుత్రా
న్విందావహై బహూంస్తేసంతు జరదష్టయః॥౭॥

అని పట్టుకొనవలయును. వధువును మీదికి నిలబెట్టి ఇద్దరును హస్తములను కడిగికొని ఉమామహేశ్వరులకు పుష్పాంజలిని సమర్పించి (ఒకపక్షమందు ఈస్థానమందే ఉమామహేశ్వరకలశమును స్థాపించుకొని తమముంభాగమందు చివర చెప్ప ప్రకారముగా లాజహోమము సైనను జేయవచ్చును.) అనంతరము మంటపోత్తరదిశయందు పశ్చిమాదిగా పూర్వదిక్కునుండి ఏడుబియ్యపురాసులను జేసి ౧వ రాసియందు "ఇష... జరదష్టయః" అనియును ౨వ కుప్పయందు 'ఊర్జే... జరదష్టయః' అనియును ౩వ రాసియందు "రాయ... జరదష్టయః" యనియును ౪వ "మాయో... జరదష్టయః" అనియును ౫వ "ప్రజాభ్యః... జరదష్టయః" అనియును ౬వ 'ఋతు... జరదష్టయః' అనియును ౭వ "సఖాసప్త... జరదష్టయః" అనియును వరుసు వధువుకుడిపాదమునుబట్టి ఈపైయేడుమంత్రములచే యేడుకుప్పలయందు పెట్టవలయు. [హోమము మొదలిచ్చు యిచ్ఛగలవారలు హోమకుండ సమీపమునందే సప్తపదిని చేయువలయును.) పిదప వధూప

అథ పురోధాః దంపతీ భద్రాసనే ఉపవేశ్య పూర్వార్చితకలశతీర్థాంబునా అనాధృష్టమిత్యస్య నామదేవ ఆపో బృహతీ ఉదకాభి మంత్రణే వినియోగః (అనాధృష్టమస్యనాధృష్యం దేవానామోజో ఽభిశస్తిపాః। అనభిశస్త్యంజసా సత్యముపగేషం స్వితే మాధాః) ఇత్యభిమంత్ర్య సహిరణ్యపవిత్రయా సకుశదూర్వాపల్లవయా సపర్ణౌదుంబరార్ద్రశాఖయా పూర్వోక్తైర్లింగకైర్మంత్రైః వధూవరావభిషించేత్॥

అథ ఫలపూజా

వరః శుద్ధివృద్ధ్యభ్యుదయసిద్ధిద్వారా ఫలదేవతాంతర్వర్తి శ్రీ సాంబసదాశివప్రీత్యర్థం ఫలపూజాం అహం కరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య యథావత్ఫలపూజాం కృత్వా (హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే) ఇతిఫలోపరి సహిరణ్యం జలం భార్యయా దాపయిత్వా (ఫలంమనోరథఫలం ప్రదదాతి సదా నృణాం పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థం అతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే) ఇదం ఫలదానం సదక్షిణాకం సతాంబూలం శ్రీసాంబసదాశివప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ. ఇతి మాహేశ్వరేభ్యోదద్యాత్॥

పురంధ్రీభిః యథాచారం నీరాజనాదికం కార్యం॥ తతో మాహేశ్వరాః పురంధ్ర్యో జ్ఞాతిభాంధవాదయశ్చ క్రమాదాశీర్భిరాక్షతారోపణం కుర్యుః.

యులు శుభపీఠముపై కూర్చున్న తదుపరి పురోహితుడు పూర్వమందు పూజించబడియున్న పంచకలశతీర్థమును "అనాధృష్ట............మాధాః" అని అభిమంత్రించి గరక దర్భ, చిగురు మొదలగువాటిచే "ఆపోహిష్ఠా.........జనయథాచనః" అని వధూవరుల శిరస్సున ప్రోక్షించవలయును.

ఫలపూజ

అనంతరము వరుడు "శుద్ధివృద్ధి......కరిష్యే" అని సంకల్పము జేసి యథావత్తుగా ఫలపూజనొనర్చి "హిరణ్య.........ప్రయచ్ఛమే" అని దక్షిణసహితముగా ఫలములపై పత్నిచే జలధారను బోయించి "ఫలంమనో ....నమమ" అని ఫలదానమును జేయవలయును. పిదప ఆరతి మొదలగు సాంప్రదాయసిద్ధములగు ఆచరణల నొనర్చవలయు. పిమ్మట మాహేశ్వరులు, సువాసినులు, బంధువులు క్రమముగా "యత్రస్వారం......ప్రతిరతంనభయః" అను ౫ మంత్రములను జెప్పుచు అక్షతలను వేసేది.

తత్రేమే మంత్రాః

(యశస్కరం బలవంతం ప్రభుత్వం తమేవ రాజాధిపతిర్బభూవ సంకీర్ణనాగాశ్వపతిర్నరాణాం సుమంగల్యం సతతం దీర్ఘమాయుః॥ ౧॥ గోమాయురదాద జమాయురదాత్పృశ్నిరదాద్ధరితో నో వసూని గవాం మండూకా దదతశ్శతాని సహస్రసావే ప్రతిరంతి ఆయుః॥ ౨॥ ఋదూదరేణ సఖ్యా సచేయ యో మా న రిష్యేద్ధర్యశ్వపీతః। అయం యస్సోమో న్యధాయ్యస్మే తస్మా ఇంద్రం ప్రతిర మేమ్యాయుః॥ ౩॥ అపక్త్వా అస్తురనిరాఅమీవా నిరత్రసంతమిషీచీరభైషుః। ఆ సోమే అస్మా అరుహద్విహాయా అగన్మ యత్ర ప్రతిరంత ఆయుః॥ ౪॥ ఇంద్రావరుణా సౌమనసమదృప్తం రాయస్పోషం యజమానేషు ధత్తం దీర్ఘాయుత్వాయ ప్రతిరతం న ఆయుః॥ ౫॥ తతః వధూవరౌ పూజాగృహం ప్రవిశ్య తత్రోపవిశ్య నవకాంస్యపాత్రే క్షీరఘృతే మిశ్రీకృత్య ధూపదీపతాంబూలాదినా పూజయిత్వా దశముద్రాః ప్రదర్శ్య (భర్తాసక్ భ్రియమాణో బిభర్తి ఏకో దేవో బహుధా నివిష్టః। ప్రతిష్ఠితో దేవతానాం మామా సంతాప్తం) ఇతి మంత్రేణ వధూవరౌ క్షీరఘృతం కరేణ సంస్పృశేత్॥

తతః గురుపాదోదక ప్రసాదస్వీకరణం॥ తద్యథా (చరణం పవిత్రం వితతం పురాణం యేన పూతస్తరతి దుష్కృతాని తేన పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతా అతి పాప్మానమరాతిం తరేమ) ఇతి పాదావభిషిచ్య షోడశోపచారైస్సంపూజ్య (ఋతగ్ం సత్యం పరం బ్రహ్మ పురుషం కృష్ణపింగళం। ఊర్ధ్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపాయ వై నమో నమః) ఇతి తీర్థం ప్రాశయేత్.
తతః పదార్థపరివేషణానంతరం (శివయోగీశరీరేచ సదాసన్నిహితశ్శివః॥ యద్దేహో బ్రహ్మ విష్ణ్వాదిజగత్తర్పయతేఖిలం) ఇతి నమస్కృత్వా

అనంతరము వధూవరులు మంగళవాద్యములగుచుండగా దేవగృహమునకేగి కూర్చొని ఒక కంచుగిన్నెయందు పాలును నెయ్యిని మిశ్రముమొనర్చి ధూపదీపము మొదలగు వానిచే పూజించి దశముద్రలనుజూపి "భర్తాసక్ .. ..సంతాప్తం" అని వధూవరులు పాలు నెయ్యిని తమహస్తముచే ముట్టవలయును. తరువాత గురుపాదోదక ప్రసాదమును స్వీకరించునట్లుగా "చరణం...............తరేమ" అని పాదముల నభిషేకించి షోడశోపచారములచే పూజను చేసి "ఋతగ్ం.................నమః" అని తీర్థమును పానమొనర్చవలయును. పిదప గురువులకు భోజ్యపదార్థముల నిడి

తద్గురుణాదత్తః ప్రసాదః (రుద్రేణాత్తమశ్నంతి రుద్రేణపీతంపిబంతి రుద్రేణాఘ్రాతం జిఘ్రంతి॥ తస్మాత్ బ్రాహ్మణాః ప్రశాంతమనసో విద్వాంసోనిర్మాల్యమేవ భక్షయంతి నిర్మాల్యమేవాశ్నీయా న్నిర్మాల్యమేపనిషేవేత) ఇతిమంత్రైర్వధూవరాభ్యాం స్వీకరణీయః॥ వివాహదినమారభ్య చతుర్థదినపర్యంతం ప్రత్యహాని భానూదయాస్తంగత కాలే పంచకలశార్చనం షోడశోపచారైర్విగృత్వా భక్తమాహేశ్వర సంతర్పణం యథాకార్యం కుర్యాత్॥ తతః కలశోద్వాసనం॥

అథ నాకబలిః

పురోధాశ్చతుర్థేహాని రంగవల్యాసరోవరం నిర్మాయ తన్మధ్యే సకర్ణికం అష్టదళపద్మం రచయిత్వా తత్పరితః సితతండులైర్భిత్తిం రచయిత్వా తత్రబ్రాహ్మీం మాహేశ్వరీం కౌమారీం వైష్ణవీం వారాహీం ఇంద్రాణీం చాముండామితి సప్తమాతృకాస్సమ్యగ్రచయిత్వా తత్కమలకోష్ఠేషు పంచవర్ణైః హంసశుకాదీన్ పరికల్ప్య సరోబహిస్సదాకారేణ కృష్ణశ్వేతహారిద్రక్తపీతాక్షతైష్టప్రాకారాన్ రచయిత్వా తద్బహిఃపూర్వభాగే రక్తాక్షతైర్బ్రహ్మాణం పశ్చి

"శివయా...యత్తేఖిలం" శివార్పణమస్తు అని నమస్కరించిన తరువాత గురువర్యులకివ్వబడినప్రసాదమును "రుద్రేణాత్త...నిషేవేత" అనిస్వీకరించవలయు. వివాహదినము మొదలుకొని నాల్గుదివసములపర్యంతము ప్రతిదినమున ఉదయసాయంకాలములయందు పంచకలశములను షోడశోపచారములచేపూజించుచు భక్తమాహేశ్వరసంతర్పణ మొనర్చుచు, నాల్గవదినమున కలశోద్వాసన మొనరించవలయును.

నాకబలి.

నాల్గవదివసపు రాత్రియందు పురోహితుడు రంగవల్లిచే సరోవరము వ్రాసి దానిమధ్యమందు అష్టదళములుగల కమలమును వ్రాసి దానిచుట్టును తెల్లబియ్యముచే ఒక గీటుగాబోసి ఆగీటునందు బ్రాహ్మ్యాది చాముండాంతమగు సప్తమాతృకలను వ్రాసి కమలములయొక్క యెనిమిది దళములందును ఐదువర్ణముల బియ్యమును నింపి, సరోవరము కుడిప్రక్కన బియ్యపుఏనుగను యెడమప్రక్కలో నెప్పుఏనుగను ఒకటికొకటి అభిముఖముగా నుండునట్లును రెండుఏనుగల కాళ్ళు పూర్వదిక్కున కుండునట్లును వ్రాసి సరోవరమధ్యమందు సుగంధ విశిష్టమైన మోదుగపూవునీటిచేనింపిన రొయికపూర్ణకుంభమునుంచి, పుష్పాదులచే నలంకరించి సరోవరోత్తర దిశయందు ఒకరాతిపైబెల్లమును

మభాగేపీతాక్షతైశ్శంకరిం బహిఃకోణాగ్రిభాగేషు ఫలచ్ఛదయుక్త
వల్లీం పరికల్ప్య సరోవరస్య దక్షిణపార్శ్వే తండులహాస్తినం ఉత్తరభాగే
తు, లవణహాస్తినంచ ప్రాక్పాదా అన్యోన్యాభిముఖా నిర్మాయ సరో
వరస్యమధ్యే సుగంధయుతవసంతజలపూరితం పుష్పమాలాద్యలంకృ
తంకుంభం నిధాయ సరోవరాదుత్తరస్మిన్ గుడజీరకే ఫలపుష్పసం
యుక్తాం సోపలాం దృషదం సంస్థాప్య సరోవరం పరితో దీపమాలాం
నిక్షిపేత్. తతః మంగళతూర్యఘోషే క్రియమాణేసతి వరః సరోవర
పశ్చిమభాగే పత్న్యాసహ భద్రపీఠే ప్రాఙ్ముఖఉపవిశ్య ప్రాణా నా
యమ్య దేశకాలౌసంకీర్త్య మమవధ్వాశ్రితవిశ్వావసుసంజ్ఞక గంధర్వ
నిరాసస్య స్త్రీత్వ సిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం నాకబల్యుత్సవం
కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య సరోమధ్యే (హిరణ్యగర్భస్సమవర్తతాగ్రే
భూతస్యజాతః పతిరేకఆసీత్ సదాధారపృథివీం ద్యాముతేమాం కస్మై
దేవా యహవిషా విధేమ) ఇతిమంత్రేణ హిరణ్యగర్భమావాహ
యేత్ (అప్సరస్సుయోగంధో గంధర్వేషుచయద్యశః దైవీయో
మానుషోగంధ సమాగంధస్సురభిర్జుషతాం) ఇత్యనేన కుంభోదకే
హరిద్రాచూర్ణమాలోడ్య తస్మిన్ కుంభే దాక్షాయణీమావాహయేత్
(దాక్షాయణీం మహాదేవీం సర్వసంపత్ప్రదాయినీం వరపాశాంకుశయు
తాం తథాచాభయశాలినీం రత్నకేయూరతాటంక మకుటాద్యైర
లంకృతాం విచిత్రవసనోపేతాం సర్వలక్షణలక్షితాం। విలాసినీంసహ
స్రైః స్సేవ్యమానామహర్నిశం॥ దేవాసురైరపి సదా వంద్యమాన

తిలకప్రను నింపియుంచి, చుట్టును దీపములనుంచి మంగళవాద్యము లగుచుండగా వరుడు
పత్నిసమేతుడై సరోవర పశ్చిమభాగమందు పీఠముపైగూర్చొని, ప్రాణాయామ
మొనర్చి 'మమవధ్వా...నాకబల్యుత్సవంకరిష్యే' అని సంకల్పించి, 'హిరణ్యగర్భ......
విధేమ' అను మంత్రముచే సరోవరము మధ్యమందు హిరణ్యగర్భు నావాహించెది.
'అప్సరస్సు...ర్జుషతాం' అని కలశమందు కొంచెముపసుపుచూర్ణమును గలిపి ఆపూర్ణ
కలశమందు 'దాక్షాయణీం......ప్రదాయినీం' అని దాక్షాయని నావాహించి, ధ్యా
నమునుచేసి యథావస్తుగా దాక్షాయణియొక్క అభిముఖముగా నుండునట్లు పద్మము
యొక్క ఏడుదళముల యందును, పూర్వాదిగా బ్రాహ్మ్యాది సప్తమాతృకలను ఆదే
కములత్రికోణమందు గల పూర్వపశ్చిమ ఉత్తరభాగములందు మహాదేవి, కాళి, శాంక

పదాంబుజాం అణిమాదిగుణోపేతాం మహైశ్వర్యప్రదాయినీం। ఏవం
రూపాం దేవీం ధ్యాత్వా కుంభేఆవాహ్య పద్మస్యప్రాగాదిసప్తదళేషు
యథాక్రమం బ్రాహ్మ్యాది సప్తమాతౄః త్రికోణమండలాగ్రేషు పూ
ర్వాదిషుతిసృషుదిక్షు యథాక్రమం మహాదేవీం కాళీం శాంకరీం షట్కో
ణమండలాత్పూర్వభాగే బ్రహ్మాణం సావిత్రీం దక్షిణభాగే శంకరం
దుర్గాం। పశ్చిమభాగే లక్ష్మీం నారాయణం ఉత్తరభాగే ఇంద్రం శచీం
తద్బహిఃపూర్వాద్యష్టదిక్షు కపాలినం భీషణం చండం రుండం క్రోధం
ఉన్మత్తం అసితాంగం సంహారం। తత్రైవ కుముద కుముదాక్ష పుండరీక
వామన పుష్పదంత సార్వభౌమ సుప్రతీకాంజన సంజ్ఞికా నష్టదిగ్గజాన్
ఇంద్రాదిలోకపాలాంశ్చ సరోమధ్యే అప్సరసస్సోమం గంధర్వం పావకం
దైవ్యభిముఖమావాహ్య హిరణ్యగర్భాది పావకాంతదేవతాభ్యస్త
త్తన్నామ మంత్రై రాసనాది పుష్పసమర్పణాంతోపచారాన్ కృత్వా
పుష్పమాలాద్యలంకృతాం ఛురికాం కుంభసమీపే నిధాయ [ఛురికే
త్వం మహాదేవి సర్వదేవాభిపూజితా। తతస్త్వాం పూజయిష్యామి సర్వ
సంపత్ప్రదాభవ] ఇతిధ్యాత్వా తతస్తచ్ఛురికాం సంపూజ్య అనంతరం
హస్తిద్వయం ధూపదీపాదిభిః పూజయిత్వా నానావిధభక్ష్యభోజ్యాదీని
సమర్ప్య వధ్వాసహ త్రిఃప్రదక్షిణంకృత్వా అముం మద్ధస్తినం దాస్యామి

రులను ముంభాగమందు బ్రహ్మ సావిత్రులను దక్షిణభాగమందు శంకర దుర్గలను
పశ్చిమభాగమందు లక్ష్మీనారాయణులను ఉత్తరభాగమందు ఇంద్రశచీదేవులను వెలు
పలి యెనిమిది దిక్కులయందు కపాలి.....సంహారమను అష్టభైరవులను అష్టదిగ్
జములను అష్టదిక్పాలకులను సరోవరమధ్యమందు అప్సరస్త్రీ, సోమ గంధర్వపావకు
లను క్రమముగా నావాహించి మొదలు చెప్పిన హిరణ్యగర్భుని మొదలుకొని .....
పావకాంతమగు సకలదేవతలను క్రమముగా ఆవాహనాది షోడశోపచారములను
నామమంత్రములచే సమర్పించెది, అనంతరము పుష్పాదులచే నలంకృతమగు ఒక పెద్ద
కత్తిని పూర్ణకుంభసమీపమందుంచి 'ఛురికే......ప్రదాభవ' అని స్తోత్రించి చక్కగా
పూజనొనర్చవలయును. పిదప పూర్వోక్తములగు ఏనుగుల రెంటిని పూజించి అనేకవిధము
లగు భక్ష్యాదుల నివేదించి పత్నీసమేతుడై మూడుసార్లు ప్రదక్షిణ
మొనర్చి వరుడు వధువును గురించి ఈ నాగజమును నీకిచ్చెదను నీవు స్వీకరించుమూ అని
చెప్పుచుండగా కన్యకూడావరునకు ఆదేశప్రకారముగా నాగజము నీకొసంగెదనని
చెప్పెది. పిదప కన్యయొక్క తల్లి ఒక కంచు పాత్రయందు దన్నము నింపి దానిపై మరియొక

త్వంగృహాణ. ఇతిత్రివారం వధూంప్రతి వరోబ్రూయాత్ | తథైవ
వరంప్రతి వధూశ్చబ్రూయాత్ | తతః కన్యామాతా అన్నపూరితం పా
త్రాంతరేణపిహితం కాంస్యభాజనమస్యసువాసిన్యాః మస్తకే నిక్షిప్య
దీపసమీపం ధృత్వా తదుపరి ప్రథమపూజితఛురికాం పురుషాంతరేణ
ధారయిత్వా మంటపస్య పశ్చిమద్వారేణ మంగళతూర్యైస్సహ సరో
వరంప్రవిశ్య స్వభర్త్రాసహ వధూవరాభ్యాం ప్రదక్షిణంకృత్వా అన్న
పూరితంకాంస్యపాత్రం పురతోనిధాయ పాత్రస్థమన్నం కించిత్కుం
భోపరి నిక్షిప్య పునః కించిదన్నం సర్వాసుదిక్షునిక్షిపేత్. తతో వధూ
వరౌ ముదా స్వంస్వం చిత్రితకరిణ మధిరుహ్య అన్యోన్యాభిముఖౌ
భూత్వా (అతూనఇంద్రక్షుమంతం చిత్రంగ్రాభం సంగృహాయ
మహాహస్తీ దక్షిణేన॥ విద్మాహిత్వాతువికూర్మింతువిదేష్ణంతు పీమ
ఘంతు విమాత్రమవోభిః॥ నహిత్వా శూరదేవాన మర్తా సోదిత్సంతం
భీమం నగాం వారయంతే॥ ఏతోన్వింద్రం స్తవా మేశానం వస్వస్వరాజం
నరాధసా మర్థిషన్నః॥ ప్రస్తోషదుపగాసిషచ్ఛ్రి వత్సా మగీయమానం
అభిరాధసాజుగురత్॥ ఆనోభర దక్షిణేనాభిసవ్యేన ప్రమృశ| ఇంద్ర
మానో వసోర్నిర్భాక్ ఉపక్రమస్వాభర ధృషతా ధృష్ణోజనానాం అదా
శూష్టరస్యవేదః ఇంద్రయఉనుతే అస్తివాజో విప్రేభి స్సనిత్వః॥ అస్మా
భిస్సుతం సనుహి సద్యోజవ స్తేవాజా అస్మభ్యం విశ్వాశ్చంద్రాః॥ వశై
శ్చమక్షూజరంతే) ఇతిఉచ్చరంతౌ స్నేహాద్యాచయిత్వా హస్తివిని
మయం కుర్యాతాం తతో వరః పత్న్యాసహ పీఠేఉపవిశేత్. తతః
పురోధాః (స్వాద్విష్ఠ త్వాం స్వాదునాతీవ్రాం తీవ్రేణామృతామమృ

గిన్నెనుమూసి దానినిఒకముత్తైదువశిరస్సుపైనుంచి దానిపైయొకదీపమునిడి దానిపై
పూజింపబడిన కత్తిని మరియొకరిచే పట్టించి మంటపముయొక్క పశ్చిమభాగమునుండి
ప్రదక్షిణముగా వచ్చి సతీపతులు [illegible] అన్నముచే నింపబడిన ఆకంచు
గిన్నెను ముందరబెట్టి ఇంచుక అన్నమును కలశముపైవేసి అనంతరము సమస్త
దిక్కులయందును కొంచెముకొంచెము అన్నమును వేయవలయును. అనంతరము వధూ
వరులు చిత్రిత ఏనుగును వొకరికిమరియొకరు యిచ్చినటుల జేసి దంపతులిద్దరును పీఠ
ముందు కూర్చుండవలయును. అనంతరము పురోహితుడు పూర్వమందు పూజింపబడిన
కలశముయొక్క జలమును గరిక దర్భ మొదలైన వాటిచే వధూవరుల శిరస్సుపైన

తేన మధుమతీం మధుమతా॥ ఆభిర్గీర్భిర్యదతోన ఊనమాప్యాయయ
హరివో వర్ధమానః॥ యదా స్తోతృభ్యో మహిగోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠ
భాజో అధ తే స్యామ। బ్రహ్మప్రావాదిష్మ తన్నో మాహాసీత్. ఓం శాంతి
శ్శాంతిః) ఇత్యనేన వధూవరయోః శిరసి దూర్వాగ్రైః త్రిః పూర్వార్చిత
కుంభస్థవసంతోదకం నిషించేత్. అథ పూర్వార్చిత పంచపాలికాః
పూజయిత్వా (గచ్ఛ గచ్ఛ సురశ్రేష్ఠ స్వస్థానం పరమేశ్వర యత్ర
బ్రహ్మాదయో దేవా స్తత్ర గచ్ఛ మహేశ్వర) ఇతి విసర్జ్య సంకృత్వా నద్యా
దిషు న్యస్యేత్. అనంతరం వధూవరయోః కంకణద్వయమపి అర్చయి
త్వా (కంకణం మోచయామ్యద్య రక్షాస్మిన్నకదాచన మయి రక్షాం
స్థిరాం బధ్వా దేవత్వం గచ్ఛ కంకణ) ఇతి మంత్రేణ విసర్జయేత్. తతః
పురంధ్రీగీతమంగళ తూర్యఘోషే క్రియమాణే సతి సువాసినీభ్యః
మంగళద్రవ్యాణి దత్వా ఉపాయనాదికం దేయం॥ తతః ఫలపూజాం
కుర్యాత్॥

అథ గృహప్రవేశః

తతో వీరమాహేశ్వరేభ్యో యథాశక్తి దానాని దత్వా శ్వశుర
దీయమాన దాసీదాసపర్యంకాదియుక్తః బంధుభిస్సహ సువాసినీభిః అష్ట
మంగళ సంజ్ఞక దర్పణపూర్ణకలశ కన్యాపుష్పాక్షతదీపమాలాధ్వజలా
జైః మంగళతూర్యనాదైశ్చ సహ ఛత్రాద్యుపలక్షితః స్వగృహసమీపం
గత్వా పురంధ్రీభిః నీరాజితః వధూపాణిం పరిగృహ్య శుభముహూర్తే
గృహం ప్రవిశ్య తత్ర విధివత్ పుణ్యాహవాచయిత్వా పిత్రావుపగచ్ఛే

"స్వాప్నం త్వాం...... శాంతిశ్శాంతిః" అని ప్రోక్షణ చేసి పిదప వెనుక చెప్పిన రీతిగా
ఫలపూజ నాచరించవలయును. అనంతరము వివాహదినమున పూజించబడిన అంకురా
రోపణ ఐదుపాత్రలను పూజించి 'గచ్ఛ గచ్ఛ......మహేశ్వర' అని విసర్జనచేసి
(కదలించితీసి) వాటిని నది మొదలగు శుద్ధస్థలములందు విడువవలయును. పిదప వధూ
వరులకంకణములను పూజించి 'కంకణం......కంకణ' అని విడువవలయును. పిదప
ముత్తైదువలు శోభనము మొదలైన పాటలను పాడి ఆరతి మొదలగు లోకాచారము
లను చేసి మంగళాంగనలకు వాయనము లివ్వవలయు.

తాం తతః ఫలపూజాం కారయేత్। తతో నీరాజనాదికం యథాచారం కార్యం॥ ఇతి నాకబల్యాసహ గృహప్రవేశప్రకరణం॥

వివాహవిధి రియం పూర్ణతా మాగమత్,

ఇతిశివం.

వరుడుగృహమునుప్రవేశించుట.

అనంతరము వరుడు వీరమాహేశ్వరులకు శక్త్యనుసారముగా దానమొసంగి తరుమామగారిచ్చిన వార్యాదలనుస్వీకరించి ఛత్రిచామరాములచే శోభితుడై మంగళ వాద్యములతోడ సుముహూర్తమందు వధూసమేతుడై తనగృహమునకేగి అచట విధ్యుక్తముగా పుణ్యాహనాందిసమారాధనల నొనర్చి ఫలపూజనీరాజనాదుల నాచరించవలయును.

ఇతి శ్రీమద్రేవణాచార్య శిష్యపరంపరాగత వృషగోత్ర హాదవడిసూత్రాన్విత
చిరిశివంశ కంఠీందు బ్ర॥ శ్రీ॥ నాగభూషణార్య తనూజాడగు [చర్లపల్లి
నల్లగొండ) చిరిరేమఠం వీరభద్రశర్మచే నాంధ్రీకరించబడిన వీర
శైవవివాహవిధిటిప్పణమున గృహప్రవేశ ప్రకరణము.

సంపూర్ణము.

శ్రీశివాయనమః.

అథ హోమప్రకరణమ్

అథ వరః ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ సంకీర్త్య మమసహ ధర్మచారిణీ సంబంధ సంపాదనీయాగ్ని పరిగ్రహణార్థం పాణిగ్రహణ హోమంకరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య స్థండిలోల్లేఖనాది అగ్నిప్రతిష్ఠాప నాంతం కర్మ యథావిధికృత్వా ప్రత్యగగ్నేర్దృషదం సోపలాం ప్రతిష్ఠాప్య ప్రాగుదిచ్యా ముమామహేశ్వరకలశం ధాన్యరాశేరుపరి నిధాయ పల్లవైఃపిధాయ గంధపుష్పైరలంకృత్య అగ్నింధ్యాత్వా ఉదగగ్నేస్సప్త తండులరాశీనుపకల్ప్య సమిద్వయ మాదాయ దేశకాలకథనపూర్వక మస్మిన్ వివాహహోమే దేవతాపరిగ్రహార్థ మిత్యాద్యాఘారావాజ్యే నేత్యంతముక్త్వా త్రిరగ్నింపవమానం త్వమర్యమాప్రజాపతించ లాజద్రవ్యేణ శేషేణేత్యాద్యుక్త్వా అన్వాధాయ పరిసమూహనాద్యాజ్యాధిశ్రవణాంతంకృత్వా లాజాన్గాయత్ర్యా ప్రోక్ష్య ఆజ్యాద్దక్షిణతో బర్హిషినిధాయ స్రువసమ్మార్జనాద్యాఘారాంతే అగ్న ఆయూంషి పవసే ఇత్యాదిభిస్తిసృభిః అగ్న ఆయూంషీత్యాది త్రయాణాం మంత్రాణాం శతంవైఖానసా అగ్నిఃపవమానోగాయత్రీ వివాహప్రధానాజ్యహోమే వినియోగః (అగ్న ఆయూంషిపవస ఆసువోర్జమిషంచనః ఆరేబాధస్వదుచ్ఛునాం స్వాహా) అగ్నయే పవమానాయేదం నమమ (అగ్నిఋషిః పవమానః పాంచజన్యః పురోహితః| తమీమహే మహాగయం స్వాహా) అగ్నయే పవమానాయేదం నమమ (అగ్నేపవస్వస్వపాఽఅస్మే వచస్సువీర్యం దధద్రయిం మయిపోషంస్వాహా) అగ్నయే పవమానాయేదం నమమ. త్వమర్యమావసుశ్రుతోఽగ్ని స్త్రిష్టుప్ వివాహప్రధానాజ్యహోమే వినియోగః (త్వమర్యమాభవసియత్కనీనాం నామస్వధావన్ గుహ్యంబిభర్షి| అంజంతిమిత్రం సుధితంనగోభిర్యద్దంపతీ సమనసాకృణోషిస్వాహా) అగ్నయ ఇదంనమమ. ప్రజాపతే నత్వదిత్యస్యహిరణ్యగర్భః ప్రజాపతి స్త్రిష్టుప్ వివాహప్రధానాజ్య

హోమే వినియోగః (ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని
పరితా బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయం స్యామ
పతయో రయీణాం స్వాహా) ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ ఆజ్యాహుతి
పంచకమగ్నేః పశ్చిమజిహ్వాయాం హుత్వా ఉద్దేశత్యాగౌ కృత్వా వరః
ప్రాఙ్ముఖస్తిష్ఠన్ ప్రాఙ్ముఖ్యా ఉపవిష్టాయా వధ్వా ఉత్తానకరస్య
అంగుష్ఠప్రదేశమవాఙ్ముఖేన కరేణ గృభ్ణామీత్యస్య సూర్యా
సావిత్రీ త్రిష్టుప్ వధూపాణిగ్రహణే వినియోగః (గృభ్ణామి తే సౌభ
గత్వాయ హస్తం మయా పత్యా జరదష్టిర్యథా సః। భగో అర్య
మా సవితా పురంధిర్మహ్యం త్వాదుర్గార్హపత్యాయ దేవాః) అనేన
మంత్రేణ గృహీత్వోత్థాపితాయా వధ్వాః కరౌ ప్రక్షాళ్య అంజలిం
కారయిత్వా స్రువేణాజ్యమాదాయోపస్తీర్య తద్భ్రాతా భ్రాతృస్థానీ
యేన వా తిష్ఠతా శూర్పస్థాన్ లాజాన్ ముష్టిపరిమితాన్ తస్యా అం
జలౌ ద్విరావోప్య స్వయం పాత్రస్థానభిఘార్య అవత్తం చాభిఘార్య
అర్యమణంను వామదేవోర్యమాగ్నిరనుష్టుప్ వివాహప్రధానలాజ
హోమే వినియోగః (అర్యమణం ను దేవం కన్యా అగ్నిమయక్షత
స ఇమాం దేవో అర్యమా ప్రేతో ముంచాతు నాముతః స్వాహా) ఇతి
మంత్రముచ్చరిత్వా అంజలివిచ్ఛేదనమకుర్వన్ అంగుళ్యగ్రై రంజ
లిం పార్శ్వేన హావయేత్। స్వాయమర్యమాగ్నయ ఇదం న మమ. ఇత్యు
ద్దిశ్య త్యక్త్వా దృషదుపలం వర్జయిత్వా పూర్ణకుంభసహితమశ్మం
(అమోహమస్మి సా త్వం సా త్వమస్యమోహం ద్యౌరహం పృథివీ త్వం
సామాహమృక్త్వం తావేవ వివహావహై ప్రజాం ప్రజనయావహై సం
ప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్యమానౌ జీవేవ శరదశ్శతం) ఇతి మంత్రేణ
స్వయమగ్రే గచ్ఛన్ వధ్వా సహ ప్రదక్షిణీకృత్య తాం ప్రాఙ్ముఖీం
కృత్వా ఇమమశ్మానమిత్యస్య వామదేవో వధూరనుష్టుప్ అశ్మాను
రోహణే వినియోగః (ఇమమశ్మానమారోహాశ్మేవ త్వం స్థిరా భవ సహ
స్వ పృతనాయతోఽభి తిష్ఠ పృతన్యతః) ఇతి మంత్రేణ ద్వాభ్యాం పాదా
భ్యామపి దృషదమారోప్య పూర్వవత్తదంజలిముపస్తీర్య లాజావదానం
ద్విః కారయిత్వా అభిఘార్య వరుణం ను వామదేవో వరుణాగ్నిరను

ష్టుప్ వివాహపరిధానలాజహోమే వినియోగః [వరుణాను దేవం
కన్యాఅగ్నిమయక్షత సఇమాం దేవో వరుణః ప్రేతో ముంచాతు నాము
తస్స్వాహా) ఇతిమంత్రేణ హావయిత్వా వరుణాగ్నయ ఇదం నమమ.
ఇత్యుద్దిశ్య త్యక్త్వా పునః పూర్వవద్వధ్వాసహ ప్రదక్షిణీకృత్య దృష
దమారోప్య పునరుపస్థిర్య ద్విరావోప్యాభిఘార్య పూషణానువామ
దేవః పూషాగ్ని రనుష్టుప్ వివాహపరిధానలాజహోమే వినియోగః
[పూషణం సుదేవం కన్యాఅగ్ని మయక్షత| సఇమాం దేవః పూషా
ప్రేతో ముంచాతు నాముతస్స్వాహా) ఇతిమంత్రేణ హావయిత్వా
పూషాగ్నయ ఇదం నమ మేత్యుద్దిశ్య త్యక్త్వా పునః పూర్వవత్ప్రదక్షిణీ
కృత్య॥ దృషద మారోప్య స్వయంపరిజానాతిమే స్వాహా ఇతి స్మరన్
అవశిష్టాన్ లాజాన్ ఆత్మాభిముఖం శూర్పకోణేనైవ నిరవశేషం
తత్రైవ హావయేత్॥ తతః హస్తౌ ప్రక్షాళ్య ఆజ్యం గృహీత్వా స్రువేణ
కద్రుద్రాయ ప్రచేతస ఇత్యాది మంత్రై రేకాదశరుద్రాన్ప్రతితత్తన్నా
మోచ్చారణపూర్వకం రుద్రాయస్వాహా రుద్రాయేదంనమమ । ఇతి
జుహుయాత్, తథైవ మూలమంత్రేణ పంచవారం జుహుయాత్
తతస్సప్తపదీస్నిర్వర్త్య స్వశిరసావధూశిరస్సంయోజ్య కలశస్థం ఉదక
మాదాయ ప్రథమ మాత్మశిరః పశ్చాద్వధూశిరః శాంతిరస్త్వితి పంచ
దశమంత్రై రభిషిచ్య పూర్వవదాసిత్వాజ్యేన స్విష్టకృదాదిహోమ
శేషం సమాప్య పూర్వబద్ధోత్తరీయాం తౌ తూష్ణీం విసృస్య వాఙ్ని
యమం విసృజేత్॥ హోమవిధి రితి॥

శివసంకల్పః

యేనేదంభూతం భువనం భవిష్యత్పరిగృహీత మమృతేన సర్వం
యోగయజ్ఞస్త్రాయతే సప్తహోతా తన్మే మనశ్శివసంకల్పమస్తు॥ ౧॥
యేనకర్మాణిపరిచరంతిధీరా యతో వాచా మనసా చారుయంతి। యత్స
మ్మితం మన స్సంయంతి ప్రాణిన స్తన్మే మనశ్శివసంకల్పమస్తు॥ ౨॥ యేన
కర్మాణ్యపసో మనీషిణో యజ్ఞే కృణ్వంతువిదథేషుధీరాః। యదపూర్వం

యాత్ క్రతుమంతః। ప్రజానాం తన్మే మనశ్శివసంకల్పమస్తు ॥౩॥ యత్ప్ర
జ్ఞానముత చేతో ధృతిశ్చ యజ్జ్యోతిరంత రమృతం ప్రజాసు। యస్మాన్న
ఋతే కించన కర్మ క్రియతే తన్మే...మస్తు ॥౪॥ సుషారథిరశ్వానివయన్
మనుష్యాన్నేనీయతేఽభీశుభిర్వాజినివ। హృత్ప్రతిష్ఠం యదచరం యవిష్ఠం
తన్మే...మస్తు ॥౫॥ యస్మిన్నృచ స్సామయజూంషి యస్మిన్ప్రతిష్ఠారథ
నావిభారాః। యస్మింశ్చిత్తం సర్వమోదం ప్రజానాం తన్మే ॥౬॥ యదత్ర
షష్ఠం త్రిశతగ్ంశరీరం యజ్ఞస్యగుహ్యం నవనావమాద్యం। దశపంచ
త్రిగ్ంశతం యత్పరంచ తన్మే॥౭॥ యజ్జాగ్రతో దూరముదైతు దైవం తదు
సుప్తస్తథైవేతి। దూరంగమం జ్యోతిషాం జ్యోతిరేకం తన్మే ॥౮॥ యేనే
దం విశ్వంజగతో బభూవ యే దేవాపి మహతో జాతవేదాః తదేవాగ్ని స్త
మసో జ్యోతిరేకం తన్మే ॥౯॥ యేన ద్యౌః పృథివీచాంతరిక్షంచ యే పర్వ
తాః ప్రదిశో దిశశ్చ। యేనేదం జగద్వ్యాప్తం ప్రజానాం తన్మే॥౧౦॥ యే
మనో హృదయం యే చ దేవా యే దివ్యా ఆపో యే సూర్యరశ్మిః। తే శ్రోత్రే
చక్షుషీ సంచరంతం తన్మే॥౧౧॥ అచింత్యం చాప్రమేయంచ వ్యక్తం వ్యక్త
పరంచ యత్। సూక్ష్మాత్సూక్ష్మతరం జ్ఞేయం తన్మే ॥౧౨॥ ఏకా చ శతంచ
సహస్రంచాయుతంచ నియుతంచ ప్రయుతంచార్బుదంచ న్యర్బుదంచ। సము
ద్రశ్చ మధ్యంచాంతశ్చ పరార్ధశ్చ తన్మే ॥౧౩॥ యే పంచ పంచాదశ శతగ్ం
సహస్రమయుతం న్యర్బుదంచ తే అగ్నిచిత్తేష్టకా స్తగ్ంశరీరం తన్మే ॥౧౪॥
వేదాహమేతం పురుషం మహాంతమాదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ తస్య యో
నిం పరిపశ్యంతి ధీరా స్తన్మే॥౧౫॥ యస్యేదం ధీరాః పునంతి కవయో బ్రహ్మా
ణమేతం త్వావృణుతమిందుం స్థావరం జంగమం ద్యౌరాకాశం తన్మే మనశ్శి॥
పరాత్పరతరంచైవ యత్పరాత్పరతో హరః తత్పరాత్పరతో జ్ఞేయం తన్మే
॥౧౭॥ వేదాదిషు గాయత్రీ సర్వవ్యాపీ మహేశ్వరీ ఋగ్యజుస్సామాథ
ర్వైశ్చ తన్మే॥ ౧౮ ॥ యో వై దేవం మహాదేవం ప్రణవం పురుషోత్తమం
యస్సర్వే సర్వతశ్చైవ తన్మే॥ ౧౯ ॥ ప్రయతః ప్రణవోంకారం ప్రణ
వం పురుషోత్తమం యస్సర్వే సర్వతశ్చైవ తన్మే॥ ౨౦॥ యోఽసౌ సర్వేషు
వేదేషు పఠ్యతే హ్యజ ఈశ్వరః అకాయో నిర్గుణో హ్యాత్మా తన్మే॥ ౨౧॥
గోభిర్జుష్టం ధనేన హ్యాయుషా చ బలేన చ ప్రజయా పశుభిః పుష్కరాక్షం

తన్మే॥ ౨౨॥ త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం ఉర్వారుక
మివబంధనా న్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్ తన్మే॥ ౨౩॥ కైలాస
శిఖరే రమ్యే శంకరస్య శివాలయే దేవతా స్తత్ర మోదంతే తన్మే॥ ౨౪॥
విశ్వతశ్చక్షురుత విశ్వతోముఖో విశ్వతోహ స్త ఉత విశ్వతస్పాత్ సంబా
హుభ్యాం నమతి సంపతత్రైర్ద్యావాపృథివీ జనయన్ దేవఏక స్తన్మే॥ ౨౫॥
చతురో వేదానధీయీత సర్వశాస్త్రమయం విదుః ఇతిహాసపురాణానాం
తన్మే॥ ౨౬॥ మానో మహాంత ముత మానో అర్భకం మాన ఉక్షంత ముత
మాన ఉక్షితం మానోవధీః పితరం మోత మాతరం ప్రియామాన స్తనువో
రుద్రరీరిష స్తన్మే॥ ౨౭॥ మానస్తోకే తనయే మానఆయుషి మానో
గోషు మానో అశ్వేషు రీరిషః వీరాన్మానో రుద్రభామితో వధీర్హ విష్మంతో
నమసా విధేమ తే తన్మే॥ ౨౮॥ ఋతగ్ం సత్యం పరంబ్రహ్మ పురుషం
కృష్ణపింగళం ఊర్ధ్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపాయ వై నమోనమ
స్తన్మే॥ ౨౯॥ కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే మీఢుష్టమాయ తవ్యసే వోచే
మశంతమం హృదే తన్మే॥ ౩౦॥ బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమ
తస్సురుచో వేనఆవః సబుధ్నియా ఉపమా అస్యవిష్ఠా స్సతశ్చ యోనిమస
తశ్చవివ స్తన్మే॥ ౩౧॥ యః ప్రాణతో నిమిషతో మహిత్వైక ఇద్రాజా
జగతో బభూవ య ఈశే అస్య ద్విపదశ్చతుష్పదః కస్మై దేవాయ హవిషా
విధేమ తన్మే॥ ౩౨॥ య ఆత్మదా బలదా యస్య విశ్వ ఉపాసతే ప్రశిషం
యస్య దేవాః యస్య ఛాయామృతం యస్య మృత్యుః తస్మై దేవాయ
హవిషా విధేమ తన్మే॥ ౩౩॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీ
షిణీం ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియం తన్మే॥
౩౪॥ యోరుద్రో అగ్నౌ యో అప్సు య ఓషధీషు యోరుద్రో విశ్వా
భువనా వివేశ తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు తన్మే మనశ్శివసంకల్ప మస్తు
॥౩౫॥ శివసంకల్పోయం సమాప్తః॥

[వివాహ లాజహోమమైనపిదప శాంతికై ఈ శివసంకల్ప మంత్రములను పఠిం
చవలయు. మరియు శ్రీశివసంకల్పమును కంకణపూజ చేయునప్పుడు నుపయోగింపదగును].

ఓం

శ్రీ విష్ణువల్లభాయనమః

సంక్షిప్తాశీర్వాదమంత్రములు

(వీటినికట్నములు చదివించునెడలను సామాన్యముగ నాశీర్వదించునెడలను ప్రయోగింపదగు)

యోవైతాం బ్రహ్మణో వేద అమృతేనావృతాంపురీం। తస్మై బ్రహ్మచ బ్రహ్మాచ ఆయుః కీర్తిం ప్రజాందదుః॥ ౧

సప్తప్రాణాః ప్రభవంతి తస్మాత్సప్తార్చిషః సమిధస్సప్తజిహ్వాః సప్తఇమేలోకా యేషుచరంతి ప్రాణాగుహాశయా న్నిహితాస్సప్తసప్త అతస్సముద్రా గిరయశ్చ సర్వేఽస్మాత్స్యందంతే సింధవస్సర్వరూపాః। అతశ్చ విశ్వాఓషధయో రసాచ్చ యేనైషభూత స్తిష్ఠత్యంతరాత్మా॥ ౨

అభిర్గీర్భిర్యదతోన ఊనమాప్యాయ యహరివో వర్ధమానః। యదాస్తోతృభ్యో మహిగోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధతేస్యామ। బ్రహ్మప్రావాదిష్మతన్నో మహాసీత్॥ ౩

హిరణ్యరూప స్సహిరణ్య సందృగపాన్నపాత్సేదు హిరణ్యవర్ణః। హిరణ్యయాత్పరియోనేర్నిషద్యా హిరణ్యదా దదత్యన్నమస్మై॥ ౪

పూర్వే పూర్వేభ్యోవచ ఏతదూచుః। ఆపర్నమగ్నిం చిన్వానాః పూర్వేవిశ్వసృజోమృతాః॥ శతంవర్షసహస్రాణి॥ ౫

భద్రంకర్ణేభి శ్శృణుయామదేవా భద్రంపశ్యే మాక్షభి ర్యజత్రాః। స్థిరైరంగైస్తుష్టువాంస స్తనూభి ర్వ్యశేమదేవహితం యదాయుః॥

ద్రవిణోదా ద్రవిణసస్తురస్య ద్రవిణోదాసనరస్య ప్రయంసత్ ద్రవిణోదా వీరవతీమిషన్నో ద్రవిణోదారా సతాం దీర్ఘమాయుః॥ ౭

సవితాపశ్చాతాత్సవితాపురస్తా త్సవితోత్తరాత్తా త్సవితాధరాత్తాత్। సవితానస్సువతు సర్వతాతిం సవితానోరాసతాం దీర్ఘమాయుః॥ ౮

ఆపఉందంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే యస్త్వాహృదా కీరిణా మన్యమానో మర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి జాతవేదో యశో అస్మాసుధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమస్యాం। యస్మైత్వం సుకృతే

జాతవేదః ఉలోకమగ్నేకృణవస్యోనం అశ్వినం సపుత్రిణం వీరవంతం గోమంతం రయిన్నశతేస్వస్తి॥ ౯

హిరణ్యపాత్రం మధోః పూర్ణం దధాతి। మధవ్యోఽసానీతి ఏక ధాబ్రహ్మణముపహరతి। ఏకధైవయజమాన ఆయుస్తేజో దధాతి॥ ౧౦

ఆయుష్యం వర్చస్యం రాయస్పోష మౌద్భిదం। ఇదం హిరణ్యం వర్చస్వ జైత్రాయావిశతాదిమాం॥ ౧౧

ఉచ్చైర్వాజిపృతనాషాట్ సభాసాహం ధనంజయం। సర్వాస్స మగ్రాఋద్ధయో హిరణ్యేస్మిన్ సమాహితాః॥ సునమహం హిరణ్య స్యపితుర్నామేవ జగ్రభ। తేనమాం సూర్యత్వచమకరం పురుషు ప్రియం॥ ౧౨

ఓషధయస్సంవదంతే సోమేనసహరాజ్ఞా। యస్మైకరోతి బ్రాహ్మణ స్తం రాజన్పారయామసి॥ ౧౩

మారుతమసి మరుతా మోజోపాం ధారాం భింధిరమయత మరుతః శ్యేనమాయినం మనోజవసం వృషణగ్ం సువృక్తిమ్॥ ౧౪

నవోనవో భవతి జాయమానోహ్నాం కేతురుషసామేత్యగ్రే। భాగం విదధాత్యాయన్ ప్రచంద్రమా స్తిరతి దీర్ఘమాయుః॥ ౧౫

ద్వయాం అగ్నేరథినో వింశతింగావధూమతో మఘవామహ్యం సంరాట్ అభ్యావర్తిచాయమానో దదాతిదూణాశేయం దక్షిణా పార్థివానాం॥ ౧౬

[ఈమంత్రములనే కొందరు వైదికపండితులు పదక్రమ, జటా, ఘన, రూపకము విస్తారముగా పఠింతురు. దానినిట కొన్నిమంత్రములకు పదజటలను గ్రంథాంతరప్రకారము వ్రాసెద.)

పదమూడవ మంత్రమునకు క్రమము.

ఓషధయస్సం। సంవదంతే। వదంతేసోమేన। సోమేనసహ। సహ రాజ్ఞా। రాజ్ఞేతిరాజ్ఞా। యస్మైకరోతి। కరోతిబ్రాహ్మణః। బ్రాహ్మణ స్తం। తగ్ంరాజన్। రాజన్పారయామసి। పారయామసీతిపారయా మసి॥

జటా.

ఓమధయస్సగ్ం సమోషధయ ఓమధయస్సం| సంవదంతే వదం తే సగ్ం సంవదంతే| వదంతేసోమేన సోమేనవదంతే వదంతే సోమేన| సామేనసహ సహాసోమేన సోమేనసహ| సహరాజ్ఞా రాజ్ఞాసహ సహ రాజ్ఞా| రాజ్ఞేతిరాజ్ఞా| యస్మైకరోతి కరోతియస్మై యస్మైకరోతి| కరోతిబ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణఃకరోతి కరోతిబ్రాహ్మణః| బ్రాహ్మ ణస్తం తంబ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణస్తం| తగ్ంరాజన్ రాజన్తం తగ్ం రాజన్| రాజన్పారయామసి పారయామసిరాజన్ రాజన్పారయా మసి| పారయామసీతి పారయామసి||శతమానం భవతి శతాయుః పురు షశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి|| ౧

౧౪వ మంత్రమునకు క్రమము.

మారుతమసి| అసిమరుతాం| మరుతామోజః| ఓజోపాం| అపాం ధారాం| ధారాం భింధి| భింధిరమయత| రమయతమరుతః| మరుతః శ్యేనం| శ్యేనమాయనం| ఆయనం మనోజవసం| మనోజవసమితి మనో జవసం|జవసంవృషణం|వృషణగ్ంసువృక్తిమ్|సువృక్తిమితిసువృక్తిమ్|| ౨

జటా|| మారుతమస్యసి మారుతం మారుతమసి| అసిమరుతాం మరుతామస్యసి మరుతాం| మరుతామోజ ఓజోమరుతాం మరుతా మోజః| ఓజోపామపామోజ ఓజోపాం| అపాం ధారాంధారామపా మపాం ధారాం| ధారాం భింధిభింధిధారాంధారాంభింధి| భింధిరమయత రమయతభింధి భింధిరమయత| రమయతమరుతోమరుతో రమయతర మయతమరుతః|మరుతశ్శ్యేనగ్ంశ్యేనంమరుతోమరుతశ్శ్యేనం| శ్యేనమా యన మాయనంశ్యేనగ్ం శ్యేనమాయనం| ఆయనంమనోజవసం మనో జవస మాయనమాయనం మనోజవసం| మనోజవసం వృషణగ్ం వృష ణం మనోజవసం మనోజవసం వృషణం| మనోజవసమితి. మనఃజవసం| వృషణం సువృక్తిగ్ం సువృక్తిం వృషణగ్ం వృషణంసువృక్తిమ్|సువృక్తి మితి సువృక్తిమ్ శతమానం... తిష్ఠతి|| ||౨||

౧౫ వ మంత్రమునకు క్రమము.

నవోనవో భవతి। నవోనవఇతి నవోనవః। భవతిజాయమానః। జాయమానోఽహ్నామ్। అహ్నామ్ కేతుః కేతురుషసామ్। ఉషసామేతి। ఏత్యగ్రే। అగ్రఇత్యగ్రే। భాగందేవేభ్యః। దేవేభ్యోవి। విదధాతి। దధాత్యాయన్। ఆయన్ప్ర। ఆయన్నిత్యాయన్। ప్రచంద్రమాః। చంద్రమాస్తిరతి। తిరతిదీర్ఘం। దీర్ఘమాయుః। ఆయురిత్యాయుః। ॥3

జటా

నవోనవోభవతి భవతినవోనవో నవోనవోభవతి। నవోనవఇతి నవోనవః। భవతిజాయమానోజాయమానో భవభవతిజాయమానః। జాయమానోఽహ్నామహ్నాంజాయమానోజాయమానోఽహ్నాం। అహ్నాంకేతుః కేతురహ్నామహ్నాంకేతుః। కేతురుషసా ముషసాంకేతుః కేతురుషసామ్। ఉషసా మేత్యేత్యుషసాముషసామేతి। ఏత్యగ్రే అగ్రేఏత్యేత్యగ్రే। అగ్రఇత్యగ్రే। భాగందేవేభ్యో దేవేభ్యోభాగం భాగం దేవేభ్యః। దేవేభ్యో విదేవేభ్యో దేవేభ్యోవి। విదధాతి దధాతివి విదధాతి। దధాత్యాయన్నాయన్ దధాతి దధాత్యాయన్। ఆయన్ ప్రప్రాయన్నాయన్ప్ర। ఆయన్నిత్యాయన్। ప్రచంద్రమాశ్చంద్రమాః ప్రప్రచంద్రమాః। చంద్రమాస్తిరతి తిరతిచంద్రమా శ్చంద్రమాస్తిరతి। తిరతిదీర్ఘం దీర్ఘంతిరతి తిరతిదీర్ఘం। దీర్ఘమాయురాయుర్దీర్ఘం దీర్ఘమాయుః। ఆయురిత్యాయుః॥ శతమానం...తిష్ఠతి॥ 3

౧౬ వ మంత్రమునకు క్రమము.

ద్వయామగ్నే। అగ్నేరథినః। రథినోవింశతిం। వింశతింగాః। గావధూమతీః। వధూమతో మఘవా। మఘవామహ్యం। మహ్యం సంరాట్। సంరాడితిసంరాట్। అభ్యావర్తిచాయమానః। చాయమానో దదాతి। దదాతి దూణాశా। దూణాశేయం। ఇయందక్షిణా। దక్షిణా పార్థివానాం। పార్థివానామితి పార్థివానాం॥

జటా.

ద్వయామగ్నేగ్నేద్వయాం ద్వయామగ్నే। అగ్నేరథినో రథినోగ్నేగ్నేరథినః। రథినోవింశతిం వింశతింరథినో రథినోవింశతిం। వింశ

తింగా గావింశతిం వింశతింగాః। గావధూమతో వధూమతీర్గా గావధూ
మతీః। వధూమతీరితి వధూమతీః। మఘవామహ్యం మహ్యంమఘవా
మఘవామహ్యం। మహ్యంసంరాట్సంరాణ్మహ్యం మహ్యంసంరాట్।
సంరాడితిసంరాట్। అభ్యావర్తీచాయమానశ్చాయమానోభ్యావర్త్య
భ్యావర్తీచాయమానః। అభ్యావర్తీత్యభి ఆవర్తీ। చాయమానో
దదాతి దదాతిచాయమానశ్చాయమానోదదాతి। దదాతినాశా
నాశా దదాతిదదాతినాశా। దుర్నశేతిదుః నశా। ఇయం దక్షిణా
దక్షిణేయమియం దక్షిణా। దక్షిణాపార్థివానాం పార్థివానాం దక్షిణా
దక్షిణాపార్థివానాం। పార్థివానామితి పార్థివానాం॥ శతమానం...
ప్రతితిష్ఠ॥౫॥

౧౫ వ. నవోయను మంత్రమునకు ఘన

నవోనవో భవతిభవతి నవోనవః నవోనవో భవతి జాయమానో
జాయమానో భవతి నవోనవో నవోనవో భవతి జాయమానః। నవో
నవ ఇతి నవః నవః। భవతిజాయమానో జాయమానో భవతిభవతి జాయ
మానోహ్నామహ్నాం జాయమానో భవతిభవతి జాయమానోహ్నాం।
జాయమానోహ్నామహ్నాం జాయమానో జాయమానోహ్నాం కేతుః
కేతురహ్నాం జాయమానో జాయమానోహ్నాం కేతుః। అహ్నాం కేతుః
కేతురహ్నామహ్నాం కేతురుషసా ముషసాం కేతురహ్నామహ్నాం కేతు
రుషసాం। కేతురుషసా ముషసాం కేతుః కేతురుషసామేత్యేత్యుషసాం
కేతుః కేతురుషసామేతి। ఉషసామేత్యేత్యుషసా ముషసామేత్యగ్రే
అగ్రఏత్యుషసా ముషసామేత్యగ్రే॥ ఏత్యగ్రే అగ్రఏత్యేత్యగ్రే। అగ్రే
ఇత్యగ్రే। భాగం దేవేభ్యో దేవేభ్యో భాగం భాగం దేవేభ్యో వివిదేవే
భ్యో భాగంభాగం దేవేభ్యోవి। దేవేభ్యోవివిదేవేభ్యో దేవేభ్యోవిదధాతి
దధాతివి దేవేభ్యో దేవేభ్యోవిదధాతి। విదధాతిదధాతి వివిదధాత్యాయ
న్నాయన్దధాతివివిదధాత్యాయన్। దధాత్యాయన్నాయన్దధాతి దధా
త్యాయన్ప్ర ప్రాయన్దధాతి దధాత్యాయన్ప్ర। ఆయన్ప్ర ప్రాయన్నాయ
న్ప్రచంద్రమాశ్చంద్రమాః ప్రాయన్నాయన్ప్రచంద్రమాః। ప్రచం
ద్రమాశ్చంద్రమాః ప్రప్రచంద్రమాస్తిరతి తిరతిచంద్రమాః ప్రప్ర